

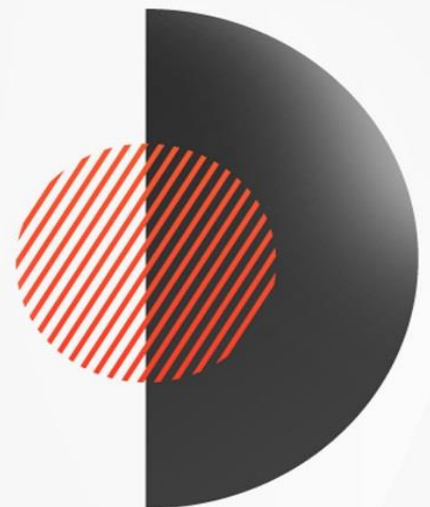
20
19

—
ИСТРАЖИВАЊЕ

Поредски заштитни знак
Омбудсман

**ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР
ОСТВАРИВАЊА ПРАВА
НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА**

САДРЖАЈ

УВОД И ПРАВНИ ОКВИР	1
ОПШТИ ДЕО	3
Становништво.....	3
Уставноправни положај националних мањина	6
Кривичноправна заштита националних мањина	7
Национални савети националних мањина	8
Политичка партиципација националних мањина.....	11
ПОСЕБНИ ДЕО	12
АЛБАНЦИ	12
АШКАЛИЈЕ.....	13
БОШЊАЦИ/МУСЛИМАНИ.....	14
БУГАРИ.....	17
БУЊЕВЦИ.....	19
ВЛАСИ.....	22
ГРЦИ.....	24
ЕГИПЋАНИ.....	25
ЈЕВРЕЈИ.....	25
МАЂАРИ.....	27
МАКЕДОНЦИ.....	34
НЕМЦИ	36
ПОЉАЦИ.....	40
РОМИ	41
РУМУНИ.....	45
РУСИ	49
РУСИНИ.....	50
СЛОВАЦИ	54
СЛОВЕНЦИ	59
УКРАЈИНЦИ	61
ХРВАТИ.....	64
ЦРНОГОРЦИ	68
ЧЕСИ.....	70
ЗАКЉУЧЦИ.....	73

УВОД И ПРАВНИ ОКВИР

Уставом Републике Србије се гарантују, и као таква, непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима (члан 18.), која јемства служе очувању људског достојанства и остварењу пуне слободе и једнакости сваког појединца (члан 19.), забрањује се свака врста дискриминације (члан 21. и 76.) и гарантује право на очување посебности националних мањина (члан 79.). Према потоњем члану, а у складу са законом, припадници националних мањина имају право: на изражавање, чување, неговање, развијање и јавно изражавање националне, етничке, културне и верске посебности; на употребу својих симбола на јавним местима; на коришћење свог језика и писма; да у срединама где чине значајну популацију, државни органи, организације којима су поверена јавна овлашћења, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе воде поступак и на њиховом језику; на школовање на свом језику у државним установама и установама аутономних покрајина; на оснивање приватних образовних установа; да на своме језику користе своје име и презиме; да у срединама где чине значајну популацију, традиционални локални називи, имена улица, насеља и топографске ознаке буду исписане и на њиховом језику; на потпуно, благовремено и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући и право на изражавање, примање, слање и размену обавештења и идеја; на оснивање сопствених средстава јавног обавештавања.

Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966) прописује да у државама где постоје етничке, верске или језичке мањине, лица која припадају тим мањинама не могу бити лишена права да имају, заједно са другим члановима своје групе, свој посебни културни живот, да испољавају и упражњавају своју сопствену веру или да се служе својим језиком. Оквирна конвенција Савета Европе за заштиту припадника националних мањина (1994) представља први правно обавезујући међународни уговор који је у потпуности посвећен заштити права националних мањина. Конвенција обавезује стране уговорнице да припадницима националних мањина гарантују равноправност пред законом и једнаку законску заштиту, да усвоје одговарајуће мере како би у свим областима економског, друштвеног, политичког и културног живота обезбедиле пуну и стварну једнакост припадника националне мањине и припадника већине, да стварају потребне услове како би припадници националних мањина очували и развијали своју културу и сачували свој национални идентитет (религију, језик, традиције, културно наслеђе), да подстичу дух толеранције, да признају право на информисање и образовање на матерњем језику, на слободно приватно и јавно коришћење мањинских језика и личног имена, на одржавање несметаних контаката са својим сународницима. Конвенција предвиђа и делотворно учешће припадника националних мањина у културном, друштвеном и економском животу и јавним односима, забрањује насилну асимилацију и обавезује државу на уздржавање од мера које мењају сразмеру становништва у областима насељеним припадницима националних мањина. Право припадника националних мањина на употребу матерњег језика у области образовања, информисања, као и пред органима правосуђа и управе разрађено је и Европском повељом о регионалним или мањинским језицима (1992).

Поменута права загарантована Уставом и Статутом Аутономне покрајине Војводине, те предвиђена ратификованим међународним документима су детаљније регулисана домаћим законима и подзаконским актима¹. Осим тога, Влада Републике Србије је 3. марта 2016. године усвојила Акциони план за преговарачко поглавље 23. са Европском унијом, чиме је Република Србија као стратешки циљ поставила унапређење институционалног и правног оквира заштите и унапређења људских и мањинских права. Акциони план за поменуто поглавље у делу који се односи на права националних мањина предвидео је и посебан Акциони план за остваривање права националних мањина.

Члан 17. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинском заштитнику грађана – омбудсману² прописује да омбудсман континуирано надгледа и прати примену међународних уговора, стандарда и прописа из области људских права информација предлаже мере за побољшање стања у области заштите и унапређења људских права, а члан 18. да омбудсман спроводи истраживања како би стекао увид у стање људских права, идентификовао проблеме и формулисао препоруке у циљу остваривања, заштите и унапређења људских права.

Ради утврђивања степена остварености и конзумирања права и слобода која су у нашем правном систему гарантована и омогућена припадницима националних мањина који живе на територији Аутономне покрајине Војводине, Покрајински заштитник грађана – омбудсман је у другој половини 2019. године спровео истраживање у циљу анализирања постојећег институционалног оквира и што потпунијег сагледавања стања у овој области. Ослањајући се, пре свега, на податке легитимних представника мањинских заједница, свим регистрованим националним саветима националних мањина (па и онима чије се седиште не налази на територији АПВ) упућен је допис са питањима о остваривању њихових културних, образовних, медијских и језичких мањинских права, па се резултати истраживања који су овде презентовани заснивају на подацима прибављеним на поменути начин. У одељцима који се односе на оне националне мањине чији национални савети ни на поновљени захтев Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана нису доставили своје одговоре³, односно на мањине које нису конституисале национални савет, стање је приказано првенствено на основу података Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице или из других доступних извора и на основу личних сазнања.

¹ Закон о заштити права и слобода националних мањина ("Сл. лист СРЈ", бр. 11/02, "Сл. лист СЦГ", бр. 1/03 – Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 72/09 - др. закон, 97/13 – одлука УС и 47/18), Закон о националним саветима националних мањина ("Сл. гласник РС", бр. 72/09, 20/14 – одлука УС, 55/14 и 47/18), Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“, бр. 22/09), Закон о службеној употреби језика и писама („Службени гласник РС“, број 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 – др. закон, 30/10, 47/18 и 48/18 – испр.), Закон о матичним књигама („Сл. гласник РС“, бр. 20/09, 145/14 и 47/18), затим закони из области образовања, културе, информисања, локалне самоуправе, кривичног, грађанског, управног и прекршајног материјалног и процесног права, изборног законодавства и сл.

² „Службени лист АПВ“, бр. 37/14

³ Албанци, Ашкалије, Бугари, Власи, Египћани, Пољаци, Роми, Румуни, Руси.

Први део овог истраживања садржи информације о националном саставу становништва покрајине, правној заштити припадника националних мањина, праву на очување, развој и изражавање етничне, језичке и друге посебности националних мањина, колективним и индивидуалним мањинским правима у области културе, образовања, информисања, службене употребе језика и писама, учешћу у јавним пословима, политичкој партиципацији и пропорционалној заступљености њихових припадника. У другом делу су појединачно приказани подаци о албанској, ашкалијској, бошњачко/муслиманској, бугарској, буњевачкој, влашкој, грчкој, египатској, мађарској, македонској, немачкој, пољској, ромској, румунској, руској, русинској, словачкој, словеначкој, украјинској, хрватској, црногорској и чешкој националној мањини, те јеврејској заједници.

ОПШТИ ДЕО

Становништво

Аутономна покрајина Војводина је аутономна територијална заједница Републике Србије у којој грађани остварују право на покрајинску аутономију у складу са Уставом и законом. Она је по својим природним, географским, историјским, економским, културним и етничким карактеристикама препознатљива, особена и недељива целина настала на специфичном подручју Средње Европе, на граници држава и цивилизација, народа и религија као вишенационална и мултикултурална заједница. Питање аутономног правно-политичког положаја Војводине има своје дубоке историјске корене. Настанак аутономије диктиран је историјским, економским и културним разлозима, али је истовремено и израз вишенационалног састава становништва на овом подручју, које представља специфичан географски регион и економско-културну целину.

Након распада Хабсбуршке Монархије (1918) Војводина је ушла у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, па убрзо и у Дунавску бановину. После капитулације Краљевине Југославије (1941) она је раскомадана на три дела, али се крајем 1943. године формирају покрајинска политичка и војна тела, што се може сматрати и конституисањем аутономије. На III заседању АВНОЈ-а (август 1945) Војводина је прикључена Народној Републици Србији. Уставноправни положај Аутономне покрајине Војводине је регулисан Уставом Републике Србије⁴. Њен највиши правни акт је Статут⁵.

Хетерогени национални састав Војводине је резултат историјских, економских, политичких, социо-културних и демографских фактора. Бурна историјска догађања у овим крајевима су по правилу праћена и сеобама и масовним померањем становништва током више векова. Војводина је била насељена већ у палеолиту (Агатирси, Илири, затим Гети, Дачани, Трачани и Келти). Временом су Срем и Банат били под Римљанима, а Бачка је у то доба била настањена варварским племенима. После поделе Империје, ови крајеви постају део Источног римског царства и долазе Готи, Хуни,

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 98/06

⁵ „Сл. лист АПВ“, бр. 20/14

Гепиди, Авари, Словени, Франци и други. У доба Велике сеобе народа у VI веку насељавају се словенска племена, а крајем IX века и Мађари. У то доба овде живе и Грци, Хазари, Бугари, Сарацени и други народи. Крајем XIV и у XV веку уследио је нови прилив словенског становништва. Најмасовнија сеоба се одиграла 1690. године под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића. После рата са Турцима Војводина је била опустошена и веома слабо настањена (остало је свега око 100.000 становника, већином Срба и Хрвата). Када се ситуација стабилизовала, аустријске власти су почеле планско насељавање становништва из Немачке и северне Угарске. Први Немци су се настанили 1717. године, а упоредо са њима изнова су настањивани и Мађари. Око 1740 у Бачку се досељавају и Словаци. Русини су у Бачку досељени крајем четрдесетих година XVIII века, а након тога и у Срем. У то време почиње и насељавање Румуна у банатске равнице. Осим планске колонизације, сваки аустријско-турски рат изазивао је и стихијска досељавања (углавном Срба и Албанаца, али и Мађара и Јермена). Развој градова привукао је јеврејске, грчке и цинцарске трговце, немачке, чешке и мађарске занатлије, као и мање групе бугарских избеглица. У првој деценији XX века се око 150.000 становника, већином банатских Немаца иселило у Америку и друге прекоокеанске земље. После Првог светског рата Војводину су напустили многи Мађари, Немци и Румуни, а доселили су се Срби из Лике, Србије, Црне Горе, Босне, Херцеговине и Македоније, али и доста јужнословенских оптаната из Мађарске. Крајем и завршетком Другог светског рата се одселила већина Немаца и изванредан број Мађара, Јевреја, Словака и Чеха. У исто време, у Војводину се доселило скоро 40.000 породица нових колониста из Босне и Херцеговине, Лике, Кордуна, Баније, уже Србије, Црне Горе, Македоније и делом из Словеније. Избијање рата на просторима бивше Југославије покренуло је, с једне стране, огроман талас досељавања избеглица већином српске националности из Хрватске, Босне и Книнске крајине, а с друге стране исељавање са ових простора великог броја припадника националних мањина, пре свега Хрвата, Мађара, али и других.

СТАНОВНИШТВО АП ВОЈВОДИНЕ ПРЕМА НАЦИОНАЛНОЈ ПРИПАДНОСТИ 1961-2011

Попис	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Укупан број становништва	1.854.965	1.952.533	2.034.722	2.012.517	2.031.992	1.931.809
Национална припадност	Број % учешће	Број % учешће	Број % учешће	Број % учешће	Број % учешће	Број % учешће
СРБИ	1.017.717 54,86	1.089.132 55,78	1.107.375 54,42	1.151.353 57,20	1.321.807 65,05	1.289.635 66,76
АШКАЛИЈЕ	-	-	-	-	171 0,01	354 0,02
АЛБАНЦИ	1994 0,10	3.086 0,15	3812 0,18	2.959 0,14	1.695 0,08	2.251 0,12
БОШЊАЦИ	-	-	-	-	417 0,02	780 0,04

БУГАРИ	-	-	-	2.363 0,11	1.658 0,08	1.489 0,08
БУЊЕВЦИ ⁶	-	-	9.755 0,48	21.552 1,08	19.766 0,96	16.469 0,85
ВЛАСИ	-	-	-	132 0,00	101 0,00	170 0,01
ГОРАНЦИ	-	-	-	-	606 0,03	1.179 0,06
ГРЦИ	-	-	-	483 0,02	220 0,01	252 0,01
ЕГИПЋАНИ	-	-	-	-	129 0,00	381 0,02
ЈЕВРЕЈИ	-	-	-	513 0,02	452 0,02	335 0,02
ЈУГОСЛОВЕНИ	3.174 0,17	46.928 2,40	167.215 8,21	168.859 8,39	49.881 2,45	12.176 0,63
МАЂАРИ	442.561 23,85	423.866 21,70	38.5356 18,93	340.946 16,94	290.207 14,28	251.136 13,00
МАКЕДОНЦИ	15.190 0,81	16.527 0,84	18.897 0,92	16.641 0,82	11.785 0,58	10.392 0,54
МУСЛИМАНИ	1.630 0,08	3.491 0,17	4.930 0,24	6.079 0,30	3.634 0,18	3.360 0,17
НЕМЦИ	11.432 0,60	7.243 0,40	3.808 0,20	3.873 0,19	3.154 0,16	3.272 0,17
РОМИ	3.312 0,17	7.760 0,39	19.639 0,96	24.895 1,23	29.057 1,43	42.391 2,19
РУМУНИ	57.259 3,08	52987 2,71	47.289 2,23	38.832 1,92	30.419 1,50	25.410 1,32
РУСИ	-	-	-	1.019 0,05	940 0,05	1.173 0,06
РУСИНИ ⁷	24.548 1,32	20.109 1,02	19.305 0,94	17.887 0,88	15.626 0,77	13.928 0,72
СЛОВАЦИ	73.830 3,98	72.795 3,72	69.549 3,42	63.941 3,17	56.637 2,79	50.321 2,60
СЛОВЕНЦИ	5.633 0,30	4.639 0,23	3.456 0,16	2.563 0,12	2.005 0,10	1.815 0,09
УКРАЈИНЦИ	-	5.006 0,25	5.001 0,24	2.057 0,10	4.635 0,23	4.202 0,22
ХРВАТИ	148.341 7,99	13.8561 7,09	109.203 5,36	74.226 3,58	56.546 2,78	47.033 2,43

⁶ До пописа 1991. године Буњевци (и Шокци) приказивани су збирно са Хрватима;

⁷ До пописа 1971. године збирно су исказани Русини и Украјинци;

ЦРНОГОРЦИ	34.782 1,87	36.416 1,86	43.304 2,12	44.721 2,22	35.513 1,75	22.141 1,15
ЧЕСИ	-	-	-	1.844 0,09	1.648 0,08	1.399 0,07
ОСТАЛИ	-	-	-	1.465 0,07	5.311 0,26	4.324 0,22
НИСУ СЕ ИЗЈАСНИЛИ	-	-	-	5.427 0,27	55.016 2,71	81.018 4,19
РЕГИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ	-	-	-	2.503 0,12	10.154 0,50	28.567 1,48
НЕПОЗНАТО	-	-	-	15.493 0,77	23.774 1,17	14.791 0,77

Према попису из 2011. године, у Војводини живи 1.931.809 становника. Као последица неповољних демографских кретања (ниска стопа наталитета, исељавање), укупан број становника је у односу на претходни попис мањи за 100.183. Смањење је карактеристично за већину националних заједница (најизраженије код Југословена за око 38.000 или 75% и Црногораца за око 13.500 или 37%). Пораст је забележен код Албанаца, Бошњака, Влаха, Горанаца, Немаца, Рома и Руса, али са изузетком Рома (чији број се са 29.000 попео на око 42.000 или за 31.5%), фактички се ради о незнатном статистичком повећању.

Упркос уоченим тенденцијама, подаци показују да је Војводина етнички и даље изразито хетерогена. Већину укупног становништва покрајине чине Срби са 1.289.635 (66,76%), следе Мађари са 251.136 (13%), Словаци са 50.321 (2,60%), Хрвати са 47.033 (2,43%), затим Роми са 42.391 (2,19%), Румуни са 25.410 (1,32%), Југословени са 49.881 (2,45%), Црногорци са 22.141 (1,15%), Буњевци са 16.469 (0,85%), Русини са 13.928 (0,72%), Југословени са 12.176 (0,63%) и Македонци са 10.392 (0,54%). Учешће припадника других националних мањина у укупном броју становништва покрајине је испод 0.50%.

Оваква национална структура има за последицу уједно и значајну културну и језичку разноврсност становништва, која се мора узети у обзир приликом обезбеђивања услова за делотворно остваривање права свих грађана, као и мањинских права која су у Републици Србији и Аутономној покрајини Војводини зајемчена припадницима националних мањина, ради обезбеђивања пуне националне равноправности.

Уставноправни положај националних мањина

За разлику од Устава Републике Србије из 1990. године који је Србију дефинисао као демократску државу свих грађана који у њој живе, према чл. 1. Устава из 2006. године Република Србија је држава српског народа и свих грађана који у њој живе. Република Србија штити права националних

мањина и држава јемчи посебну заштиту националним мањинама ради остваривања потпуне равноправности и очувања њиховог идентитета (чл. 14). Људска и мањинска права зајемчена Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима се непосредно примењују, а одредбе о људским и мањинским правима се тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење (чл. 18). Устав прописује да се достигнути ниво људских и мањинских права не може смањивати (чл. 20, ст. 2), забрањује дискриминацију, али предвиђа и могућност увођења посебних мера ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима, које мере се не сматрају дискриминацијом (чл. 21). Свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко од зајемчених људских или мањинских права, те се грађани ради заштите својих зајемчених слобода и права могу обратити и међународним институцијама (чл. 22). Против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима се повређују или ускраћују зајемчена људска или мањинска права и слободе Уставном суду се може изјавити уставна жалба, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга средства за њихову заштиту (чл. 170). Изражавање националне припадности је слободно и уједно нико није дужан да се изјасни о својој националној припадности (чл. 47). Мерама у образовању, култури и јавном обавештавању држава подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које постоје због посебног етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана (чл. 48). Свако изазивање и подстицање расне, националне, верске или друге неравноправности, мржње и нетрпељивости је забрањено и кажњиво (чл. 49). Поред права која су уставом зајемчена свим грађанима, припадницима националних мањина се јемче и додатна, индивидуална или колективна права (чл. 75 – 81), која су наведена у уводном делу овог истраживања.

Кривичноправна заштита националних мањина

Кривични законик Републике Србије⁸ је дефинисао неколико кривичних дела која су непосредно или посредно уперена против припадника националних мањина. Казна затвора до три године предвиђена је за извршиоца кривичног дела повреде равноправности (чл. 128). Ускраћивање или ограничавање права грађанина да при остваривању својих права или при обраћању органима или организацијама употреби језик или писмо којим се служи кажњава се новчаном казном или затвором до једне године (чл. 129). За повреду слободе изражавања националне или етничке припадности (чл. 130) изриче се такође новчана казна или затвор до једне године, али ако је дело учинило службено лице у вршењу службе, оно ће се казнити затвором до три године. Повреда угледа због расне, верске, националне или друге припадности се кажњава новчаном казном или затвором до годину дана (чл. 174). У случају изазивања националне, расне и верске мржње и

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19

нетрпељивости (чл. 317) закон познаје два модалитета: изазивање или распиривање националне, расне или верске мржње, или нетрпељивости међу народима или етничким заједницама које живе у Србији (затвор од шест месеци до пет година), те кад је дело учињено принудом, злостављањем, угрожавањем сигурности, излагањем порузи националних, етничких или верских симбола, оштећењем туђих ствари, скрнављењем споменика, спомен-обележја или гробова (затвор од једне до осам година). Ако су поменута дела извршена злоупотребом положаја или овлашћења или ако је услед тих дела дошло до нереда, насиља или других тешких последица за заједнички живот народа, националних мањина или етничких група изриче се строжа казна затвора (од једне до осам, односно од две до десет година). Члан 387 одређује различите облике кривичног дела расне и друге дискриминације: кршење основних људских права на основу разлика, прогањање због залагања за равноправност људи, ширење идеја о супериорности, пропагирање расне мржње и подстицање расне дискриминације, ширење или чињење јавно доступним материјала којим се заговара мржња, дискриминација или насиље, јавно одобравање, негирање постојања или значајно умањење тежине геноцида, злочина против човечности и ратних злочина учињених против одређене групе лица, те јавна претња да ће се против лица или групе лица (на основу припадности или неког другог личног својства) извршити кривично дело за које је запређена казна затвора већа од четири године.

Национални савети националних мањина

Уставну могућност оснивања свог националног савета, као институционалног облика мањинске самоуправе, искористили су припадници албанске, ашкалијске, бошњачке, бугарске, буњевачке, влашке, грче, египатске, мађарске, македонске, немачке, ромске, румунске, руске, русинске, пољске, словачке, словеначке, украјинске, хрватске, црногорске и чешке националне мањине. Функцију националног савета Јевреја обавља Савез јеврејских општина. У зависности од броја припадника одређене националне мањине према резултатима последњег пописа становништва, национални савет има најмање 15, а највише 35 чланова. Средства за финансирање рада националних савета обезбеђују се из буџета Републике Србије, буџета аутономне покрајине и буџета јединице локалне самоуправе, донација и осталих прихода.

Према члану 19 Закона о заштити права и слобода националних мањина, припадници националних мањина могу на принципима добровољности, пропорционалности и демократичности да изаберу своје националне савете ради остваривања Уставом зајамченог права на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма. Национални савет је правно лице и представља националну мањину у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма, учествује у процесу одлучивања или одлучује о појединим питањима из ових области и оснива установе из ових области.

Статус, овлашћења, поступак избора, финансирање и друга питања од значаја за рад националних савета уређена су Законом о националним саветима националних мањина. Па је тако одређено да

је национални савет организација (а не орган) којој се законом поверавају одређена јавна овлашћења да учествује у одлучивању или да самостално одлучује о појединим питањима из поменутих области у циљу остваривања колективних права националне мањине на самоуправу у тим областима (члан 1а). Реч је, дакле, о обављању одређених извршних функција државне власти, које се врше не као изворни, већ поверени послови.

У оквиру своје опште надлежности, национални савет, између осталог самостално утврђује предлоге националних симбола, знамења и празника националне мањине; оснива установе, удружења, фондације, привредна друштва у областима културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма; предлаже представника националне мањине у савету за међунационалне односе у јединици локалне самоуправе; предлаже Републици, аутономној покрајини или јединици локалне самоуправе као оснивачу установе, утврђивање установе од посебног значаја и предлаже пренос оснивачких права над таквим установама; иницира доношење и прати спровођење закона и других прописа из области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма; учествује у припреми закона и других прописа и иницира доношење односно измене и допуне закона и других прописа којима се уређују Уставом гарантована права националних мањина у поменутих областима и постизање пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већини; подноси притужбу Заштитнику грађана, покрајинском и локалном омбудсману и другом надлежном органу, када процени да је дошло до повреде уставом и законом гарантованих права и слобода припадника националних мањина; заузима ставове, покреће иницијативе и предузима мере у вези са свим питањима која су непосредно повезана са положајем, идентитетом и правима националне мањине итд.

Овлашћења у области образовања - Национални савет може оснивати установе васпитања, образовања, ученичког и студентског стандарда и вршити права и обавезе оснивача. Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као оснивачи оваквих установа које су утврђене за установе од посебног значаја за националну мањину, могу у целини или делимично пренети оснивачка права на национални савет. Установа од посебног значаја за образовање националне мањине је установа у којој се традиционално или у значајној мери остварује право припадника националних мањина на образовање и васпитање на свом језику. У таквој установи национални савет учествује у управљању давањем мишљења о предложеним кандидатима за чланове управног, односно школског одбора - представницима јединице локалне самоуправе, предлагањем чланове управног, односно школског одбора – представника ЈЛС у установи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине или за коју је утврђено да је од посебног значаја за образовање националне мањине, односно давањем мишљења о кандидату за директора установе. Национални савети националних мањина учествују у изради наставних програма за предмете који изражавају посебност националних мањина на језику, односно говору националних мањина, двојезичне наставе и учења језика националних мањина са елементима националне културе, у складу са прописима којима је уређено доношење наставних програма за националне мањине.

Овлашћења у области културе - Национални савет може оснивати установе културе ради очувања, унапређења и развоја културне посебности и очувања националног идентитета националне мањине и вршити права и обавезе оснивача. Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као оснивачи оваквих установа које су утврђене за установе од посебног значаја за националну мањину, могу у целини или делимично пренети оснивачка права на национални савет. Установом од посебног значаја за националну мањину се сматра она установа културе чије се програмске делатности претежно односе на проучавање, очување и представљање културе националне мањина. На предлог националног савета, оснивач, изменом оснивачког акта, може утврдити да је установа културе од посебног значаја за националну мањину. У таквим установама културе национални савет именује најмање једног члана управног одбора, даје мишљење о предложеним члановима управног одбора и даје мишљење у поступку избора директора установе. Национални савет утврђује које су установе и манифестације у области културе од посебног значаја, утврђује стратегију развоја културе националне мањине, утврђује која су покретна и непокретна културна добра од посебног значаја, покреће поступак за утврђивање статуса законом заштићених покретних и непокретних културних добара од значаја за националну мањину и предлаже мера заштите, санације и реконструкције тих културних добара, даје мишљење о оснивању или укидању библиотека који имају фонд књига на језику националне мањине, даје предлог за расподелу средстава која се из буџета додељују путем јавног конкурса установама, манифестацијама и удружењима националне мањине у области културе итд.

Овлашћења у области информисања - Национални савет може да оснује установе и привредна друштва ради остваривања права на јавно информисање на језику националне мањине, односно фондације ради остваривања општекорисног циља унапређења јавног информисања на језику националне мањине. Национални савет доноси стратегију развоја информисања на језику националне мањине, даје предлог за расподелу буџетских средстава за пројекте, који се прилажу на јавни конкурс ради подизања квалитета информисања припадника националних мањина, даје предлоге и препоруке управним одборима и програмским саветима јавних сервиса у вези са програмима на мањинским језицима, даје мишљење о кандидатима за одговорне уреднике програма на језицима националних мањина у јавним медијским сервисима и даје мишљење на извештај Програмског савета јавних сервиса у вези са програмским садржајима на језицима националних мањина и слично..

Овлашћења у области службене употребе језика и писма – Национални савет је овлашћен да утврди традиционалне називе јединица локалне самоуправе, насељених места и других географских назива на језику националне мањине, ако је на подручју јединице локалне самоуправе или насељеног места језик националне мањине у службеној употреби. Тако утврђени називи се објављују у службеним гласилима и постају називи у службеној употреби на језику националне мањине. Национални савет предлаже надлежном органу истицање назива јединица локалне самоуправе, насељених места и других географских назива на језику националне мањине, предлаже утврђивање језика и писма националне мањине као службеног у јединици локалне самоуправе, предлаже промену назива улица, тргова и делова насељених места, као и установа за

које је утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, даје мишљење у поступку утврђивања назива улица, тргова и делова насељених места, предлаже надлежном органу вршење надзора над службеном употребом језика и писма националне мањине, иницира објављивање најважнијих закона на језику националне мањине и у поступку превођења пружа стручну и другу помоћ, у складу са својим могућностима, те предузима мере и активности за унапређење службене употребе језика и писма националне мањине.

Политичка партиципација националних мањина

Према члану 4. Закона о заштити права и слобода националних мањина, Република Србија обезбеђује услове за ефикасно учешће припадника националних мањина у политичком животу, заступљеност представника националних мањина у Народној скупштини и сразмерну заступљеност националних мањина у скупштинама аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе, у складу са законом. У складу са нашим изборним законодавством, кандидате за народне посланике могу да предлажу регистроване политичке странке, коалиције или групе грађана подношењем изборне листе Републичкој изборној комисији, заједно са најмање 10.000 судски оверених изјава бирача да подржавају ту изборну листу. У расподели посланичких мандата учествују само изборне листе које су добиле најмање 5% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Међутим, овај изборни цензус не важи за политичке странке националних мањина и оне у расподели посланичких мандата учествују без обзира на број освојених гласова. Политичким странкама националних мањина су све оне странке чији је основни циљ представљање и заступање интереса националне мањине и и заштита и побољшање права припадника националних мањина, у складу са међународноправним стандардима. О таквом статусу једне политичке партије одлучује Републичка изборна комисија. Према политичкој странци националне мањине се примењује и афирмативна мера, по којој је за регистрацију такве странке довољно 1.000 оверених потписа подршке.

На ванредним парламентарним изборима 2016. године од 20 регистрованих листа су осам листа предале мањинске странке. Природни праг су успеле да пређу изборне листе које представљају четири мањинске заједнице: Мађаре, Бошњаци, Албанци и Словаци. Савез војвођанских Мађара је освојио четири, а Зелена странка један мандат.

На изборима за посланике Скупштине АПВ је од мањинских странака Савез војвођанских Мађара је освојио 6, Мађарски покрет 2, а Зелена странка 1 мандат. Демократски савез Хрвата у Војводини је на изборима учествовао на коалиционој листи „За Војводину рада и знања“.

ПОСЕБНИ ДЕО

АЛБАНЦИ

Албанци су индоевропски народ, пореклом од старих Илира или Трачана. Услед историјских збивања знатан део албанске популације не живи у границама матичне државе, па албанског живља има на Косову и Метохији, Црној Гори, у Македонији, у јужној Италији и на Сицилији, у Грчкој, Турској, као и у прекоморским земљама (САД, Канада итд.). Албанци су првенствено живели на простору између Дунава и Далмације, па су се пред и у време досељавања Словена на Балканско полуострво повукли у данашње јужније матичне области.

Према подацима пописа становништва из 2011. године у Војводини живи 2.251 Албанац (556 више него 2002. године), чинећи 0,12% укупног становништва покрајине. Албанци живе у свакој од 45 војвођанских јединица локалне самоуправе, а највише их је у Суботици (383), Новом Саду (356), Сомбору (118) и Зрењанину (110), док је њихов број у осталим местима испод 100.

Територијални распоред албанског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	25	Нова Црња	2
Алибунар	7	Нови Бечеј	72
Апатин	26	Нови Кнежевац	13
Бач	6	Нови Сад	356
Бачка Паланка	72	Опово	8
Бачка Топола	60	Оџаци	32
Бачки Петровац	26	Панчево	68
Бела Црква	11	Пећинци	5
Беочин	16	Пландиште	5
Бечеј	81	Рума	57
Врбас	48	Сента	62
Вршац	73	Сечањ	4
Жабалъ	6	Сомбор	118
Житиште	6	Србобран	7
Зрењанин	110	Сремска Митровица	69
Инђија	15	Сремски Карловци	6
Ириг	8	Стара Пазова	9
Кањижа	79	Суботица	383
Кикинда	75	Темерин	10
Ковачица	59	Тител	24
Ковин	19	Чока	10
Кула	50	Шид	10
Мали Иђош	43		

Миграција албанског становништва са ових простора и на ове просторе је била веома изражена, уз одржавање сталних и чврстих веза са постојбином, што већ годинама утиче и на број стално настањених Албанаца у Војводини. Већина њих је запослена у пекарству, угоститељству и сличним занатским делатностима или са бави пружањем физичких услуга и обављањем сезонских радова. Сем неких ситуиранијих власника радњи, велики број Албанаца живи у сиромаштву и под веома скромним животним условима.

Просечна старост албанског становништва у Војводини износи 34 године. Албански језик је као свој матерњи језик навело 3.844 становника покрајине. Албанци у Војводини су поликонфесионални, међу њима је највећи број хришћана, мухамедијанаца и протестаната.

Образовна структура Албанаца у Војводини је изузетно неповољна, и то је, уз њихову дисперзивност, један од разлога што годинама није било никаквог облика културног или сличног удруживања усмереног на очување и неговање албанског националног идентитета. Крајем 2014. године је основана Матица Албанаца са седиштем у Новом Саду. Циљ формирања овог удружења је очување језика, културе, уметничког стваралаштва, информисање, али и описмењавање једног дела њихових сународника. Матица има своју скупштину, уравни и надзорни одбор, као и одборе за науку, културу, спорт и омладину. Она је отворена и за припаднике других националних мањина, као и за већинско становништво.

Албански језик није у службеној употреби ни у једној војвођанској општини, на том језику се не изводи никаква форма васпитно-образовног рада са децом, нити постоје медији на албанском. Албанци у Војводини нису заступљени у органима власти.

У Републици Србији је оформљен Национални савет албанске националне мањине са седиштем у Бујановцу, који броји 15 чланова. Председник националног савета је Рагми Мустафи.

Национални савет није доставио податке које је од њега затражио Покрајински заштитник грађана.

АШКАЛИЈЕ

Према сазнањима Матице Ашкалија, Ашкалије потичу са Блиског Истока, односно из некадашње државе–града Ашкалона, луке која се данас налази у приобалном делу Израела. Од назива тог града–државе изведено је и име етничке популације Ашкалија. По свој прилици, Ашкалије су се доселиле на балканске просторе у време Римске империје, као занатлије-ковачи. По једној другој претпоставци, они су дошли на Балканско полуострво у IX веку, у време опсаде Дубровника од стране Арабљана. Постоје и мишљења да Ашкалије потичу из Персије и да су припадали династији Ашкан, која је владала 250 година п.н.е. и 350 година наше ере, те да су се Ашкалије доселиле на просторе данашње Италије, Албаније и Косова и Метохије. Њихов језик је временом ишчезао, јер нису могли да га одбране од утицаја околине, па су прихватили језик локалног становништва.

Прогон Ашкалија са Косова и Метохије је код њих пробудио осећање о посебној етничкој припадности, што је и допринело хомогенизацији ове етничке групе.

Према попису становништва из 2011. године у Војводини живи 354 Ашкалија, што је за 183 више него 2002. године. Републички завод за статистику је након пописа из 2011. године објавио податке само о територијалном распореду оних националних мањина чија се бројност на простору Републике Србије креће изнад две хиљаде припадника, те због тога није исказан број Ашкалија по јединицама локалне самоуправе. Приликом претходног пописа је од укупно 171 Ашкалије њих 146 живело на територији града Новог Сада. Просечна старост ашкалијске популације је тада износила 28 година. Ашкалије су муслиманске вероисповести.

У Новом Саду је фебруара 1999. године основана Матица Ашкалија Југославије, као друштвено-културна организација, основана ради неговања идентитета и културе Ашкалија. Матица је покренула издавање билтена, организовање аматерских позоришних представа, дана поезије и културе, ликовних изложби сликара-аматера, фестивала културно-уметничких друштава, као и друге културне манифестације. Организације које се баве очувањем идентитета су и Фонд „Кона“, Удружење жена Ашкалија и Удружење грађана „Центар за афирмацију Ашкалија“ из Новог Сада. Најзначајније културне манифестације су „Дан заставе“ (март), национални празник „Ашуре“ (април) и „Дани културе Ашкалија“ (август). Радио Нови Сад емитује емисију „Ашкалије око нас“. Од августа 2002. године Телевизија Нови Сад је у неколико наврата емитовала програм за Ашкалије једном месечно.

За национални празник је проглашен Дан Ашкалија који се обележава 15. фебруара.

Национални савет ашкалијске националне мањине са седиштем у Новом Саду има 15 чланова, од тога 8 мушкараца и 7 жена. Просечна старост чланова је 37 година. Мада према подацима пописа становништва 2011. године у Републици Србији живи 997 Ашкалија, у посебан бирачки списак за избор чланова ашкалијског националног савета у новембру 2018. године је уписано 2.708 бирача. На изборима су учествовале три изборне листе: листа „За победу“ – Ердељ Осман је освојила 7 мандата, листа „Ашкалије, али заједно“ – Иљаз Рамадановић је освојила 4 мандата, а листа „Будућност Ашкалија“ такође 4 мандата. Председник националног савета је Зулфије Топлица.

БОШЊАЦИ / МУСЛИМАНИ

У смислу етничке припадности Муслимани представљају један од бивших југословенских народа, који највећим делом живе на територији Босне и Херцеговине. Настанак Муслимана, као посебног етноса, нераздвојно је повезан са историјским развојем Босне и Херцеговине од XV до XIX века. У том периоду је под турском влашћу домаће словенско становништво масовно прелазило у ислам и осим религије примило и многе друге тековине источњачке културе и почело да се осећа као посебан народ, како у односу на Турке, тако и према Србима и Хрватима у октужењу, нарочито у

градским, али и у неким сеоским срединама БиХ, Србији (углавном Санџак и Косово), Црној Гори и западној Македонији, са извесним специфичним одликама у језику, исхрани, ношњи и фолклору. Данас је највећа концентрација бошњачко-муслиманске заједнице на територији Санџака. На Конгресу бошњачких интелектуалаца 1993. године у Сарајеву је постигнута сагласност да се за ову популацију користи име "Бошњаци".

Све до пописа 2002. године се ово становништво могло изјашњавати само под одредницом „Муслимани“, док класификација националне припадности није проширена и модалитетом „Бошњаци“.

Према попису 2011. године на подручју АПВ живи 780 Бошњака (0,04% укупног становништва) и 3.360 Муслимана (0,17%). У односу на претходни попис, број Бошњака је већи за 363, а број Муслимана мањи за 274. Највише Бошњака живи у Суботици (216), Новом Саду (149) и Панчеву (102). Муслимани су најбројнији у Новом Саду (1.138), Панчеву (414) и Суботици (334).

Територијални распоред бошњачког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	-	Нова Црња	2
Алибунар	5	Нови Бечеј	3
Апатин	3	Нови Кнежевац	1
Бач	40	Нови Сад	149
Бачка Паланка	11	Опово	1
Бачка Топола	6	Оџаци	2
Бачки Петровац	3	Панчево	102
Бела Црква	10	Пећинци	11
Беочин	11	Планиште	-
Бечеј	12	Рума	6
Врбас	7	Сента	13
Вршац	19	Сечањ	-
Жабалъ	3	Сомбор	22
Житиште	-	Србобран	2
Зрењанин	30	Сремска Митровица	28
Инђија	8	Сремски Карловци	-
Ириг	-	Стара Пазова	17
Кањижа	1	Суботица	216
Кикинда	14	Темерин	1
Ковачица	4	Тител	-
Ковин	3	Чока	-
Кула	6	Шид	5
Мали Иђош	3		

Просечна старост бошњачког становништва у Војводини износи 42 године. Босански језик је као свој матерњи језик навело 456 становника покрајине.

Територијални распоред муслиманског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	13	Нова Црња	4
Алибунар	17	Нови Бечеј	11
Апатин	29	Нови Кнежевац	6
Бач	171	Нови Сад	1.138
Бачка Паланка	69	Опово	5
Бачка Топола	46	Оџаци	11
Бачки Петровац	13	Панчево	414
Бела Црква	23	Пећинци	11
Беоцин	37	Пландиште	7
Бечеј	79	Рума	39
Врбас	112	Сента	13
Вршац	41	Сечањ	11
Жабалъ	12	Сомбор	91
Житиште	4	Србобран	22
Зрењанин	86	Сремска Митровица	50
Инђија	19	Сремски Карловци	3
Ириг	20	Стара Пазова	83
Кањижа	9	Суботица	334
Кикинда	74	Темерин	18
Ковачица	10	Тител	3
Ковин	69	Чока	20
Кула	56	Шид	24
Мали Иђош	33		

Просечна старост муслиманског становништва у Војводини износи 39 година.

Бошњаци/Муслимани су исламске вероисповести. Припадници исламске верске заједнице на територији Војводине имају своје објекте у Новом Саду, Суботици, Зрењанину и Беоцину.

У Суботици је на иницијативу Муслимана који живе у том делу покрајине је средином 2005. године отворен Муслимански културни центар, први објекат такве врсте у Војводини. Циљ и концепт културног центра су усмерени на унапређење и представљање муслиманске културе. Такође у Суботици, крајем 2008. године основано је и Удружење Бошњака Војводине, које организује вечери бошњачке поезије, фолклора, промоције књига и сличне културне манифестације.

Бошњачко-муслиманска заједница у Војводини се политички није организовала, нити има своје представнике у јавној власти, а босански језик није у службеној употреби ни у једној општини. Не постоји образовање, нити има информативних гласила на том језику.

Седиште Националног савета бошњачке националне мањине, који има 35 чланова, је у Новом Пазару. Председница Бошњачког националног вијећа је др Јасмина Цурић.

БУГАРИ

Војвођански Бугари који на овим просторима живе већ више од 270 година су познати под именом Павликени или Палћени, према имену главног богумилског попа Павла. Пре преласка на католичку веру, Павликени су били бугумили. После гушења Чипровског устанка крајем XVII века, њихов положај под Турцима је постао веома тежак, јер је растао притисак власти да пређу на ислам или, под утицајем грчког свештенства - на православље. Пошто им је Ватикан понудио заштиту од турских власти, прихватили су католичку веру. Католичко свештенство, послато од стране Рима, потицало је из Босне и Далмације, те су тако и црквене књиге биле писане "далмацким" језиком, икавским дијалектом, па је због блискости језика и прихватање нове вере ишло лакше. Католично свештенство се, заједно са народом, убрзо почело пресељавати на територију аустријског царства, прво у Каравлашку, а потом и у Банат (већина и данас живи у Румунији). Банатски Бугари су пореклом из градова Никопол, Свиштов, Плевен, Трново и Чипровец и њихове околине.

У новој домовини су Бугари Павликени одмах приступили организацији привредног и духовног живота. Фрањевачки свештеници су основали цркве и организовано ширили писменост да би се народ могао служити црквеним књигама и тако учвршћивати у католичкој вери. У неколико места у Банату основане су у XIX веку школе у којима се учило на српском језику, икавско наречје, а разговор са ђацима вођен је на бугарском језику – палћенском дијалекту. Касније су издаване и књиге на палћенском дијалекту, писане латиницом. Између два светска рата, Бугари су имали организован привредни и културни живот. Иако малобројни, успели су да сачувају свој језик до данас и особену културу. Томе много доприноси и чињеница да су у црквама оних села (нпр. Иваново) где живе Бугари Павликени обредне радње на њиховом језику, док су књиге на српском.

Према последњем попису данас у Војводини има 1.489 Бугара, и у већем броју насељавају неколико села на територији Панчева (Иваново), Зрењанина (Бело Блато), Сечња (Конак), Ковина (Скореновац) и Вршца. Њихово главно насеље, тј. место у коме их је највише је Иваново.

Територијални распоред бугарског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	-	Нова Црња	6
Алибунар	12	Нови Бечеј	4
Апатин	2	Нови Кнежевац	1
Бач	-	Нови Сад	155
Бачка Паланка	5	Опово	5
Бачка Топола	-	Оџаци	7

Бачки Петровац	3	Панчево	501
Бела Црква	13	Пећинци	8
Беочин	5	Пландиште	16
Бечеј	7	Рума	10
Врбас	13	Сента	1
Вршац	79	Сечањ	87
Жабалъ	1	Сомбор	31
Житиште	17	Србобран	2
Зрењанин	184	Сремска Митровица	22
Инђија	13	Сремски Карловци	42
Ириг	7	Стара Пазова	12
Кањижа	-	Суботица	76
Кикинда	18	Темерин	3
Ковачица	10	Тител	16
Ковин	121	Чока	-
Кула	4	Шид	4
Мали Иђош	4		

Просечна старост бугарског становништва у Војводини износи 52 године. Бугарски језик је као свој матерњи језик навео 601 становник покрајине. Један од великих проблема је што недостају кадрови за учење бугарског језика, који се постепено повлачи из свакодневне употребе, па се може рећи да је језик Бугара Павликена у реалној опасности да се у догледно време изгуби. Тај тренд је појачан и недовољном заинтересованошћу, у првом реду млађих људи да се очува особени језик банатских Бугара.

Од јесени 1997. године у Белом Блату (град Зрењанин) делује Бугарско-павликено-културно-уметничко друштво „Трандафер“, у циљу очувања и гајења бугарске павликено-културне баштине, које приређује културно-уметничке вечери на бугарском језику. Две године касније, у јесен 1999. године, одржана је и прва "Бугаријада". Да би се одговорило на реалну опасност нестајања специфичног наречја банатских Бугара из свакодневне употребе, Друштво се ангажовало у оснивању прве приватне бугарске павликено-школе у Белом Блату за децу која желе да науче језик предака, упознају бугарску културу, историју и књижевност, са факултативном наставом бугарског књижевног језика, бугарског павликено-језика, бугарске историје и бугарске павликено-историје. Поред хора и драмске секције, Друштво је основало и фолклорну групу.

Друго културно-уметничко друштво павликено-Бугара регистровано је у селу Иваново, њиховом највећем насељу у Покрајини, и то под називом КУД "Банатских Бугара Павликена Иваново 1868". У имену КУД налази се година 1868. када је цар Фрањо Јосип населио у Иваново 500 немачких и бугарских породица у циљу изградње насипа и мелиорације мочварног земљишта. КУД има фолклорну, музичку и језичку секцију. Друштво одржава везе са Павликенима у Румунији и Бугарској.

У оквиру Културно-просветне заједнице Војводине делује Друштво за бугарски језик, књижевност и културу, настало са циљем да допринесе очувању националног идентитета и негује бугарски језик и културу на овим просторима. Друштво је организатор „Бугаријаде“, редовне годишње манифестације војвођанских Бугара.

Изучавање бугарског језика са елементима националне културе организовано је у ОШ „Моша Пијаде“ у Иванову.

Информативни програм на језику павликенских Бугара не постоји, сем што на том језику (који се од 1864. године сматра другим бугарским језиком) може да се чује емисија коју свакодневно емитује Радио Темишвар за Бугаре Павликене у румунском делу Баната. У пролеће 1998. године је покренут лист „Бугарски цвет“ као тромесечник.

Седиште Националног савета бугарске националне мањине, који има 19 чланова, је у Босилеграду. Председник Националног савета Бугара је Стефан Стојков.

Национални савет је за национални празник бугарске мањине у Србији прогласио 3. март, Дан ослобођења Бугарске од власти Османлијске империје.

БУЊЕВЦИ

Данашње буњевачко становништво на северу Бачке чине потомци становништва које се током XVII века досељавало из западне Босне, Далмације, нарочито Далматинске загоре. Већина историчара се слаже да је домовина Буњеваца била у западној Босни, испод Динаре, због чега се они од друге половине XIX века често називају Далматинцима. Штокавско-икавски говор Буњеваца, као и нове акцентуације, поистовећује се са говором континенталне Далмације до Шибеника. Пратиоци Буњеваца у сеобама били су босански фрањевци, а након досељења бригу о њима, поред фрањеваца Босне Сребрене, водили су и фрањевци из Сегедина. Након доношења Аустро-угарске (1867) и Хрватско-угарске нагодбе (1868), тадашња политичка елита Буњеваца одлучила се за коришћење неутралног назива "Буњевац" у борби за национална права. Војвођански Буњевци својим првим народним борцем за основна национална права пред претећом денационализацијом и првим препородитељем сматрају Ивана Антуновића. Током седамдесетих година излазе први буњевачки листови: "Буњевачке и шокачке новине" (1870-1873), "Буњевачка и шокачка вила" (1871-1876), политичко-забавни лист "Мисечна кроника" (1872) и "Суботички гласник" (1871-1876). Прва буњевачка друштва у Бачкој основана су у Суботици: 1878. године отвара се "Буњевачка пучка касина" (радила све до 1945.г.) и "Коло младежи" (1896). Године 1880. оснива се Буњевачка странка, а 1884. године Лазар Мамужић, најпре посланик у Угарском сабору, као први Буњевац бива изабран за градоначелника Суботице. Знајући да се не могу надати никаквој помоћи од државе, Буњевци се одлучују на отварање приватних школа на народном језику. Први светски рат омета даљи развој школства на матерњем језику. У новембру 1919. године се оснива Буњевачка гимназија. Током постојања Краљевине Југославије буњевачке организације слабе и постепено се гасе, да би тај

процес био завршен у годинама после Другог светског рата, када престаје са радом и Буњевачка матица. Поновно културно организовање почиње седамдесетих година прошлог века обнављањем манифестације „Дужијанца“, те каснијим оснивањем Буњевачког културног центра у Суботици (1990. године).

Према подацима пописа становништва из 2011. године у Војводини живи 16.469 Буњеваца (3.297 мање него 2002. године), чинећи 0,85% укупног становништва покрајине. Буњевачко становништво је концентрисано у северном делу Бачке. Највише Буњеваца живи у Суботици (13.553) и Сомбору (2.058), у Новом Саду их има 287, у Бачкој Тополи 206, док је њихов број у осталим местима испод 100.

Територијални распоред буњевачког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	6	Нова Црња	1
Алибунар	2	Нови Бечеј	3
Апатин	49	Нови Кнежевац	12
Бач	5	Нови Сад	287
Бачка Паланка	22	Опово	-
Бачка Топола	206	Оџаци	13
Бачки Петровац	-	Панчево	13
Бела Црква	1	Пећинци	1
Беочин	4	Пландиште	8
Бечеј	13	Рума	1
Врбас	15	Сента	21
Вршац	3	Сечањ	3
Жабалъ	4	Сомбор	2.058
Житиште	4	Србобран	3
Зрењанин	22	Сремска Митровица	2
Инђија	11	Сремски Карловци	4
Ириг	1	Стара Пазова	4
Кањижа	33	Суботица	13.553
Кикинда	6	Темерин	8
Ковачица	1	Тител	3
Ковин	2	Чока	5
Кула	42	Шид	2
Мали Иђош	13		

Просечна старост буњевачког становништва у Војводини износи 48,5 године. Буњевачки је као свој матерњи језик навео 6.821 становник покрајине. Буњевачки верници су већином католичке вероисповести.

Култура - Буњевачка национална мањина у Војводини има укупно пет културних центара са јасним националним карактером: БКЦ Суботица, БКЦ Таванкут, БКЦ Бајмок, БКЦ Нови Сад и БКЦ „Лемешки Буњевци“ (Светозар Милетић). Поред наведених, делује још 12 институција и организација цивилног друштва за очување националног идентитета: Буњевачка матица (Суботица), КУД „Буњевка“ (Суботица), УГ „Буњевачко коло“ (Сомбор), УГ „Буњевци“ (Нови Сад), КУД „Александрово“ (Суботица), КУДЖ „Братство“ (Суботица), УГ „Буњевачка вила“ (Мала Босна), УГ „Буњевачки омладински центар“ (Суботица), УГ „Буњевци - Љутово“ (Љутово), БИЕЦ „Амброзије Шарчевић“ (Суботица), УК „Буњевачка касина“ (Суботица) и УГ „Буњевачка грана“ (Чонопља). Нови Сад Фрушкогорска 29/1.

Не постоји професионално позориште, нити позоришна сцена. У Суботици делује Аматерско позориште „Буњевка“ (на буњевачком).

Најважније културне манифестације од посебног значаја за буњевачку заједницу су: „Дан Великог прела“ у организацији УК „Центра за културу Буњеваца“ и Националног савета буњевачке националне мањине (2. фебруар), „Дан националног савета“ у организацији УК „Центра за културу Буњеваца“ и Националног савета буњевачке националне мањине (23. фебруар), „Дан Дужијанце“ (обележавање се одржава од априла до септембра у виду двадесетак културних манифестација у сарадњи са удружењима, а централна манифестација 15. августа у организацији УК „Центра за културу Буњеваца“ и Националног савета буњевачке националне мањине, „Дан Велике народне скупштине у Новом Саду 1918“ у организацији УК „Центра за културу Буњеваца“ и Националног савета буњевачке националне мањине (свечана академија 25. новембра), Фестивал буњевачког народног стваралаштва у организацији КУД „Буњевка“ Суботица (8 – 15. септембар), „Панел конференција: очување и заштита културне баштине бачких Буњеваца (3 дана, трећи викенд у мају), „Дани буњевачке културе“ у организацији БКЦ Бајмок (2 дана, задњи викенд у августу), „Дани буњевачке културе“ у Новом Саду (два дана, друга недеља септембра) и „Дани буњевачког матерњег језика“ у организацији БЕИЦ „Амброзије Шарчевић“, Суботица (два дана у фебруару и један у септембру).

Постоје две издавачке установе на буњевачком: УК „Центар за културу Буњеваца“ и НИУ „Буњевачко информативни центар“ у Суботици. Објављује се четири годишњака: „Буњевачки календар“, „Тандрчково благо“, „Панел конференције“ и годишњак Фестивала буњевачког народног стваралаштва.

Образовање – Буњевачки говор са елементима националне културе изучава се у 11 основних школа, на територији града Суботица са око 400 ученика.

Информисање – Од штампаних медија, „Буњевачке новине“ излазе једном месечно у тиражу од 1.000 примерака. У Суботици се издају и месечни дечји часописи „Тандрчак“ (1.400 примерака) и „Боцко“ (1.000 примерака). Двомесечник „Рич Буњевачке матице“ се издаје у Суботици у тиражу од 400 примерака. У Новом Саду једном годишње излази „Буњевачки приглед“ (200 примерака).

Суботички „Буњевачки радио“ свакодневно емитује програм на буњевачком од 8 до 24 часа. Радио Суботица једном недељно емитује полчасовне емисије „Буњевачка рич“ и „Суботица на буњевачком“. Радио Нови Сад једном недељно има емисију „Спектар“ у трајању од 30 минута. Јавни сервис Радио-телевизија Војводине такође једном недељно емитује полчасовну телевизијску емисију под истим називом. Садржаји на интернету у континуитету је заступљени на порталима „Буњевци“ (Суботица), „Буњевачка рич“ (Суботица), „Буњевачка рич“ (Сомбор) и „Рич“ (Нови Сад).

Буњевачки говор није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе у покрајини.

Национални савет буњевачке националне мањине са седиштем у Суботици има 19 чланова, од тога 12 мушкараца и 7 жена. Просечна старост чланова је 55 година. Према подацима пописа становништва 2011. године у Републици Србији живи 16.469 Буњеваца, а у посебан бирачки списак за избор чланова националног савета у новембру 2018. године је уписано 7.849 бирача. На изборима су учествовале две изборне листе: „Буњевци заједно“ (која је освојила 13 мандата) и Листа Удружење грађана „Буњевачко коло“ Сомбор (освојила 6 мандата). Председница националног савета је др Сузана Кујунџић Остојић.

В Л А С И

Међу етнолозима и антрополозима постоје дилеме у вези са пореклом Влаха, народа који већ преко два миленијума живи углавном на територији омеђеној Моравом, Тимоком и Дунавом. Према неким, Власи представљају аутохтоно становништво румунског порекла. Други матрају да је реч о аутохтоном старобалканском народу на који је снажан утицај извршило већинско словенско и румунско окружење, те да је њихова романизација почела у I веку п.н.е. и трајала све до краја VI века. У доба паганства, Власи су били многобошци, а хришћанство примају у IV веку. У Србији се Власи први пут помињу у Хиландарској повељи 1198. године. Најезда Турака је покренула веће сеобе Влаха ка Влашкој и јужној Угарској, а касније и ка Босни, Црној Гори и Хрватској, а после турског освајања Београда се један део Влаха настанио у Банату и Ердељу где су им додељена велика имања. Највећа сеоба се догодила 1690. године под вођством патријарха Чарнојевића. Аустроугарска монархија је са своје територије након Пожаревачког мира вратила или присилно отерала велики број Влаха у Србију.

Послератни пописи становништва показују велике осцилације у броју влашког становништва које се не могу објаснити демографским чиниоцима. Њихов број је са 93.000 (1948) спао на 28.000 (1954), па на свега 1.400 (1961). Промена националног опредељења се одразила на податке и приликом каснијих пописа (тако је 1971. године пописано приближно 14.000, а свега десет година касније 25.000 Влаха).

Према попису становништва 2011. године у Војводини је живело 170 Влаха, што је за 69 мање него приликом пописа 2002. године. Највише Влаха живи у Банату, и то у насељеним местима општине

Ковин. Просечна старост влашког становништва износи 49 година. Влашки као свој матерњи језик навело је 178 грађана.

Територијални распоред влашког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	1	Нова Црња	-
Алибунар	13	Нови Бечеј	1
Апатин	1	Нови Кнежевац	1
Бач	-	Нови Сад	13
Бачка Паланка	-	Опово	-
Бачка Топола	-	Оџаци	3
Бачки Петровац	-	Панчево	10
Бела Црква	1	Пећинци	1
Беочин	-	Пландиште	-
Бечеј	-	Рума	1
Врбас	-	Сента	-
Вршац	6	Сечањ	1
Жабалъ	1	Сомбор	2
Житиште	-	Србобран	-
Зрењанин	5	Сремска Митровица	1
Инђија	3	Сремски Карловци	-
Ириг	-	Стара Пазова	2
Кањижа	1	Суботица	2
Кикинда	1	Темерин	-
Ковачица	3	Тител	-
Ковин	90	Чока	-
Кула	6	Шид	-
Мали Иђош	-		

Услед малобројности влашке популације, на територији Аутономне покрајине Војводине не постоје установе за неговање влашке културе, не изводи се настава и нема ни штампаних, ни електронских медија на влашком језику. Тај језик није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе.

Национални савет влашке националне мањине са седиштем у Петровцу на Млави има 23 чланова. Председник савета је Новица Јаношевић.

Г Р Ц И

Посебни односи између Србије и Грчке су почели још у XIX веку кроз заједничку борбу два балканска народа против Османлијског царства. Две краљевине су биле војни савезници у оба Балканска рата, а за време Првог светског рата се државна администрација Србије преселила на Крф. У Београду је живео значајан број грчких трговаца. Након што је током Другог светског рата Буљкес, данашњи Бачки Маглић, као и остала немачка села у Војводини, остао без житеља, у село се у мају 1945. године досељава 4.650 грчких избеглица, припадника народноослободилачке војске „Елас“. У почетку је то био само сабирни логор у који је војска долазила на опоравак, да би живот временом постао организованији. Буљкес је добио статус екстериторијалне грчке републике у којој су важили грчки закони, а средство плаћања је била грчка драхма. Резолуција Информбироа је поделила Грке у Буљкесу, они који су је подржавали су 1949. године били исељени, а остали су добили право слободног избора. После овог масивног расељавања је остало око 800 Грка, од којих је већина емигрирала у јужну Македонију.

Према попису становништва из 2011. године, у Републици Србији живи 725 Грка, од тога у АП Војводини 252.

У области културе, у покрајини делују четири организације: Удружење "Грчки културни центар Слога" (Суботица), Удружење Грка и пријатеља Грчке "Елефтерис Венизелос" (Нови Сад), НВО "Трандафили" (Нови Сад) и Друштво српско-грчког пријатељства "Ирида" (Сремска Митровица).

Не постоје професионална позоришта ни професионалне сцене, и не издаје се ниједан часопис за културу на грчком језику.

Не постоје васпитно-образовне установе у којима се настава изводи на грчком језику, нити има штампаних или електронских медија са садржајима на том језику.

Национални савет - Мада према попису становништва у Републици Србији живи 725 Грка, у посебан бирачки списак за избор чланова националног савета у новембру 2018. године уписано је 2.458 гласача. На изборима је учествовала само једна изборна листа, „Грци заједно – Родифцис-Нађ“. Национални савет грчке националне мањине са седиштем у Новом Саду има 15 чланова. Председник савета је Петар Родифцис-Нађ. Просечна старост чланова је 53 година.

Национални савет је оснивач "Фондације грчке националне мањине у Србији" са седиштем у Новом Саду.

Функционисање грчког националног савета је отежано, јер услед блокаде рачуна због извршних судских решења од 2016. године не добија средства за свој рад ни из републичког, нити из покрајинског буџета.

ЕГИПЋАНИ

Постоји неколико схватања о пореклу и идентитету балканских Египћана. Пошто се дуго сматрало да Роми потичу из Египта, и балканско становништво које себе назива Египћанима се према једном схватању подводи под ширу ромску популацију, односно тврди се да је то једно ромско племе које је на свом путу ка Европи прешло преко Египта и једно време тамо боравило. Друго схватање заговара тезу да су се још за време експанзије древног Египта групе Египћана преко Грчке досељавале и на остале балканске просторе и оснивале своје рударске колоније, те да су у новом окружењу имале другачији третман од Рома, пошто су се организацијом живота, обичајима и националном свешћу разликовале од њих. Јавна афирмација египћанског идентитета је почела је 70-их година прошлог века захтевом да се региструју као посебна етничка категорија. Египћани су тада код нас сматрани делом (албанизованог) ромског народа, али их данас држава Србија признаје као посебну националну мањину. Они су први пут као засебна националност исказани на попису становништва 1991. године, када су претежно живели на територији Косова и Метохије. Након рата 1999. године је велики број косовских Египћана избегао у ужу Србију и Војводину.

Према попису становништва 2011. године у Војводини живи 381 Египћанин, док их је на претходном попису 2002. године било 129. Већина грађана који су се изјаснили као Египћани живе у комунама, насељеним на ободима градова у дивљим насељима, често под тешким животним условима. Египћани су већином исламске вероисповести, а говоре албанским језиком.

У Новом Саду је основана Матица Египћана, а делује још и Удружење „Пирамида“. Национални савет египатске националне мањине издаје гласило „Египћанин“.

Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 1.834 Египћана, а у посебан бирачки списак их је уписано 3.893 (201%). За избор чланова Националног савета египатске националне мањине су на изборима у новембру 2018. године предате три изборне листе. Листа „Еснаф“ – Кујтим Демир је освојила 6 мандата, листа „Египћани за мир, стабилност и просперитет у Србији Агим Ајра“ 4, а листа „Ти бираш своју будућност“ 5 мандата. Национални савет египатске националне мањине са седиштем у Новом Саду има 15 чланова (10 мушкараца и 5 жена). Просечна старост чланова је 38 година. Председник савета је Емин Зејнулаху.

ЈЕВРЕЈИ

На Балкану Јевреји се налазе већ више од 2000 година, али нема доказа о њиховом масовнијем присуству у Војводини пре турске власти. После пораза Турака и њиховог повлачења на новоослобођене територије насељавају се поједини народи, као и Јевреји, и из других крајева Аустријске царевине. Први Јевреји су се настанили 1693. године, и то у Рацком Селу, будућем Новом Саду. Број Јевреја се стално повећавао, а од друге половине XVIII века долази до њиховог масовнијег насељавања, чему је допринело и доношење Закона о ограничавању склапања бракова

код Јевреја 1726. године, када су се многи млади Јевреји и Јеврејке доселили у јужне, слабо насељене и мање контролисане делове царства. Временом се се формирали и њихови центри, од којих је најстарија заједница била она у Панчеву. Јеврејска општина била је политичко-управна организациона јединица Јевреја. Прва је основана у Новом Саду 1748. године. Касније, јеврејске општине су се трансформисале у јеврејске вероисповедне општине.

У Војводини су живели углавном Јевреји Ашкенази, који су долазили из Чешке, Пољске, Немачке, Русије и Аустрије. Законом Јосифа II из 1787. године били су обавезни да приме немачка презимена. Говорни језик им је био јидиш (мешавина хебрејског и старонемачког, са понеком речи из словенских језика). Временом је јидиш ишчекао из свакодневне употребе и преузет је говор околине, углавном државни језик на којем се одвијала и настава у школама. Писали су хебрејским штампаним квадратима, односно писаним словима, с десне на леву страну. Ашкенази су се делили на конзервативне ортодоксе и либералније неологе, и имали су посебне јеврејске општине. Другу групу Јевреја представљали су Сефарди, потомци јеврејских изгнаника из Шпаније и Португалије у XV веку. Говорни језик им је био ладино (тзв. "жудео-еспањол") – мешавина хебрејског и кастиљанског. У Војводини је постојала само једна права сефардска јеврејска општина и то у Земуну, док је Сефарда по другим општинама било знатно мање. У Војводини је 1940. године било 48 Јеврејских општина, од којих у Бачкој 35, у Банату 8, а у Срему 5. По оснивању Југославије 1918. године, јеврејске општине су се ујединиле у Савез Јеврејских вероисповедних општина Краљевине Југославије (назив Савеза је 1952. године промењен у Савез јеврејских општина Југославије). У новој држави, Краљевини СХС, Јевреји су били равноправни грађани. У Војводини је 1940. године било 16.586 Јевреја (у Бачкој 12.765, у Банату 2.944, а у Срему 877). Промене у званичном ставу према Јеврејима настале су током 1940. године. Јеврејима су ограничена права у погледу обављања трговине прехрамбеним производима, а ограничен је број Јевреја који су се могли уписати у средњу школу и на универзитете. Након окупације земље 1941. године примењен је тзв. Други јеврејски закон из 1939. године, који им је ограничио могућност рада и запошљавања, трговања и школовања, и они су одређивани у радне јединице и логоре. У јануару 1942. спроведена је рација у Шајкашкој у Новом Саду, Старом Бечеју и Србобрану и тада је од 4. до 29. јануара 1942. убијено око 1.200 Јевреја. Почетком априла 1944. године наређена је депортација преосталог јеврејског становништва без обзира на старост, пол и здравствено стање. Током другог светског рата убијено је 15.439, а у Израел се иселило 2.482 Јевреја из Војводине.

Годинама су јеврејске заједнице у Војводини изграђивале синагоге, центре око којих су се окупљали Јевреји да обаве своје скупне молитве, празнују своје празнике, уче своју децу и оплакују своје мртве, мада обављање верских обреда и групних молитви није условљено ни обликом, ни величином зграде, па се они могу обављати свугде где се окупи десет одраслих мушкараца старијих од 13 година. Од укупно 76 синагога и молитвених домова у Војводини многе су порушене одмах 1941. године (Банат и Срем), док су у Бачкој све синагоге дочекале крај рата, али је 1948. године продата већина преосталих синагога. Нажалост, купци су их углавном порушили. Сачуване су само синагоге у Новом Саду и Суботици, а у 7 градова синагоге постоје или као цркве (Апатин) стамбене зграде (Бајша, Ердевик, Ковиљ, Куцура, Селенча) или као школски објекти (Сомбор). Старих

јеврејских гробаља на територији Војводине било је готово у свим местима у којима су живели Јевреји, а до данас су сачувана само нека гробља или понеки споменик. Већина гробаља је данас ван употребе и нико их не одржава.

По попису 2011. године на подручју Војводине живи 335 Јевреја, што је за 117 мање него приликом претходног пописа, и они чине 0,02% укупног становништва покрајине. Највише Јевреја живи у Новом Саду, Суботици, Панчеву, Зрењанину и Сомбору. Поједини Јевреји живе још у Ади, Сенти, Кикинди, Врбасу, Бачкој Паланци, Бачкој Тополи, Ердевику, Кањижи и још по неким местима.

У Војводини јеврејске општине постоје данас у Новом Саду, Суботици, Сомбору, Зрењанину, Кикинди и Панчеву. Оне по правилу имају више чланова него што има Јевреја на њиховој територији, јер неки од чланова нису припадници јеврејске заједнице. У оквиру јеврејских општина раде комисије и секције (социјалне, верске, културне, фолклорне, драмске, женске итд.) чије су активности усмерене на проучавање и очување јеврејске традиције и језика, обележавање Пурима, Хануке, Песаха и осталих верских празника. Иако малобројна, Јеврејска заједница у Војводини организовано живи и ради како на културном, тако и на пољу социјалног старања и хуманитарне делатности. По свим јеврејским општинама у Србији се у јесен обележава и Европски дан јеврејске културе. Осим поменутих јеврејских општина, у покрајини делује и четири јеврејских удружења: „Шалом Тора“ из Панчева, „Adveniat regnum tuum“ и удружење „Исидор Милко“ из Суботице, те УГ „Данубиус“ из Новог Сада.

Функцију националног савета националне мањине у случају Јевреја обавља Савез јеврејских општина Србије са седиштем у Београду. Савез јеврејских општина Србије је кровна организација јеврејских општина која представља јеврејску заједницу Србије у земљи и иностранству и води поверене му послове ради остварења заједничких циљева од интереса за целу заједницу.

МАЂАРИ

У време досељавања Мађара на територију данашње Војводине ова област је била погранично подручје (крајина) Франачке, Византијске и Бугарске империје. Крајем XIV века Срем и јужна подручја између Дунава и Тисе постала су један од најбогатијих и најгушће насељених делова Угарске са мађарским живљем. Насељавање Срба који су измицали пред Турцима почело је крајем XIV века, нарочито у Срему. Сељачка буна Ђерђа Доже (1514) проузроковала је страдање становништва и широм отворила врата пред османлијским навирањем. Након пораза Мађара код Мохача (1526), девастиран је јужни део земље, а преостало становништво је покрано или поробљено. Подручје између Дунава и Тисе ослобођено је од Турака 1686-1687. године, а лева обала Тисе, тадашњи Темишварски Банат, 30 година касније. Након организовања Потискоморишке и Дунавске српске војне крајине (1686-1688 и 1700 - 1702. године) око 35.000 српских породица, склањајући се пред турским противнападом, населили су опустела и дивља подручја јужне Угарске и Славоније. Они су у Војној крајини под бечком управом обезбеђивали заштиту

аустријско-турске границе дуж Саве. Услед војних похода и куге, подручје између Дунава и Тисе је јужно од линије Сегедин-Суботица-Сомбор поново постало готово ненасељено. У Темишварском Банату је после протеривања Турака остало око 25.000 становника, углавном Срба и Румуна, а у северним и источним деловима и нешто Мађара. У току великог организованог поновног насељавања већином су се досељавали Немци, а после Патента о верској толеранцији (1782) и протестанти, тј. припадници реформатске вере: Мађари, Немци и Словаци. „Дуги XIX век" (1789 – 1914) је био период повећања броја становника, мирног просперитета и привредног развоја. Овај процес је прекинут догађајима из 1848-49. године, у којима су Бачка и Банат претрпели велике људске и материјалне губитке. Мада од 1867. године поново креће интензивна модернизација, почињу и неповољне демографске тенденције, смањен је број новорођених, становништво је постајало све старије, постигнут је европски "рекорд" у броју самоубистава. Без обзира на то, постотак Мађара је растао, пошто је њихов природни наталитет био нешто већи него код других народа, а спровођена је и мађаризација Немаца, Буњеваца, Шокаца, па и Јевреја. Приликом избијања Првог светског рата више стотина Срба је интернирано. Новембра 1918. године српска краљевска војска је заузела Темишвар, Бају и Печуј, а 25. новембра Велики народни сабор у Новом Саду се заузео за присаједињење Војводине Србији. Тада је становништво јужних крајева било подељено према сразмери 1/3 Мађари, 1/3 јужни Словени (Срби, Хрвати, Буњевци) и 1/3 Немци и остали (Словаци, Румуни, Русини).

У смислу Мировног уговора из Тријанона, данашња Војводина је постала део Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, која је проглашена 1. децембра 1918. године. Дошло је до унутрашњих миграција и исељавања. Уредба Министарског савета од 25. јануара 1919. године је несловене "несређеног држављанства" искључила из круга оних који су могли да траже земљу, па су Мађари настањени на селу чинили гро оних који су се иселили, а у Мађарску је отишло више хиљада запослених у ранијим државним, жупанијским и општинским службама. Након шестојануарске диктатуре 1929. године и припајањем Дунавској бановини и североисточног дела Србије са пола милиона Срба и неколико десетина хиљада Хрвата, Немаца и Словака, постотак Мађара у укупном становништву је знатно смањен.

У априлу 1941. године Краљевина Југославија је капитулирала. После конституисања независне хрватске државе и мађарске трупе су ушле у Бачку, јужну Барању, Међумурје и Прекомурје, а Банат је припао Немцима. За време Другог светског рата, губитак у људству мађарске националне заједнице износио је више десетина хиљада лица. Средином октобра 1944. године започело је протеривање Немаца и Мађара, као и интернирање у логоре. Мађари су били погођени и мерама одмазде током 1944. и 1945. године, када је без суђења погубљено више хиљада њих, под оптужбом да су сарађивали са фашистима. Близу 30 хиљада људи који су служили у мађарској армији и чланови њихових породица, отишли су у Мађарску. Даљом колонизацијом словенске популације (већином Личана, Бошњака, Црногораца), учешће Мађара у укупном становништву је знатно опао.

Према попису становништва 2011. године у покрајини живи 251.136 Мађара (за 39.079 или 13,5% мање него 2002. године), чинећи 13% укупног становништва. Мађара има у свакој од 45 јединица локалне самоуправе, али је њихова највећа концентрација у северном делу Бачке и у Потисју. У Бачкој живи 141.688, у Банату 105.659, а у Срему 3.789 Мађара. По јединицама локалне самоуправе, бројчано је највише Мађара у Суботици (50.469), Кањижи (21.576), Бачкој Тополи (19.307) и Сенти (18.441), а најмање у Пећинцима (21) и Опову (54).

У односу на укупан број становника, учешће Мађара је преко 15% у Кањижи (86%), Ади (81%), Сенти (79%), Бачкој Тополи (58%), Малом Иђошу (54%), Чоки (50%), Бечеју (46%), Суботици (36%), Новом Кнежевцу (29%), Темерину (26%), Србобрану (21%), Житишту (20%), Новом Бечеју (19%) и Новој Црњи (18%), а чине преко 10% укупног становништва и у Апатину, Сомбору, Ковачици, Пландишту, Зрењанину, Новом Бечеју и Сечњу.

Територијални распоред мађарског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	12.750	Нова Црња	1.819
Алибунар	227	Нови Бечеј	4.319
Апатин	3.102	Нови Кнежевац	3.217
Бач	958	Нови Сад	13.272
Бачка Паланка	1.356	Опово	54
Бачка Топола	19.307	Оџаци	1.188
Бачки Петровац	74	Панчево	3.422
Бела Црква	425	Пећинци	21
Беочин	295	Пландиште	1.280
Бечеј	17.309	Рума	1.171
Врбас	2.464	Сента	18.441
Вршац	2.263	Сечањ	1.691
Жабал	271	Сомбор	9.874
Житиште	3.371	Србобран	3.387
Зрењанин	12.350	Сремска Митровица	696
Инђија	629	Сремски Карловци	182
Ириг	762	Стара Пазова	131
Кањижа	21.576	Суботица	50.469
Кикинда	7.270	Темерин	7.460
Ковачица	2.522	Тител	822
Ковин	3.001	Чока	5.661
Кула	3.412	Шид	179
Мали Иђош	6.486		

Просечна старост мађарске популације износи 45 година. Мађарски је као свој матерњи језик означило 241.164 грађана. Највећи део војвођанских Мађара је католичке и реформатске вере. Католичка црква има бискупију у Суботици (покрива територију Бачке) и Зрењанину (за територију

Баната). Фрањевачки ред постоји у Новом Саду, Суботици и Бачу, а кармелићански у Сомбору. Женских хришћанских редова има у Суботици, Бачкој Тополи, Ади, Апатину, Бачу, Бечеју, Сенти и у још петнаестак места (Милосрдне сестре, Искушенице и сестре доминиканског реда). Реформатска заједница је подељена на Бачку и Банатску црквену жупу. Евангелистичка а.в. црква такође има две црквене жупе.

Култура - Аутономна Покрајина Војводина је заједно са Националним саветом мађарске националне мањине 2008. године основала Завод за културу војвођанских Мађара ради очувања, унапређења и развоја културе војвођанских Мађара. Права и обавезе покрајине као оснивача врши Покрајинска влада. Завод обавља делатност на основу својих програмских и планских докумената, одлука и закључака свих облика деловања, форумским и непосредним радом и укључивањем свих компетентних и заинтересованих организација и установа, представника републичких, покрајинских и општинских органа и појединаца из области културе, просвете и образовања, науке, уметности и стваралаштва. Средства за рад и програмску активност завод обезбеђује из буџета АПВ, прихода остварених из сопствених делатности, фондова, фондација, донација, прилога и спонзорстава домаћих и страних правних и физичких лица и других извора, у складу са законом. Органи завода су директор, управни одбор и надзорни одбор.

Мађарска национална мањина има укупно 618 локалних културних центара са јасним националним карактером широм покрајине. Осим тога, основано је и 58 институција за очување националног идентитета са седиштима у Ади, Белој Цркви, Хајдукову, Малом Иђошу, Кањижи, Мужљи, Зрењанину, Кикинди, Бечеју, Панчеву, Суботици, Бачкој Тополи, Тотовом селу, Новом Саду, Сенти и Сомбору. Најзначајније културне манифестације су Дани културе војвођанских Мађара, музичко-фолклорни фестивали „Дуриндо“ и „Ђенђешбокрета“, Лингвистички дани „Сарваш Габор“, „Сентелекијеви дани“, Колонија књижевника, Меморијал „Карољ Сирмаи“, Фестивал опеваних стихова, Виткаијеви дани, Тини фестивал, „Засвирај свирало, засвирај“, „Златна цитра“, Домбош фест, смотра мађарских аматерских позоришта Војводине, Уметничко такмичење средњошколаца, Дан мађарске поезије, Дан мађарске драме итд.

Први трагови позоришног живота бележе се 1816. године када је једно путујуће позориште затражило одобрење за наступ и отад, практично без прекида, траје позоришно деловање на овим просторима. Прво мађарско позориште је основано у Суботици 1945. године. Пет година касније основано је Мађарско народно позориште у Бачкој Тополи, а 1953. године основан је тзв. Мађарски ансамбл у Зрењанину. Тада је основано и Мађарско позориште у Сомбору, али је убрзо и затворено са образложењем да на територији града живи мало Мађара. Мађари у Војводини данас имају три професионална позоришта: Новосадско позориште (од 1973), Позориште „Костолањи“ у Суботици и Сенћанско мађарско камерно позориште. Професионалне позоришне сцене на мађарском језику су Народно позориште Суботица (са Драмом на мађарском), Суботичко дечје позориште и Народно позориште „Тоша Јовановић“ из Зрењанина, са луткарским представама за децу. „Салашарско позориште“ је оригинална позоришна иницијатива студената Академије уметности у Новом Саду, који су оформили "летњи ансамбл" који са припремљеном представом сваког лета обилази

десетине села и салаша у Војводини. У Зрењанину делује полупрофесионално позориште "Мадач". Осим тога, ваља поменути и аматерске драмске групе при културно-уметничким друштвима које имају изузетно богату активност и продукцију.

Издавачком делатношћу на мађарском језику бави се осам издавачких кућа: Издавачки завод „Форум“ Нови Сад, Издавач „Елетјел“ Суботица, ДОО за новинско-издавачку делатност „Мађар со“ Нови Сад, Новинско-издавачко ДОО „Хет нап“ Суботица, Издавач „зЕтна“ Сента, Завод за културу војвођанских Мађара Сента, ДОО „Графопродукт“ Суботица и „Агапе“ Нови Сад. Објављује се десет часописа за културу на мађарском језику: „ХИД“ и „Летунк“ (Нови Сад), „Бачорсаг“, „Арач“ и „Симпозион“ (Суботица), „Шикољ“ (Мужља), Хунгаролошки билтен (Нови Сад), „Бачмеђеи напло“ (Суботица), „Филос“ (Нови Сад) и „Фокус“ (Нови Сад). Дво- и вишејезичких часописа за културу има осам: „Музеион“ Суботица (мађарски, српски), „Магазин под вулканом“ Сента (мађарски, српски), „Оглинда“ Сечањ (мађарски, румунски, српски), „Регионал“ и „Картон“ Суботица (мађарски, српски, хрватски), „Студије“ Нови Сад (мађарски, српски, енглески), „Хунгаролошки билтен“ Нови Сад и „Екс Панонија“ Суботица.

Образовање – Предшколско васпитање и образовање на мађарском језику се реализује у укупно 215 одељења у оквиру 25 предшколских установа у Ади, Апатину, Бачкој Тополи, Бечеју, Житишту, Зрењанину, Кањижи, Кикинди, Ковачици, Кули, Малом Иђошу, Новој Црњи, Новом Бечеју, Новом Кнежевцу, Новом Саду, Оџацима, Сенти, Сомбору, Србобрану, Суботици, Чантавиру, Темерину, Чоки и Врбасу. Двојезични васпитно-образовни рад се изводи у укупно 74 одељења у оквиру 17 предшколских установа у Ади, Апатину, Бачкој Тополи, Бечеју, Кикинди, Ковачици, Пландишту, Ковину, Малом Иђошу, Новом Саду, Сомбору, Србобрану, Суботици, Темерину, Чоки и Панчеву.

Основно образовање на мађарском језику је организовано у 79 основних школа са укупно 878 одељења у Молу, Ади, Купусини, Свилојеву, Новом Орахову, Бајши, Гунарошу, Пачеру, Бачкој Тополи, Старој Моравици, Јасенову, Бечеју, Бачком Градишту, Бачком Петровом Селу, Српском Итебеју, Банатском Карађорђеви, Белом Блату, Мужљи, Зрењанину, Марадику, Кањижи, Трешњевцу, Хоргошу, Руском Селу, Сајану, Кикинди, Дебелјачи, Скореновцу, Кули, Малом Иђошу, Фекетићу, Новој Црњи, Новом Милошеву, Новом Бечеју, Новом Кнежевцу, Новом Саду, Будисави, Руменци, Богојеву, Војловици, Пландишту, Сенти, Неузини, Светозар Милетићу, Бездану, Сомбору, Телечки, Дорослову, Србобрану, Суботици, Бајмоку, Палићу, Чантавиру, Хајдукову, Темерину, Чоки, Остојићеву, Падеју и Криваји. Мађарски језик са елементима националне културе су предаје у 78 школа са укупно 203 одељења у Ади, Свилојеву, Бачкој Паланци, Челареву, Бачкој Тополи, Бечеју, Бачком Петровом Селу, Врбасу, Савином селу, Куцури, Вршцу, Српском Итебеју, Белом Блату, Мужљи, Марадику, Иригу, Кикинди, Банатској Тополи, Руском Селу, Иђошу, Дебелјачи, Ковину, Кули, Ловћенцу, Новом Милошеву, Новом Бечеју, Новом Кнежевцу, Новом Саду, Каћу, Петроварадину, Будисави, Руменци, Панчеву, Иванову, Пландишту, Неузини, Конаку, Бездану, Сомбору, Станишићу, Чонопљи, Риђици, Дорослову, Србобрану, Темерину, Падеју, Молу и Бачу.

Средње образовање на мађарском језику се изводи у 38 школа (од тога десет гимназија) са укупно 284 одељења у Ади, Кањижи, Новом Кнежевцу, Сенти, Чоки, Зрењанину, Бачкој Тополи, Суботици,

Сомбору, Бечеју, Новом Саду и Темерину. У средњим школама за ученике припаднике мађарске националне мањине који похађају наставу на српском језику није организовано изучавање матерњег језика са елементима националне културе.

У оквиру Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду од 1959. године ради Катедра за мађарски језик, која сваке школске године може да упише 25 нових студената. Катедра је дуго година била једина високошколска установа са наставом на мађарском језику у Војводини. Данас се у покрајини у потпуности или делимично на мађарском језику настава изводи на још четири факултета: Учитељском факултету на мађарском наставном језику у Суботици (од 2006. године) и Академији уметности (глума на мађарском језику) у Новом Саду, а делимично на Грађевинском факултету и Економском факултету у Суботици.

Информисање – Први број „Мађар соа“ (Magyar Szó), јединог *дневног листа* на језику националне мањине објављен је још за време рата, 24. децембра 1944. године под називом „Слободна Војводина“ (данашњи назив добија годину дана касније). Дневна издања имају 16-20 страна, а суботњи-недељни двоброј 44-52 стране. Са изузетком петка, свакодневно садржи посебне тематске прилоге у боји. Поред поменутог листа, дневни штампани (интернет) медији на мађарском језику су и „Magyar Szó Online“, „Szabad Magyar Szó“, „Vajdaság Ma“ и „Pannón Rádió és Televízió Online“. *Недељни листови* на мађарском језику су „Új Kanizsai Újság“, дечји лист „Jó Pajtás“, породични магазин „Családi Kör“, „Temerini Újság“, „Hét nap“, „Hírvivő“, „Nyugat-Bácska Portál“, тематски прилози „Maђар соа“ „Tarka Világ“, „Gyógykalauz“ и „Magvető“, „Horgosi Mozaik“, „Muzslya.net“, портали „MojBečej“ и „013 Info“. *Двонедељно или месечно* се на мађарском језику објављују: лист за најмлађе „Mézeskalács“, „Muzslyai Újság“, „Fecske“, „Szó-beszéd“, „Csantavéri Újság“, верски листови „Hitélet“ и „Református Élet“, „Előretolt Helyőrség“, омладински лист „Képes Ifjúság“, тематски подлици „Maђар соа“: „Filkó“ и „Kilátó“. *Тромесечна издања* на мађарском језику су „Kisoroszi Hírmondó“, „Csernyeи Újság“, верски лист „Élő Kövek“ и „Tordai Újság“. *Вишемесечна или годишња издања* су Годишњи календар листа „Maђар со“, „Vajdasági Magyar Kalendárium“, „Stúdium“, педагошки лист „Új Kép“, „Temerini Harangszó“, „Törökkanizsai Hírmondó“, „Ludasi Hírharang“ и информативна свеска мађарског националног савета о високошколском образовању. *Дво- или вишејезичка* недељна издања су „Бечејски мозаик“, „Зрењанин“, „Verseci Torony“, „Új Nagykikindai Újság“ и Diurnarius online. Дво-, односно вишејезички листови су „Körkép – Panoráma“ (Ада), „Кулска комуна“, „Новокнежевачке новине“, „Oromhegyesi Hírnök“ (Трешњевац) и „Bácskossutfalvi Kisújság“ (Стара Моравица).

Радио-програм на мађарском језику емитује 15 радио-станица: Радио-телевизија Војводине, Нови Сад (24 сата дневно), Мађарски Радио Суботица (24 сата дневно), Радио Суботица (119 сати месечно), Радио-телевизија „Панон“, Суботица (24 сата дневно), Радио Регије Бачка, Бачка Топола (196 сати месечно), Радио Бела Црква (4 сата месечно), Радио Ада (12 сати дневно), Радио Тренд, Бачка Топола (16 сати месечно), Радио Фокс, Сента (24 сата дневно), Радио Панда, Кањижа (504 сата месечно), Суботички студио Радио Марије (24 сата дневно), Радио Панчево (9 сати месечно), Радио Сантос, Зрењанин (4 сата месечно), Радио Макс, Чока (96 сати месечно) и Радио Кулска комуна (77

сати месечно). Укупан број часова емитовања радио-програма на мађарском језику износи 4.985 сати месечно.

Телевизијски програм на мађарском језику почео је да се емитује 1968. године из београдског студија, а 1973. настала је ТВ Нови Сад. Данас програм на мађарском језику емитује Телевизија Нови Сад (95,5 сати месечно), Радио-телевизија „Панон“, Суботица (24 сата дневно), ОК Телевизија, Ковачица (16 сати месечно), Телевизија Панчево (54 сата месечно), Канал Тиса инфо, Бечеј (28 сати месечно), ИНФО ТВ, Кањижа (96 сати месечно), ТВ К23, Суботица (186 сати месечно), Инфо ТВ, Пачир (инфо-стране), ТВ Торда (телетекст), Express Channel, Бачка Топола (168 сати месечно), Про Медиа ТВ Сента и Про Медиа ТВ Ада (реемитовање програма РТВ „Панон“), VoySat TV, Ада (30 сати месечно), ТВ Рубин, Кикинда (32 сата месечно), ТВ Бечеј (4,65 сати месечно) и ТВ Суботица (4 сата месечно). Укупан број часова емитовања телевизијског програма на мађарском језику износи 1.343 сати месечно.

Службена употреба језика и писма – Мађарски језик и писмо је у службеној употреби на целој територији 28 јединица локалне самоуправе: Ада, Бач, Бачка Топола, Бела Црква, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Кањижа, Ковачица, Ковин, Кула, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Нови Кнежевац, Нови Сад, Оџаци, Пландиште, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Суботица, Тител, Темерин и Чока. Мађарски језик и писмо су у службеној употреби и у насељеним местима Купусина и Свилојево (општина Апатин), Иваново и Војловица (град Панчево), Банатска Топола, Руско Село, Сајан и Кикинда (град Кикинда).

Национални савет - Од 253,899 Мађара у Републици Србији, у посебан бирачки списак за избор чланова националног савета у новембру 2018. године уписано је 129.471 (47%) Мађара. За избор чланова Националног савета мађарске националне мањине су предате две изборне листе. Листа „Мађарска слога“ је освојила 30, а листа „Мађарски покрет“ 5 мандата. Национални савет мађарске националне мањине са седиштем у Суботици има 35 чланова, 18 мушкараца и 17 жена. Просечна старост чланова савета је 44 године. Председник савета је Јене Хајнал.

Мађарски национални савет је оснивач или саоснивач 26 установа, фондација, привредних друштава и организација, односно на Мађарски национални савет су делимично или у целини пренета оснивачка права: Образовно-културне установе „Снеса“ Кањижа, Студентског дома „Европа“ Нови Сад, Издавачког завода „Форум“ Нови Сад, Издавачког ДОО „Хет нап“, Библиотеке „Јожеф Атила“ Кањижа, Библиотеке „Јухас Ержебет“ Бачка Топола, Библиотеке Мали Иђош, Позоришта „Костолањи“ Суботица, Новинско-издавачког ДОО „Мађар со“ Нови Сад, Фондације „Панонија“ Суботица, Библиотеке „Сарваш Габор“ Ада, Народне библиотеке Бечеј, Фондације „Секереш Ласло“ Суботица, Културно-образовног центра „Турзо Лајош“ Сента, Општинског музеја Бачка Топола, Завода за културу војвођанских Мађара Сента, Мађарског камерног позоришта Сента, Историјског архива Сента, Техничке школе Ада, Полјопривредног и техничког школског центра „Беседеш Јожеф“ Кањижа, Гимназије „Деже Костолањи“ Суботица, Полјопривредне школе Бачка Топола, Гимназије Сента, Гимназије и ученичког дома „Бољаи“ Сента, Економске и трговачке школе Сента и Средње медицинске школе Сента.

МАКЕДОНЦИ

Македонци су народ из групе јужних Словена, настали од словенских племена Струмљана, Драговита, Брсјака и других, који су до VII века населили територију античке Македоније. Ови Словени су се буђењем националне македонске народне свести касније формирали као Македонци. Хришћанство су примили од Грка. Били су покорени од Бугара, у неколико наврата потпадали под византијску власт и власт средњовековне Србије, па Турске – што је оставило трагове на етничким особинама Македонаца (тада су настали "Торбеши" – мухамедански Македонци). Но, упркос бурним историјским догађањима Македонци су, као посебна народна група јужних Словена, ипак успели да очувају своје етничке одлике. Македонци су се у Војводину досељавали након Другог светског рата и то највише у Панчево и у његову околину (Јабука, Качарево, Глогоњ) и у општину Пландиште. Потицали су већином из кумановачког и кривопаланачког краја, што је утицало на њихов говорни језик у новом окружењу, јер су многи од њих већ од самог доласка боље говорили српски него македонски језик. Под тим утицајем се убрзано смањивао број оних који су добро владали својим матерњим језиком.

Према попису из 2011. године у Војводини живе 10.392 Македонца (за 1.393 мање него 2002. године) и они чине 0,54% укупног становништва покрајине. Са изузетком општине Ада, Македонаца има у свакој војвођанској јединици локалне самоуправе, а највише Македонаца (скоро 44%) живи на територији града Панчева (4.558), и то у Јабуци и Качареву и у самом граду, затим у Новом Саду (1.111), Пландишту (1.042), Суботици (482), Вршцу (472) и Зрењанину (412).

Територијални распоред македонског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	-	Нова Црња	20
Алибунар	115	Нови Бечеј	42
Апатин	39	Нови Кнежевац	21
Бач	15	Нови Сад	1.111
Бачка Паланка	51	Опово	62
Бачка Топола	39	Оџаци	46
Бачки Петровац	12	Панчево	4.558
Бела Црква	97	Пећинци	33
Беочин	33	Пландиште	1.042
Бечеј	49	Рума	153
Врбас	149	Сента	27
Вршац	472	Сечањ	39
Жабалъ	31	Сомбор	171
Житиште	8	Србобран	27
Зрењанин	412	Сремска Митровица	126
Инђија	71	Сремски Карловци	26
Ириг	18	Стара Пазова	179

Кањижа	4	Суботица	482
Кикинда	126	Темерин	28
Ковачица	74	Тител	53
Ковин	128	Чока	20
Кула	138	Шид	26
Мали Иђош	20		

Просечна старост македонског становништва у Војводини износи 49 година. Македонски је као свој матерњи језик навело 3.964 грађана. Македонци су православне вероисповести. Македонска православна црква у Војводини нема сопствене верске објекте.

Култура – Македонска национална мањина има пет локалних културних центара са јасним националним карактером: то су домови културе "Кочо Рацин" у Јабуци, "Братство и Јединство" у Качареву, "Младост" у Глогоњу, "Вук Караџић" у Пландишту и Дом омладине у Панчеву. Осим њих, на територији покрајине делује још 21 институција за очување националног идентитета. То су удружења грађана македонске националне заједнице "Илинден" (Суботица), "Пела" (Сомбор), "Св.Климен Охридски" (Зрењанин), "Кирил и Методиј" (Нови Сад), "Вардар" (Вршац), "Вардар" (Пландиште), "Осогово" (Панчево), "Илинден" (Јабука), "Вардар" (Качарево), "Герман" (Глогоњ), "Стара Пазова" (Стара Пазова), КУД "Васил Хаџиманов" (Јабука), Друштво македонских интелектуалаца "Лоби клуб" (Вршац), Центар за заштиту и афирмацију македонске традиције и посебности "Тоше Проески" (Панчево), Форум младих Македонаца (Панчево), Фондација за заштиту културе "Македонско сонце", Друштво за заштиту и неговање обичаја Македонаца у Србији (Панчево), Македонско удружење новинара "Мак-Инфо" (Панчево), Савез удружења припадника македонске националне заједнице у Србији-САМС, Друштво ликовних уметника Македонаца у Србији "ДЛУМС" (Панчево) и НИУ Македонски информативни и издавачки центар (Панчево). У оквиру Културно-просветне заједнице (сада Завода за културу) Војводине у Новом Саду је у саставу Координационог одбора за језике, књижевност и културу основано и Друштво за македонски језик.

У покрајини не постоји ни професионално позориште, нити професионална позоришна сцена која изводи позоришне представе на македонском језику.

Издаваштвом се бави Новинско-издавачка установа „Македонски информативни и издавачки центар ДОО из Панчева. На македонском језику се тромесечно објављује часопис за књижевност, уметност и културу "Видело", као и тројезични (на српском, ромском и македонском језику) часопис АЛКА.

Образовање - До почетка шездесетих година прошлог века постојала је настава на македонском језику у основним школама у Јабуци и Качареву, али је због убрзаног смањења броја оних који добро говоре свој матерњи језик, а нарочито деце школског узраста, после опредељења родитеља убрзо је укинута настава на том језику. Васпитно-образовни рад на македонском језику се ни данас не изводи ни у једној предшколској установи, основној и средњој школи. Учење македонског језика са елементима националне културе организовано је у основним школама „Гоце Делчев“ у Јабуци (3

одељења), „Жарко Зрењанин“ у Качареву (1), „Моша Пијаде“ у Гудурици (2), „Доситеј Обрадовић“ у Пландишту (2) и „Вељко Влаховић“ у Новом Саду (2 одељења).

Информисање – Сами почети информисања се везују за (тада) општински лист „Панчевац“ у којем је својевремено објављивана једна страница на македонском језику, која је касније укинута с образложењем да за њу нема интересовања. Данас Македонски информативни и издавачки центар на македонском језику издаје месечник „Македонска Виделина“ и дечји лист „Суница“. Осим тога, и „Панчевац“ објављује мултијезички додатак.

Од електронских медија, Радио Нови Сад емитује програм на македонском језику у трајању од 2 сата месечно. Радио-телевизија Војводине на свом другом каналу емитује телевизијски програм на македонском језику („Македонско сонце“) у трајању од 4 сата месечно, а Телевизија Панчево такође емитује македонски програм 4 сата на месечном нивоу.

Службена употреба језика и писма - Македонски језик и писмо је у службеној употреби на територији општине Пландиште. Тај језик и писмо је у службеној употреби и у месној заједници Качарево и Јабука на територији града Панчева.

Национални савет - Припадници македонске националне мањине су у новембру 2018. године, као и четири године раније, чланове свог националног савета бирали на електорској скупштини. За избор чланова националног савета македонске националне мањине предложена је једна листа. Национални савет македонске националне мањине са седиштем у Панчеву има 23 члана (16 мушкараца и 7 жена). Просечна старост чланова савета је 55 година.

Национални савет македонске националне мањине је оснивач, односно саоснивач следећих установа, фондација, привредних друштава и организација: НИУ "Македонски информативни и издавачки центар" ДОО (Панчево), Фондације „Македонско сонце“ (Суботица), Друштво ликовних уметника Македонаца у Србији "ДЛУМС" (Панчево), Центар за заштиту традиције и посебности македонске националне заједнице у Србији "Тоше Проески" (Качарево), Форум младих Македонаца (Панчево), Друштво за заштиту и неговање обичаја Македонаца у Србији (Панчево) и Македонско удружење новинара „Мак инфо“ (Панчево).

Н Е М Ц И

У Војводини је насељавање Немаца који су припадали великој групи тзв. подунавских Шваба почело је после протеривања Турака и текло је у више таласа кроз цео XVIII век. Према попису из 1880. године, на територији данашње Војводине регистровано је 286.266 Немаца (24.5% укупне популације). Северозападни део Бачке је било подручје са највећом концентрацијом немачког живља у Југославији (у оџачком, бачкопаланачком и кулском срезу Немци су чинили апсолутну већину), у Банату су Немци чинили 20%, а у Срему 14% укупног становништва. Већина њих је била настањена у сеоским подручјима и углавном су се бавили пољопривредом. Доминирали су у

млинској, цигларској, а нарочито у кудељарској индустрији, у којој су држали 90% производње. У градовима су били успешне занатлије, трговци и банкарни. Након распада Аустроугарске Монархије, Немци са ових простора су се нашли у три државе: Краљевини СХС, Мађарској и Румунији. У покушају да очувају своју заједницу, они оснивају прве немачке националне савете, а немачке привредне и културне институције ничу у свакој средини. Тако је у маја 1920. године у Новом Саду основан Швабско-немачки културни савез, тј. „Културбунд“, декларисан као неполитичка организација која се залаже за духовне, етичке, моралне, друштвене и културне потребе немачке мањине и њено просвећивање путем неговања језика, ширења књига, оснивања библиотека и других васпитних установа, предавања итд. чиме је овој организацији омогућен утицај у свим областима друштвеног живота немачке мањине у Југославији. У Војводини је било је око 250 основних и средњих школа са наставом на немачком језику и излазило је 50-так немачких информативних и верских листова, међу којима је најтиражнији и најутицајнији је био "Deutsches Volksblatt", службено гласило „Културбунд“. Неколико пута забрањиван „Културбунд“ се у својој делатности се ослањао на помоћ и подршку разних организација из Немачке које су водиле бригу о Немцима ван матице. Промене које су настале доласком Хитлера на власт битно су се одразиле и на њихов рад и немачке мањинске организације су практично претворене у извршиоце политике Трећег Рајха. У данима немачке агресије на Југославију, априла 1941. године „Културбунд“ је одиграо улогу обавештајног и оперативног центра, који се ангажовао у помоћи немачким трупима у надирању. До 1943. године знатан део мушке популације добровољно се укључивао у јединице СС-а, Вермахта и остале војне снаге, да би након мобилизације 1944. године практично сви мушкарци испод 50 година били сврстани у неку од формација Немачке армије. Остали део популације није активно учествовао у рату. Паралелно са укључивањем у војне снаге Немачке, нацистички врх је планирао и организовано пресељавање војвођанских Немаца ближе срцу Трећег Рајха. Још у првој половини 1944. године евакуације су спорадичне док је врхунац, сад већ бекства, остварен крајем те године. Уласком партизана и совјетских трупа у октобру 1944. године почела су прва хапшења Немаца. До краја 1948. године у Војводини је отворено 40 логора различите категорије. Немцима је одузета имовина, лишени су држављанства и бирачког права. Један број Немаца који су преживели злостављања се после затварања логора иселио, а многи су свесно променили националну припадност и декларисали се као Мађари, Словаци, Срби или Хрвати. Око 70.000 хиљада Немаца се након рата асимилирао на овај начин. На првом послератном попису (1948. године) у Војводини је регистровано 28.869 лица немачке националности.

Према попису становништва 2011. године у АП Војводини живи 3.272 Немца (за 118 више него 2002. године) и они чине 0,17% укупног становништва. Немаца има у свакој јединици локалне самоуправе, а најбројнији су у Сомбору (494), Новом Саду (429), Суботици (260), Панчеву (196), Апатину (182) и Кули (167).

Територијални распоред немачког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	11	Нова Црња	14
Алибунар	17	Нови Бечеј	14
Апатин	182	Нови Кнежевац	10
Бач	92	Нови Сад	429
Бачка Паланка	105	Опово	18
Бачка Топола	41	Оџаци	60
Бачки Петровац	10	Панчево	196
Бела Црква	59	Пећинци	7
Беочин	45	Пландиште	26
Бечеј	38	Рума	49
Врбас	121	Сента	13
Вршац	95	Сечањ	39
Жабалъ	20	Сомбор	494
Житиште	13	Србобран	20
Зрењанин	139	Сремска Митровица	103
Инђија	34	Сремски Карловци	63
Ириг	15	Стара Пазова	27
Кањижа	9	Суботица	260
Кикинда	87	Темерин	16
Ковачица	14	Тител	19
Ковин	47	Чока	7
Кула	167	Шид	14
Мали Иђош	13		

Просечна старост немачког становништва износи 53 године. Немачки је као свој матерњи језик навело 1.418 грађана. Према подацима из једног истраживања Немачког народног савеза из Суботице, 82% војвођанских Немаца је католичке, 15% евангелистичке (лутеранске) и 2% реформатске вере.

Култура – Немачка национална мањина у Војводини има пет културних центара са јасним националним карактером: Завичајна кућа у Сремским Карловцима, Национална библиотека немачке националне мањине у Белој Цркви, Подунавско-немачки црквени музеј у Апатину, Музеј Подунавских Немаца у Сомбору (у оснивању) и Центар Банатских Шваба "Хаус Регина" у Зрењанину. Постоји и 19 институција и организација цивилног друштва за очување националног идентитета, од којих је најстарије новосадско Удружење Немаца „Донау“ (основано 1992. године) и суботички Немачки народни савез (основан 1996. године). Остале организације су Удружење Немаца "Герхард" (Сомбор), Удружење Немаца општине Оџаци, Удружење Немаца Бачка Топола, Удружење Немаца "Марија Терезиополис" (Суботица), Удружење Немаца Црвенка, Фондација "Завичајна кућа" (Сремски Карловци), Удружење Немаца "Адам Беренц" (Апатин), Удружење

Немаца Кула, Удружење Немаца "Гросбечкерек" (Зрењанин), Удружење Немаца Бела Црква, Удружење Немаца Врбас, Удружење Немаца Панчево, Удружење Немаца "Донаушвабен" (Бачка Паланка), Удружење Немаца Кикинда, Удружење Немаца "Корени завичаја" (Српска Црња), Центар Банатских Шваба "Хаус Регина" (Зрењанин) и Немачки културни центар "Гете" (Сремска Митровица).

Најзначајније културне манифестације су Дан културе немачке националне заједнице (јун), Радионица за децу и младе "Слушај пажљиво" (мај, јун), Прослава Св. Мартина (новембар), Божићна приредба (децембар), Фашинг фестивал (фебруар), Дан мајки (мај) и Прекогранични позоришни фестивал на немачком језику - у организацији ХУН "Герхард" Сомбор, затим Фестивал куглофа ("Завичајна кућа" Сремски Карловци), Концерт оперске музике (новембар, Удружење Немаца Кикинда), Културно вече (новембар, Удружење Немаца Бачка Топола), Дан немачког јединства (3. октобар, Немачки народни савез Суботица), Дани немачке културе (септембар или октобар, Удружење Немаца Бела Црква), „Штрудлфест“ (август, Удружење Немаца Бачка Паланка), „Штрудлијада“ (септембар, Немачки културни центар "Гете" Сремска Митровица, а у организацији Удружења Немаца „Марија Терезиополис“ из Суботице и „Латерненфест“. Професионална позоришта и професионалне сцене на немачком језику не постоје, повремено се изводе само аматерске позоришне представе.

Не постоји издавачка кућа на немачком језику. Први билтен на немачком језику издавало је Немачко удружење „Донау“ из Новог Сада под називом „Нахрихтен“ (Вести), који се бавио животом и активностима овдашњих Немца, али је због недостатка средстава билтен 1996. године престао да излази. Сада Фондација за заштиту завичајног наслеђа Подунавских Шваба „Завичајна кућа“ из Сремских Карловаца издаје (немачко-српски) двојезички часопис "Фенстер". У периоду 2003-2019 је објављено 19 бројева, у тиражу од 500 примерака. Удружење Немаца „Марија Терезиополис“ из Суботице једном годишње (на крају године) издаје тројезички (немачки, мађарски, српски) часопис „Гукмал“ у тиражу од 500 примерака.

Образовање – Немачко удружење "Донау" је својевремено покренуо акцију отварања једног забавишта на немачком језику у Новом Саду, али је због недостатка васпитачког кадра то одељење укинуто. Сличан пројекат је имао Немачки народни савез у Суботици. Комплетно васпитање и образовање се данас не одвија ни у једној предшколској установи. Двојезичко васпитање и образовање је организовано ПУ „Вера Гуцуња“ у Сомбору за једну билингвалну (српско-немачку) групу, а у ПУ „Наша радост“ у Суботици за две српско-немачке и једну мађарско-немачку билингвалну групу.

У школској 2018/2019 години у Основној школи "10. октобар" у Суботици организована је двојезична настава на немачком и српском језику у по једном одељењу за први, други, трећи и четврти разред. Такође је у истој школи организована настава на немачком и мађарском језику у по једном одељењу за први, други, трећи и четврти разред, којом је обухваћено 240 ученика. Учење немачког језика са елементима националне културе се не одвија ни у једној основној школи. У

оквиру средњег образовања, у Гимназији „Јован Јовановић Змај“ у Новом Саду организована је настава на немачком језику у првом, другом, трећем и четвртном разреду природно-математичког смера.

Информисање – Не постоје штампани медији на немачком језику. Већ поменути (немачко-српски) часопис „Фенстер“ издаје Фондација за заштиту завичајног наслеђа Подунавских Шваба „Завичајна кућа“ из Сремских Карловаца, а Удружење Немаца „Марија Терезиополис“ из Суботице једном годишње издаје тројезички (немачки, мађарски, српски) часопис „Гукмал“.

Од електронских медија, Трећи програм Радио Новог Сада недељом емитује полчасовну радио-емисију „Немачки минути“. Удружење Немаца из Куле уређује такође полчасовну радио-емисију „Немачка реч“ сваког последњег петка у месецу на локалном приватном „Q radiju“ из Куле. Верски „Радио Марија“ из Суботице сваке среде у 17.30 емитује прилог или мису на немачком језику. Други канал РТВ Војводине једном месечно емитује полсатну телевизијску емисију на немачком језику „Немачки минути“ сваког трећег петка у месецу у 22.30 часова.

Службена употреба језика и писма – Немачки језик и писмо није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе.

Национални савет - Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 4.064 Немца, од тога је 2.562 (63%) уписано у посебан бирачки списак. За избор чланова Националног савета немачке националне мањине предате су три изборне листе: листа „Герхард“ Подунавске Швабе – Заједно, Антун Бек освојила је 10 мандата, „Немачка листа“ 3, а листа Подунавске Немице и Немци, сви заједно освојила је 2 мандата. Национални савет немачке националне мањине са седиштем у Сомбору има 15 чланова, 10 мушакара и 5 жена, а просечна старост чланова су 52 године. За председника савета је изабран Антун Бек. Након његове смрти нови председник савета је постао Михаел Плац.

Национални савет немачке националне мањине је оснивач фондације „Дојче штифтунг“ са седиштем у Сомбору.

ПОЉАЦИ

Долазак Пољака у Војводину бележи се од почетка XIX века. Они су долазили као сезонски радници на пословима сакупљања и кувања шалитре, која је коришћена као састојак барута и сапуна. Пољаци су долазили сваке летње сезоне, а у јесен су се враћали својим породицама са набављеном храном. Међутим, почетком XIX века су неки Пољаци одмах остајали у северном Банату, као сточари. Поуздан је податак да је у северном Банату купус почео да се гаји тек доласком Пољака. Неки Пољаци су временом словакизирани, иако у својим кућама и у својим породицама говоре једним пољским дијалектом који се може чути на граници Пољске и Словачке, у Ниским Татрама. Наиме, добар део Пољака је дошао Војводину из околине Ђешина, који је својевремено био час у

Словачкој, час у Пољској. Данас је то пољски град. Словакизирани Пољаци су прихватили евангелистичку вероисповест, јер им је словачки језик био најближи. Пољаци у северном Банату имају један једини храм, изграђен 1930. године. Треба напоменути да је и у Бачку дошло доста Пољака (Бач, Апатин, Купусина) где су се Пољаци помађарили. Многи од тих Пољака примили су католичку веру. Следеће насељавање Пољака у северни Банат било је између 1880. и 1890. године. С њима заједно дошло је и неколико породица из Словачке.

У резултатима пописа становништва 2002. и 2011. године број и територијални распоред припадника пољске националне мањине није посебно исказиван. Приликом пописа 1991. године у Војводини је живело 669 Пољака, и то у Новом Саду 130, Чоки 62 (од тога 52 у Остојићеву, који се сматра центром војвођанских Пољака), Врбасу 43, Зрењанину 39, Суботици и Кули 37 и Жабљу 34.

Пољаци у Војводини говоре пољским дијалектом, иако се већина њих изјашњава да су Словаци. Некада је постојала пољска школа, а данас у основној школи у Остојићеву постоји могућност факултативног учења пољског језика. Пољски језик се негује и у КУД „Висла“, чији је циљ очување и неговање фолклорне традиције и обичаја предака. У Војводини нема штампаних и електронских медија на пољском језику. Према сазнањима Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана не постоје ни штампани, ни електронски медији на пољском језику. Пољски језик и писмо није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе у покрајини.

Национални савет - од 741 Пољака у Републици Србији у посебан бирачки списак је уписано 345 (47%) Пољака. Пољски национални савет се први пут бирао на изборима за чланове националног савета одржаним у новембру 2018. године, на којима је учествовала једна пољска изборна листа, „Свим срцем за Пољаке“. Национални савет пољске националне мањине са седиштем у Остојићеву има 15 чланова, 9 мушкараца и 6 жена, а просечна старост чланова је 53 године. Председница савета је Анита Шалбот.

Национални савет пољске националне мањине није одговорио на питања из упитника који му је доставио Покрајински заштитник грађана – омбудсман.

РОМИ

Роми су народ распрострањен по читавом свету, тако да се рачуна да их данас има укупно између пет и шест милиона, док неке процене говоре о чак 14 милиона. Пошто се у добром делу ради о номадском становништву, као и због тога што се Роми из различитих разлога врло често национално изјашњавају као припадници већинског становништва у срединама у којима су насељени, те су процене у великој мери непоуздане. Земље са највећим бројем ромског становништва у Европи су Румунија, Пољска, Шпанија, Чешка, Мађарска, Бугарска итд. Трагови њиховог индијског порекла нађени су у њиховом "романи" језику, који се састоји од више наречја и који је сличан низу хиндуских језика, а у многим речима сачуван је корен из санскрита. Романи језик, међутим, нема

своје писмо. На територији Војводине, заправо Мађарске - у чијем је саставу тада Војводина била, - Роми се помињу у време бежања пред Турцима 1416. године, када краљ Матија Корвин дозвољава Ромима да се населе у близини већих гардова. Њихово организовано насељавање прва је покушала да утемељи царица Марија Терезија у XVII веку, након чега њихов номадски начин живота готово престаје. Од тада су настањени у мањим заједницама, али се нису потпуно асимилирали, јер су у свом манталитету задржали доста источњачког. Као и други источњачки народи, и они су песимисти, али верују у чуда и сујеверни су. Роми немају властиту религију. У култури и језику нису јединствени. Иако Роми нису више, или су то у мањем обиму, номадски народ, о њиховој интеграцији у друштво се готово не може говорити. Највећи број Рома настањује градске четврти, углавном приградске или сеоске улице - махале. Наслеђени низак друштвени положај Рома и вековне предрасуде, како већинског становништва, тако и самих Рома, представљају сметњу за интеграцију Рома у средину у којој живе. Они сами љубоморно чувају своју друштвену затвореност, свој начин живота и своју независност, одупирући се јачем друштвеном и биолошком мешању са становништвом с којим су у свакодневном контакту. То важи и за мешање са другим групама Рома са којима не деле исте обичаје, начин живота, па и језик. Иако је данас знатан број Рома који су примили језик народа са којима живе у окружењу, они су задржали свест о свом ромском пореклу, мада се приликом пописа становништва многи од њих не изјашњавају као Роми. Овај облик националне мимикрије карактеристичан је управо за Војводину.

Према подацима пописа становништва 2011. године у покрајини живи 42.391 Ром (Роми чине 2,19% укупног становништва). То је за 13.334 више него приликом пописа 2002. године и уједно највеће процентуално повећање броја припадника једне мањинске заједнице. Ова чињеница се објашњава већом стопом природног прираштаја, досељавањем али и већом спремношћу за прихватање ромског идентитета и његово изјашњавање. У Банату живи 20.061, у Бачкој 16.842, а у Срему 5.488 Рома. Роми живе на територији сваке јединице локалне самоуправе, а најбројнији су у већим градовима, у Новом Саду (3.636), Зрењанину (3.410), Суботици (2.959), Панчеву (2.118) и Кикинди (1.981). Највеће процентуално учешће у укупном броју становништва се бележи у Новој Црњи (10%), Беочину (9%), Новом Кнежевцу (8%), Новом Бечеју (6%) и Бачу (5,3%).

Територијални распоред ромског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	323	Нова Црња	1.016
Алибунар	833	Нови Бечеј	1.295
Апатин	654	Нови Кнежевац	923
Бач	764	Нови Сад	3.636
Бачка Паланка	1.064	Опово	312
Бачка Топола	100	Оџаци	1.035
Бачки Петровац	108	Панчево	2.118
Бела Црква	791	Пећинци	1.008
Беочин	1.422	Пландиште	281

Бечеј	842	Рума	1.297
Врбас	355	Сента	595
Вршац	1.368	Сечањ	714
Жабалъ	1.301	Сомбор	1.015
Житиште	932	Србобран	629
Зрењанин	3.410	Сремска Митровица	1.194
Инђија	426	Сремски Карловци	14
Ириг	166	Стара Пазова	1.193
Кањижа	596	Суботица	2.959
Кикинда	1.981	Темерин	83
Ковачица	806	Тител	264
Ковин	1.516	Чока	351
Кула	314	Шид	204
Мали Иђош	283		

Просечна старост ромског становништва је 28 година. Ромски као свој матерњи језик означило је 27.430 грађана. Немајући своју религију, Роми су прихватили религије оних народа у чијем су окружењу живели. Богослужења су вршена на другим језицима. Прве промене извршене су у првој половини 90-тих година, када су на ромски језик преведени, прво "Службеник", основна светолитургијска књига Српске православне цркве, а затим и друге за Роми православне вере. Касније је на ромски језик преведена и Библија.

Култура - После поменуте Матице ромске у Југославији, основане 1996. године у циљу изражавања, неговања и очувања националног идентитета и колективних интереса Рома, са седиштем у Новом Саду, друга организација Рома покрајинског значаја формирана је 1987. године. То је Друштво Војводине за језик и књижевност Рома, чији је један од првих потеза био да се прилагоди ромски правопис фонетском саставу ромског језика, што је 1990. године прихваћено као заједничко писмо европских Рома. Прва писана реч на ромском језику објављена је 1978. године, а прва књига наредне. Десет година касније покренут је и стручни часопис-периодика "Ромологија", појавио се и информативни магазин, двојезички месечник за културу и књижевност "Alav e romengo" (Реч Рома), а нешто касније и месечник "Them" (Свет).

У циљу очувања ромског фолклора, културе и народних обичаја, Матица ромска је у Новом Саду основала Ромски културни ансамбл. Културно-уметничка друштва Рома постоје и у другим местима диљем покрајине (Сремска Митровица, Нови Бечеј, Србобран, Бачка Паланка, Дероње, Беочин, Житиште, Зрењанин, Вршац, Тител, Сомбор, Стара Пазова, Шид, итд.), мада је материјална оскудица многе од њих натерала на привремене прекиде са радом. Ромски културни центар у Суботици основан је 1995. године. У Мачванској Митровици делује ромско аматерско позориште „Баре јага“. Очувањем ромског идентитета се баве Матица ромска (Нови Сад), Удружење грађана Рома Беочин, „Ромски сан – Романо суно“ (Дероње), Унија ромских студената (Нови Сад), „Ром“ (Србобран), Асоцијација ромских наставника (Дероње), Едукативни центар Рома (Суботица).

Најзначајније манифестације културе су Међународни дан Рома, Месец ромског женског активизма, Смотра ромских рецитатора и „Циганске ватре“ у Србобрану.

Образовање - Прво предшколско одељење у којем се васпитно-образовни рад одвија на ромском језику отворено је у новосадском насељу Бангладеш крајем априла 2002. године. На Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов“ у Вршцу изводи се студијски програм струковних студија за васпитаче деце предшколског узраста на ромском језику.

Нажалост, значајан број ромске деце остаје ван образовног система, а учестала је и појава изостанака и превременог напуштања школе, пре завршеног образовног циклуса. Највећи број Рома у основним школама похађа наставу на српском, затим мађарском, словачком и румунском језику. Великим залагањем Матице ромске у Југославији, од школске 1997/98. године организовано је факултативно учење ромског језика са елементима националне културе на територији општине Бачка Паланка, у две основне школе: у Обровцу и Товаришеву. У 2000. години, у издању Завода за уџбенике Републике Србије, изашао је први Буквар на ромском језику. Да би план и програм за ову врсту наставе могао обухватити што више одељења и школа у покрајини, Матица ромска је покренула семинаре за оспособљавање наставног кадра, који ће ову наставу реализовати. За ученике и наставнике је израђен методолошки приручник "Lil ramosarimako" (писменица). Ромски језик са елементима националне културе изучава се у 31 основној школи, у Ади, Бачкој Паланци, Беочину, Жабљу, Кикинди, Ковачици, Ковину, Новој Црњи, Новом Саду, Оџацима, Сремској Митровици, Старој Пазови, Суботици и Тителу за око 800 ученика. Број основних школа и број ученика који уче ромски језик са елементима националне културе из године у годину опада.

Информисање – Информисање на ромском језику своди се на нека периодична издања („Декада Рома“ Канцеларије за инклузију Рома, „Алка“ Панчево и „Ковин Експрес“) и неке посебне емисије у оквиру програма неколико радио-станица у покрајини (Радио Бачка, Бач, Радио Бела Црква, Радио Беочин, Радио „Бус“ Ковин, Радио Нови Бечеј, Радио Нови Сад и Радио Оџаци). Телевизијски програм емитује РТВ Војводине и Радио-телевизија Стара Пазова.

Службена употреба језика и писма – Учешће припадника ромске националне мањине у укупном становништву не прелази 15% ни у једној јединици локалне самоуправе, те ромски језик није у службеној употреби ни у једној од њих.

Национални савет - Према подацима пописа становништва 2011. године у Републици Србији живи 147.604 Рома, од тога је 66.570 (45%) уписано у посебан бирачки списак. За изборе чланова савета у новембру 2018. године предато је пет изборних листа: листа „Свеевропски ромски покрет“ је освојила 32 мандата, листа „Роми одлучно за Србију“ 1 мандат, листа „Респект за Роме – Владан Станојевић“ 1 мандат, а листе Савез друштава Рома Републике Србије „Сложно и заједно за боље сутра Рома“ и Уједињена партија Рома нису освојиле ни један мандат. Национални савет ромске националне мањине са седиштем у Панчеву има 35 чланова (25 мушкараца и 10 жена), просечна старост чланова је 40 година. Председник савета је Далибор Накић.

Скупштина АПВ је 2006. године донела Одлуку о оснивању канцеларије за инклузију Рома. Средства за рад канцеларије се обезбеђују у буџету АПВ, а њена делатност обухвата имплементацију Стратегије за унапређење положаја Рома и реализацију акционих планова на територији покрајине, координацију различитих пројеката за интеграцију Рома, остваривање координације са ромским националним саветом, Саветом за интеграцију Рома у АПВ и са одговарајућим домаћим и међународним организацијама, као и подстицање и унапређење женских и људских права Рома и Ромкиња.

Национални савет ромске националне мањине није одговорио на питања из упитника који му је доставио Покрајински заштитник грађана – омбудсман.

РУМУНИ

Када се говори о румунској мањини у Србији, то се у првом реду односи на Румуне из Војводине, прецизније Баната. Најстарија места и данас насељена Румунима су Гребенац (основан 1341), Куштиљ (1361), Марковац (1362), Јабланка (1370), Мали Жам (1373) итд. Велике миграције и колонизације дешавале су се за време турске окупације (1552-1716) да би биле настављене за време аустријске доминације (1716-1776). У периоду од 1702-1703. године формирана је "војна граница", тако да многи банатски Румуни постају "граничари" и тиме добијају знатне бенефиције. У деветнаестом веку је Банат (као део Мађарске Краљевине) подељен на три жупаније: Торонталску, Темишварску и Караш-Северинску. Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца формирана је 1918. године. На мировној конференцији у Паризу (1919-1920) одлучено је да Румунији припадну скоро две трећине територије Баната, Краљевини СХС једна трећина, а један мањ део Мађарској. Већина села из североисточне Војводине насељена румунском популацијом била је колонизирана у XVIII веку из других делова Баната, Ердеља и Олтеније, па је тако и њихова структурална карактеристика банатска, ердељска или олтенска. Буфенско-олтенског порекла су већина становника из села Локве, Банатско Ново Село и Стража, са лингвистичким посебностима. Буфени су Олтенци пресељени у Банат. Ердељска (са Криша) села су Овча, Клек, Јанков Мост, Мали Торак, Јабука, Глогоњ. Ердељске породице срећемо и у Локвама, Ечкој, Банатском Новом Селу, Селеушу, Омољици, Белој Цркви и Алибунару. Стара банатска села су, сем оних из околине Вршца, и Велики Торак, Сутјеска, Уздин, Алибунар, Селеуш, Николинци, Владимировач, Маргита, Барице и Ритишево (Râtișor). Румуни живе у 38 села, а значајан број живи и у већим административним центрима као што су Вршац, Панчево, Зрењанин и Нови Сад.

Према подацима пописа становништва 2011. године, у покрајини живи 25.410 Румуна (за 5.009 мање него приликом претходног пописа) и они чине 1,32% укупног становништва. У Банату живи 22.635, у Бачкој 2.686, а у Срему 89 Румуна. Са изузетком општине Бачки Петровац, Румуни живе у свакој јединици локалне самоуправе. Највише је Румуна на територији града Вршца (5.420), општине Алибунар (4.870), те града Панчева (3.173) и Зрењанина (2.161). Румуни учествују са преко

15% у укупном становништву само у општини Алибунар (24%), а њихово учешће је изнад 5% у Ковачици, Вршцу, Пландишту и Житишту.

Територијални распоред румунског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	11	Нова Црња	16
Алибунар	4.870	Нови Бечеј	59
Апатин	1.148	Нови Кнежевац	2
Бач	304	Нови Сад	891
Бачка Паланка	6	Опово	198
Бачка Топола	7	Оџаци	100
Бачки Петровац	-	Панчево	3.173
Бела Црква	842	Пећинци	4
Беочин	14	Пландиште	784
Бечеј	8	Рума	7
Врбас	5	Сента	3
Вршац	5.420	Сечањ	566
Жабалъ	8	Сомбор	89
Житиште	1.412	Србобран	8
Зрењанин	2.161	Сремска Митровица	48
Инђија	10	Сремски Карловци	7
Ириг	8	Стара Пазова	8
Кањижа	268	Суботица	67
Кикинда	95	Темерин	12
Ковачица	1.543	Тител	7
Ковин	1.170	Чока	42
Кула	3	Шид	4
Мали Иђош	2		

Просечна старост румунског становништва је 44,5 година. Румунски је као свој матерњи језик навело 24.133 грађана. Већина Румуна у Војводини је православне вере. У свим румунским местима (са изузетком Клека) имају своје цркве које припадају аутокефалној Православној цркви Румуније. У Вршцу румунска православна црква има Викаријат и Епископију (која није призната од стране сестринске Српске православне цркве). Румунска православна црква поштује Јулијански календар, а богослужење се обавља на румунском језику.

Култура – Одлуком Скупштине АПВ, у марту 2008. године формиран је Завод за културу војвођанских Румуна ради очувања, унапређења и развоја културе румунске националне мањине у покрајини. Задатак завода је рад на научним, стручним, развојним и примењеним истраживањима у области културе, уметности и науке војвођанских Румуна, рад у области библиографије и архивистике, менаџменту и образовању у култури, али и у подстицању, организовању и приређивању културне продукције румунске националне мањине у Војводини. Седиште завода је у Зрењанину.

Културни центри са јасним националним карактером су домови културе у Локвама, Владимировцу, Селеушу, Банатском Новом Селу, Уздину, Долову и Глогоњу, као и 26 културно-уметничких друштава из Торка, Николинаца, Уздина, Банатског Новог Села, Панчева, Долова, Глогоња, Делиблата, Мраморка, Сутјеске, Ечке, Јанковог Моста, Вршца, Куштиља, Ритишева, Јабланке, Страже, Војводинаца, Влајковца, Барица, Гребенца, Малог Средишта, Алибунара и Владимировца. Поменути домови културе и друштва су организатори многобројних културних манифестација од којих се већина одржава већ дужи низ година. Најзначајније су Меморијал „Димитрије Арделеа“, Меморијал „Раду Флора“, „Михај Еминеску“, фестивал рецитатора „Благовести“, Позоришни дани Румуна Војводине“, Дечји фестивал румунског фолклора, „Банатска труба“, Фестивал поезије „Путеви класја“, Велики фестивал фолклора Румуна, омладински фестивал „Младост пева“, симпозијум „Банат – историја и мултикултуралност“, „Празник зимских обичаја“ итд.

Према расположивим подацима, организације цивилног друштва које се баве очувањем идентитета су новосадски Румунски центар за демократске институције и људска права, Центар за културни дијалог, Друштво за румунски језик Војводине, затим Румунско друштво (фондација) за етнографију и фолклор (Торак), УГ „Женска мултиетничка група“ (Селеуш), Савез аматерских позоришта Румуна у Војводини (Алибунар), Књижевно уметничко друштво „Тибискус“ (Уздин), УП „Бакице“ (Уздин), Удружење сликара и љубитеља наивне уметности „Ануика Маран“ (Уздин), „ДАК“ (Банатско Ново Село), Асоцијација Румуна „Бега“ (Зрењанин), Заједница Румуна у Војводини (Вршац), „Банатик Арт“ (Вршац), УГ „Еуробанат“ (Локве), „Школа Плус“ (Бела Црква), „Луна“ (Јанков Мост), Фондација „Корпа са миразима“ (Торак), „Феникс“ (Уздин), „Вредне банатске руке“ (Владимировац), „Деца Торка“ (Торак) и Удружење за уметност и културу Румуна „Викентије Петровић Бокалуц“.

Након што је професионално позориште 1956. године престало са радом, позоришна активност Румуна се дуго година одвијала у оквиру домовна културе и културно-уметничких друштава. Најбоља остварења су се приказивала на Позоришним данима Румуна из Војводине, позоришне смотре чији је организатор Савез аматерских позоришта Румуна из Војводине. Труппе које су освојиле прва три места добијала су статус сцене – у функцији професионалног позоришта. Сада поново постоји професионално позориште и сцене на румунском језику „Петру Крду“ при Народном позоришту „Стерија“ у Вршцу.

Најзначајнија издавачка кућа Румуна у покрајини је НИУ „Либертатеа“ са седиштем у Панчеву. Поред информативног недељника, омладинског и дечјег листа ова установа издаје и књиге и друге публикације. Издаваштвом се бави и Књижевно уметничко друштво „Тибискус“ из Уздина, као и Завод за културу војвођанских Румуна. Часописи за културу су „Лумина“, „Европа“, „Флоаре де латинитате“ и „Пирамида“. Вишејезички часопис за културу је „Оглинда-Огледало“ који издаје Културно-просветна заједница Сечањ.

Образовање – Васпитно-образовни рад на румунском језику се одвија у оквиру девет предшколских установа: у Алибунару, Белој Цркви, Житишту, Ковачици, Пландишту, Вршцу, Зрењанину, Панчеву и Сечању. Билингвална настава је организована у предшколским установама у Алибунару, Ковачици, Вршцу и Житишту.

Одељења са наставом на румунском језику постоје у основним школама у Алибунару, Локвама, Николинцима, Селеушу, Владимировцу, Вршцу, Куштиљу, Банатском Новом Селу, Барицама, Уздину, Ечки, Торку, Гребенцу, Војводинцима, Стражи, Јабланки, Сочици, Марковцу и Малом Средишту. Настава румунског језика са елементима националне културе се изводи у основним школама у Делиблату, Мраморку, Долову, Вајски, Сутјесци, Банатском Новом Селу и Уздину.

У Војводини постоје две средње школе у којима се настава изводи на румунском језику: Гимназија „Борислав Петров-Браца“ у Вршцу и Средња економско-трговинска школа „Доститеј Обрадовић“ у Алибунару. У Гимназији „Михајло Пупин“ у Ковачици организовано је изучавање румунског језика са елементима националне културе.

На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 1974. године је основан лекторат за румунски језик, који од школске 1981/82 године постаје Одсек за румунски језик и књижевност. Учитељски факултет из Београда је 1995. године отворио одељење у Вршцу, које данас ради као Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“. Студијски програм се изводи на српском, румунском и ромском наставном језику.

Информисање – У покрајини не излази ниједан дневни лист на румунском језику. Од 1945. године у Панчеву излази информативно-политички недељник „Либертатеа“. Истоимена Новинско-издавачка установа објављује и лист за најмлађе „Vucurіa sorіilor“, као и омладински лист „Tineretea“. Остали двонедељници или месечници су „Ковинска ревија“, Билтен општине Алибунар, „Вршачка кула“, „Зрењанинске новине“, „Тибискус“ и „Румунска реч“. Тромесечно излази „Familia“ и црквена публикација „Strajerul“. Вишемесечни (односно годишњи) листови су „Renasterea“ (ДАК, Банатско Ново Село), „Anuar“ и „Jurnal“ (Завод за културу војвођанских Румуна) и „Foaia bobocilor“ (КУД „Раду Флора“).

Радио-програм на румунском језику емитује Други програм Радио Новог Сада, Радио „Викторија“ Вршац, Радио Зрењанин, Радио Кикинда, Радио Ковачица, Радио Ковин, Радио „Фар 2“ Алибунар, Радио „БУС“ Ковин и Радио „Сантос“, Зрењанин.

Телевизијски програм емитује Радио-телевизија Војводине (Други програм телевизије), ТВ Ковачица, ТВ Панчево, ТВ „Викторија“ Вршац, ТВ „Сантос“ Зрењанин и ТВ „Банат“ Вршац.

Службена употреба језика и писма – румунски језик и писмо је у службеној употреби у раду покрајинских органа, као и на територији следећих јединица локалне самоуправе: Алибунар, Бела Црква, Вршац, Житиште, Зрењанин, Ковачица, Ковин, Пландиште и Сечањ, као и на територији Панчева и Банатског Новог Села. „Службени лист АПВ“ се издаје и на румунском језику.

Национални савет – Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 29.332 Румуна, од тога је 20.391 (63%) уписан у посебан бирачки списак. За ове изборе чланова савета у новембру 2018. године су предате четири изборне листе. Листа „Румунска листа – Др Јон Оморан“ освојила је 13, листа „Снага Румуна – Тихан Матасаревић“ 1, листа „Част и достојанство за Румуне – Даниел Петровић“ 6, а листа „Румунско братство“ 3 мандата. Национални савет румунске националне мањине, чије је седиште из Новог Сада премештено у Вршац, има 23 члана (15 мушкараца и 8 жена), просечна старост чланова је 49 година. За председника савета био је изабран Јон Оморан. Новоизабрани председник је Даниел Магду.

Национални савет румунске националне мањине није одговорио на питања из упитника који му је Покрајински заштитник грађана – омбудсман доставио.

РУСИ

Често се наводи да историја Руса на овим просторима почиње 1725. године када у Сремске Карловце долази руски свештеник Максим Суворов и отвара прву руско-словенску школу, те заједно са Емануилом Козачинским започиње своју просветитељску мисију. Њихово деловање је имало велики утицај на развој српске културе у овим подручјима која су била под аустроугарском влашћу. После Првог светског рата и Октобарске револуције Европом се раширио велики талас руских избеглица, тако да је и тадашња Краљевина СХС примила скоро 100.000 руских емиграната. Емиграција је долазила са Крима у Турску, па преко Бугарске у јужну Србију, а одатле постепено и на север. Међу њима је било доста образованог света, официра, политичара, лекара, инжењера, научника, просветара и уметника, који су тај свој статус задржали и у новом окружењу, дајући значајан допринос развоју овдашње науке, културе и уметности. Многи од њих су уточиште нашли у Кикинди, Белој Цркви, Панчеву, Сенти. У Панчеву је постојала руска болница, сиротиште, основна и девојачка средња школа.

Према попису становништва 2011. године у покрајини живи 1.173 Руса (што је за 233 више него приликом пописа 2002. године) што чини 0,06% укупног становништва. Са изузетком Пландишта, Руси живе на територији сваке јединице локалне самоуправе у Војводини, највише их је у Новом Саду (329), Панчеву (90), Зрењанину (79) и Суботици (76), док је њихов број у другим местима веома мали.

Територијални распоред руског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	3	Нова Црња	2
Алибунар	10	Нови Бечеј	14
Апатин	10	Нови Кнежевац	1
Бач	14	Нови Сад	329
Бачка Паланка	25	Опово	9
Бачка Топола	7	Оџаци	11
Бачки Петровац	3	Панчево	90
Бела Црква	16	Пећинци	11
Беочин	17	Пландиште	-
Бечеј	7	Рума	10
Врбас	46	Сента	11
Вршац	26	Сечањ	12
Жабалъ	12	Сомбор	41
Житиште	1	Србобран	9
Зрењанин	79	Сремска Митровица	50
Инђија	39	Сремски Карловци	11
Ириг	4	Стара Пазова	52
Кањижа	1	Суботица	76
Кикинда	12	Темерин	7

Ковачица	10	Тител	8
Ковин	23	Чока	2
Кула	23	Шид	17
Мали Иђош	8		

Просечна старост припадника руске националне мањине је 46 година. Руски је као свој матерњи језик навело 819 грађана покрајине. Руси су православне вере.

Покрајински заштитник грађана – омбудсман не располаже подацима о културним манифестацијама руске националне мањине у Војводини. У Суботици делује Омладински културно-уметнички центар „Моп Mirage”, у Панчеву Удружење грађана „Руско споменичко наслеђе Србије”, а у Опову Удружење сународника и пријатеља Русије „Србија у срцу – Русија у души”. У Покрајини не постоји предшколско, основно ни средње образовање на руском језику и не изводи се настава из предмета изучавање руског језика са елементима националне културе. Не излазе штампани медији и не емитује ни радијски ни телевизијски програм на руском језику. Руски језик и писмо није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе.

Национални савет - Од 3.247 Руса у Републици Србији у посебан бирачки списак је уписано 2.534 (78%). Руски национални савет се први пут бирао на изборима за чланове националног савета одржаним у новембру 2018. године, на којима су учествовале две изборне листе. Листа „Руска странка“ је освојила 6, а листа чији је носилац био Леонид Кампе 9 мандата. Национални савет руске националне мањине, који је своје седиште из Сремске Каменице преместио у Панчево има 15 чланова, 8 мушкараца и 7 жена, а просечна старост чланова је 51 година. После Леонида Кампеа, новоизабрани председник савета је Игор Петров.

Национални савет руске националне мањине није одговорио на питања из упитника који му је доставио Покрајински заштитник грађана – омбудсман.

РУСИНИ

Русини воде порекло из Закарпатја. Први Русини су почели да се досељавају из историјско-географских области Шариш и Земплин (данашња Словачка) и Боршод (данашња Мађарска) 40-тих година XVIII века. За почетак организованог и масовнијег насељавања сматра се 1745. година, што је 1751. године верификовано државним уговором о условима планског насељавања пустаре Великог Крстура (касније и Куцуре), изградње кућа, окућница и ослобађања од дажбина. Русини су у нове крајеве долазили су као слободни грађани, гркокатоличке вере, са породицом и покретном имовином. Са собом су донели и традицију културе, просвете и духовности. Одмах по доласку, упоредо су грађене куће, школе и верски објекти. Прва школа је основана 1753. године. Услед ограничености пољопривредног земљишта и учесталих подземних вода, почетком XIX века почиње миграција русинског становништва и у друга места у Бачкој и Срему. У то време је русинска

интелигенција уз материјалну помоћ боље стојећих сељака, занатлија и трговаца све успешније подстицала и организовала културни и духовни живот. Тако је 1876. године у Руском Крстуру, а наредне године и у Куцури, основана русинска читаоница. Започиње се са штампањем (1890. године) записа русинских народних и духовних песама на русинском језику и ћириличком писму, а објављује се и прва ауторска књига на русинском језику Хаврији́ла Костељника „Из мог села” 1904. године. Прва аматерска позоришна представа на русинском изведена је у Куцури 1913. године. Након Првог светског рата најистакнутије русинске личности духовног, културног и економског живота су 1919. године у Новом Саду основале Народно просветно русинско друштво и прихватили Резолуцију о русинском језику. То је био темељ значајне афирмације Русина између два светска рата, у ком су достигли ниво националног препорода. Задржан је русински језик и ћирилично писмо, који је граматички нормиран 1923. године, а касније и правописно прецизиран. Започета је редовна издавачка делатност и штампање уџбеника на русинском језику (1920. године), новина (1924. године), часописа за децу, русинског календара, а 1936. године у Руском Крстуру основана је и штампарија. Основане су и друге образовне и културне институције Русина у Војводини, а почетком тридесетих и Културно-просветни савез Русина. После Другог светског рата држава је преузела бригу о русинским институцијама. Већ 1945. године је основана Матица Русинска, издавачка кућа „Руске слово“, а почиње са радом и гимназија на русинском језику у Руском Крстуру.

Према попису становништва 2011. године у Војводини живи 13.928 Русина (за 1.698 мање него 2002. године) и они чине 0,72% укупног становништва покрајине. У Бачкој живи 12.148, у Срему 1.689, а у Банату 91 Русин. Са изузетком Алибунара, Опова и Пландишта Русина има у свакој јединиви локалне самоуправе. Они су најбројнији у Кули (4.588), Врбасу (3.375), Новом Саду (2.160), Жабљу (1.198) и Шиду (1.027). Учешће русинске популације у укупном становништву јединице локалне самоуправе премашује 5% у Кули (11%), Врбасу (8%) и Жабљу (5%). Русини чине већину укупног становништва у Руском Крстуру и Куцури.

Територијални распоред русинског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	4	Нова Црња	1
Алибунар	-	Нови Бечеј	4
Апатин	7	Нови Кнежевац	1
Бач	15	Нови Сад	2.160
Бачка Паланка	53	Опово	-
Бачка Топола	254	Оџаци	61
Бачки Петровац	17	Панчево	14
Бела Црква	1	Пећинци	6
Беочин	27	Пландиште	-
Бечеј	21	Рума	14
Врбас	3.375	Сента	13
Вршац	5	Сечањ	1

Жабаљ	1.198	Сомбор	62
Житиште	1	Србобран	23
Зрењанин	25	Сремска Митровица	620
Инђија	6	Сремски Карловци	16
Ириг	7	Стара Пазова	9
Кањижа	1	Суботица	172
Кикинда	12	Темерин	51
Ковачица	3	Тител	18
Ковин	2	Чока	3
Кула	4.588	Шид	1.027
Мали Иђош	30		

Просечна старост припадника русинске националне мањине је 45 година. Русински као свој матерњи језик навело је 11.154 грађана. Русини са гркокатоличке вере. Седиште ове верске заједнице се налази у Крижевцима, у Хрватској. Ова црква у Војводини има бискупског викара и 3 деканата, и укупно 19 цркава (12 у бачком, 6 у сремском и 1 у банатском деканату). Једино верници у Руском Крстуру славе црквене празнике по Грегоријанском календару, док се Русини у осталим местима у Војводини придржавају Јулијанског календара.

Култура – Култура Русина у Војводини носи дух толеранције још од времена досељавања у ове крајеве и имала је утицај на очувању и развоју националног идентитета. Поред просвете и цркве, неговање културе на основу властите историје увек је доминирало у захтевима и потребама Русина на овим просторима. Одлуком Скупштине АПВ 2008. године је основан Завод за културу војвођанских Русина, чија је мисија постизање и афирмација разноврсности на најширем подручју културе војвођанских Русина кроз истраживања, мапирања, евалуацију, валоризацију, меморисање, архивирање, систематизовање, продукцију, унапређивање, едукацију, саветовање и посредовање у култури. У том смислу завод сарађује са мањинским, већинским и иностраним стручним лицима, организацијама, институцијама и то на такав начин да профилише и оснажи русинске кадрове, институције, ресурсе и рецепијенте културе. Русинска национална заједница има 14 културних центара са јасним националним карактером: Дом културе (Руски Крстур), Русински културни центар (Нови Сад), Културно-просветно друштво "Карпати" (Врбас), Културно-просветно друштво "Ђура Киш" (Шид), Русинско културно- просветно друштво "Др Габријел Костелњик" (Кула), Културно-уметничко друштво "Жетва" (Куцура), Културно-уметничко друштво "Тарас Шевченко" (Ђурђево), Културно-уметничко друштво "Петро Кузмјак" (Ново Орахово), Културно-просветно друштво "Иван Котљаревски" (Бикић До), Културно-просветно друштво "Драгутин Драген Кољесар" (Бачинци), Друштво Русина у Суботици, Удружење "Русини" (Сремска Митровица), МАТКА - Друштво Русина Новог Сада – Војводине и Етно- клуб "Отето од заборава" (Куцура). Осим њих, активно је још пет институција и организација цивилног друштва за очување националног идентитета: Одсек за русинистику на Филозофском факултету у Новом Саду, Матица русинска (Руски Крстур), Друштво за русински језик, књижевност и културу (Нови Сад), Савез Русина Украјинаца (Нови Сад) и Новинарска асоцијација Русина НАР (Нови Сад).

Најважније културне манифестације су Национални празник Русина (јануар), Фестивал „Ружин врт“ (март), „Пролеће др Мафтеја Винаја“ (март/април), Драмски меморијал „Петра Ризнич-Ђађе“ (март), Дани позоришта „В. Сабо-Дајко“ (април/мај), „13. мај“ (мај), Хорски фестивал „Карпати“ (мај), „Пришли нам русадлја“ (јун), Дечији фестивал „Веселинка“ и фестивал „Црвена ружа“ (јун), фестивал „Куцурска жетва“ и „Сусрет у Боднарова“ (јул), „Мелодије Руског двора“ и „Да се не заборави“ (август), „Костельникова јесен“ и „Сусрет рецитатора“ (новембар), те децембарске манифестације Фестивал „Ђура Папхархаји“, „Мајци Русинки“ и „Дани Миколе М. Кочиша“. Осим наведених, током године се одржава и већи број изложби ликовног и архивског карактера, као и разне трибине, округли столови и слично.

Русини имају своје професионално позориште, то је Русинско народно позориште „Петро Ризнич Ђађа“ у Руском Крстуру. Претходник ове институције је био Русински народни театар „Ђађа“ основан 1970. године са сценама у Руском Крстуру и Новом Саду.

Издавачка установа на русинском језику је НИУ „Руске слово“ са седиштем у Новом Саду. Постоје два часописа за културу: асопис за литературу, културу и уметност „Шветлосц“ који излази четири пута годишње и годишњак „Studia Ruthenica“. Капитални пројекат издаваштва је двотомни Српско-русински речник у којем је обрађено 80.000 одредница и који представља кодификацију русинског језика на научној основи. Уследило је и објављивање Русинско-српског речника, као и „Историје русиске књижевности“.

Образовање – Предшколско васпитање и образовање на русинском језику се реализује у ПУ „Бамби“ – Одељење „Цицибан“ у Руском Крстуру (у шест одељења) и у ПУ „Бошко Буха“ Врбас – Одељење „Грлица“ у Куцури (једно одељење). Двојезичко предшколско васпитање и образовање се изводи у једном ђурђевачком одељењу у оквиру ПУ „Детињство“ Жабаљ.

Основно образовање на русинском језику је организовано у трима установама: Основној и средњој школи „Петро Кузмјак“ у Руском Крстуру (14 одељења), Основној школи „Братство-јединство“ у Куцури (8 одељења) и Основној школи „Јован Јовановић – Змај“ у Ђурђево (у 4 одељења). Изучавање русинског језика са елементима националне културе се изводи у 50 одељења у три основне школе у Врбасу, у девет школа у Новом Саду, у по две школе у Кули и Шиду, у основној школи у Сремској Митровици, Сремској Каменици, Новом Орахову, Бачкој Тополи, Госпођинцима, Бачинцима, Куцури и Ђурђеву. Средњошколско образовање на русинском језику се изводи у Основној и средњој школи са домом ученика „Петро Кузмјак“ у Руском Крстуру (са 4 одељења). Изучавање матерњег језика са елементима националне културе је организовано у Техничкој школи „Милева Марић Ајнштајн“ и Дому ученика средњих школа „Бранково коло“ у Новом Саду са по једним одељењем.

Лекторат за русински језик на Филозофском факултету у Новом Саду је почео са радом 1972. године, а 1981. године је прерастао у катедру, сада Одсек за русински језик и књижевност. Оснивањем Катедре, обезбеђено је образовање на русинском језику од основног до универзитетског нивоа.

Информисање – Не постоји дневни лист на русинском језику. Новинско-издавачка установа „Руске слово“ издаје истоимени политичко-информативни недељник у просечном тиражу од 2000 примерака, као и дечји лист „Заградка“ (700) и културно-политички часопис за младе „Мак“ (400), који излазе једном месечно. Грkokатоличка црква издаје хришћански верски месечник „Дзвони“ (800), а Матица русинска свој квартални гласник „Руснак“ (650 примерака). Општински лист „Кулска комуна“ садржи написе и на русинском језику (излази једном месечно у тиражу од 800 примерака). Радио-програм на русинском језику емитује Трећи програм Радио Новог Сада (свакодневно, укупно 206 сати месечно), „Q“ Радио Кула (свакодневно, 34 сата месечно), Радио-телевизија „Коперникус“ Шид (недељно, 4 сата месечно), Радио регије Бачка Топола (двонедељно, 1 сат месечно) и Радио Марија Суботица (двонедељно, 1 сат месечно). Телевизијски програм се емитује на Другом програму Радио-телевизије Војводине свакодневно (62 сата месечно), недељно на Телевизији „Express Channel“ Бачка Топола (2 сата месечно) и новосадска Телевизија „Канал 9“ (двонедељно, 1 сат месечно).

Службена употреба језика – Русински језик и писмо је у службеној употреби у раду покрајинских органа. „Службени лист АПВ“ се објављује и на русинском језику. Русински језик и писмо је у службеној употреби и на територији Новог Сада, Куле, Врбаса, Шида, Жабља и Бачке Тополе.

Национални савет - Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 14.246 Русина, од тога је 7.934 (63%) уписано у посебан бирачки списак. За избор чланова Националног савета русинске националне мањине у новембру 2018. године је било седам изборних листа. Листа „Русини заједно“ је освојила 9 мандата, листа „Бити и остати Русин – Олена Папуга“ 3, листа „За Русине – Жељко Ковач“ такође 3, листа „Русинска будућност“ 1, листа слободних кандидата 2, листа „И ми смо Русинке/Русини“ ниједан, а листа „Млади имају предност“ 1 мандат. Национални савет русинске националне са седиштем у Руском Крстур у има 19 чланова (13 мушкараца и 6 жена), просечна старост чланова је 44 године.

Национални савет је оснивач/саоснивач три установе, односно фондације: Русинског народног позоришта "Петро Ризнич Ђађа", Руски Крстур, Завод за културу војвођанских Русина, Нови Сад и фондације "Fundatio Ruthenorum", Нови Сад. Установа чија су оснивачка права делимично или у целости пренета на Национални савет је Новинско-издавачка установа "Руске слово" из Новог Сада.

С Л О В А Ц И

Преци Долноземских Словака имали су своја прва већа миграторна кретања крајем XVII века, када су напуштали северне крајеве и насељавали се у средњем и јужном делу данашње Словачке Републике. Друга миграција креће почетком XVIII века насељавањем северног дела данашње Мађарске. Из ових крајева, пре више од четврт миленијума, Словаци крећу још јужније, на Доњу земљу, на ободу Панонске низије, између Дунава и Тисе, а касније и Саве. У пролеће 1745. године прва група Словака долази на ратовима опустошен простор футошког господства Чарнојевића,

данашњег Бачког Петровца, а у наредних педесет година населили су и околна места у јужној Бачкој. Насељавање Баната започиње 1782. године и траје читав век. Долазак Словака у Срем започиње 1770. године насељавањем данашње Старе Пазове, а наредних неколико година и околних места, углавном Словацима из Бачке. Словаци су у нове крајеве долазили плански и организовано. Са собом су донели и оно што их је, у националном смислу, толико година одржало: традицију културе, просвете, евангелистичку веру и жељу за радом и што бољим животом. Одмах по досељавању, грађене су школе које су поред образовне, још читав наредни век имале и верску функцију, па је дуго постојала и стална потреба за учитељима и свештеницима. Тек од средине XIX века Словаци из ових крајева одлазе на школовање за учитеље и свештенике. У тим процесима значајна је улога Павела Јозефа Шафарика, који је ширио просветарске и панславенске идеје у овим крајевима. Крај тог и почетак наредног века карактерише изражено повезивање словачке интелектуалне, духовне и економке елите са српском, па је 1904. године у Бачком Петровцу одржан Велики словачко-српски сабор, на ком су договорени заједнички циљеви и активности. Прве новине на словачком језику "Долноземски Словак" почеле су да излазе у Новом Саду 1902. године и имале су изузетан значај како у информисању, тако и коришћењу словачког језика. Оснивање Краљевине СХС Словаци су дочекали са великим одобравањем и надањима у равноправност заједничког живота са осталим словенским народима, иако територијално одвојени од новоосноване матичне државе Чеха и Словака. Године 1919. године у Бачком Петровцу је основана гимназија и штампарија на словачком језику, започета је манифестација "Словачке народне свечаности" и покренуте недељне новине "Народни календар". Словачка евангелистичка црква аугзбуршке вероисповести је осамостаљена 1931. године и успостављен је Бискупски уред у Бачком Петровцу. Матица словачка у Југославији је основана 1932. године у циљу заступања националних интереса Словака. У условима рата и окупације су престале све активности, а Словаци су подељени на три дела: у Бачкој, Банату и Срему. Новине "Хлас људу" почеле су да излазе октобра 1944. године у тек ослобођеном Бачком Петровцу. Мада је покушано реактивирање појединих предратних институција Словака у новим условима, 1948. године; Матица словачка престаје са радом. У каснијем периоду, имајући статус „народности“, Словаци су основали бројне словачке институције у области културе, просвете, науке, књижевности и информисања. Матица словачка је обновљена 1990. године.

Према попису 2011. године, у Војводини живи 50.321 Словак (за 6.316 мање него 2002. године) и они чине 2,60% укупног становништва покрајине. У Бачкој живи 26.048 Словака, у Банату 16.119, а у Срему 8.154. Словаци живе у свакој од 45 војвођанских јединица локалне самоуправе, а у апсолутном броју их је највише на територији Ковачице (10.577), Бачког Петровца (8.772), Новог Сада (6.596) и Старе Пазове (5.212). Словаци чине преко 15 % укупног становништва у општинама Бачки Петровац (65%), Ковачица (42%) и Бач (20%).

Територијални распоред словачког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	18	Нова Црња	1
Алибунар	965	Нови Бечеј	15
Апатин	26	Нови Кнежевац	10
Бач	2.845	Нови Сад	6.596
Бачка Паланка	5.047	Опово	31
Бачка Топола	120	Оџаци	835
Бачки Петровац	8.772	Панчево	1.411
Бела Црква	16	Пећинци	1
Беочин	830	Пландиште	616
Бечеј	45	Рума	26
Врбас	286	Сента	31
Вршац	147	Сечањ	7
Жабалъ	34	Сомбор	117
Житиште	5	Србобран	20
Зрењанин	2.062	Сремска Митровица	281
Инђија	46	Сремски Карловци	29
Ириг	78	Стара Пазова	5.212
Кањижа	7	Суботица	169
Кикинда	45	Темерин	67
Ковачица	10.577	Тител	99
Ковин	14	Чока	96
Кула	118	Шид	2.136
Мали Иђош	8		

Просечна старост словачког становништва је 44 године. Словачки је као свој матерњи језик навело 47.760 грађана. Словаци су углавном верници Словачке евангелистичке цркве, чије се седиште налази у Новом Саду. Основна организациона јединица ове верске заједнице је црквена општина, на чијем челу су са равноправним статусом свештеник и лаик, изабрани од стране свих верника. Управни одбор црквене општине је њен највиши орган. Највиши законодавни и управни орган ове цркве је Синод, који се састоји од 96 представника црквених општина (свештеника и лаика). У Војводини има укупно 46 цркава ове верске заједнице.

Култура - Богатство културне делатности и активности, укорењено је код сваког Словака у одржавању традиције културе, језичке, верске и националне препознатљивости. Одлуком Скупштине АПВ 2008. године основан је Завод за културу војвођанских Словака ради очувања, унапређења и развоја културе војвођанских Словака. Своје циљеве завод постиже развојно-истраживачким делатностима, проучавајући културну инфраструктуру војвођанских Словака са циљем пројектовања њеног развоја, информационо-документационом и комуникацијском делатношћу, образујући документациону грађу из свих области живота, културе и уметности

војвођанских Словака, те перманентном и системском делатношћу на побољшању квалитета културних и уметничких манифестација, константним стручним усавршавањем и образовањем у култури и стручним радом на укључивању словачке културе у контекст српске културе односно шири европски контекст. Културни центри са јасним националним карактером су Културни центар Кисач, домови културе „3. октобар“ Ковачица и „Михал Бабинка“ Падина, Културни центар Стара Пазова те Словачки културни центар „Павел Јозеф Шафарик“ Нови Сад. Осим наведених, активно је још 79 институција и организација цивилног друштва за очување националног идентитета које делују у свим местима настањеним већим бројем Словака (Хајдучица, Селенча, Пивнице, Јаношик, Падина, Кулпин, Лалић, Луг, Силбаш, Шид, Бело Блато, Бингула, Челарево, Стара Пазова, Кисач, Сланкаменачки Виногради, Бачки Петровац, Панчево, Гложан, Ердвик, Арадац, Нови Сад, Љуба, Бајша, Челарево, Зрењанин).

Најзначајније културне манифестације су дечја позоришна смотра „ЗхЂ“ (Дани дечјег позоришта) у Старој Пазови (јун), фолклорни фестивал „Танцуј, танцуј“ у Гложану (јун), дечји фестивал фолклора „Злата брана“ у Кисачу (јун), Словачке народне свечаности у Бачком Петровцу (август), фестивал словачке забавне музике „Златни кључ“ у Селенчи (октобар), смотра аматерског драмског стваралаштва „Позоришне ловорике“ у Старој Пазови (октобар/новембар), фестивал изворних словачких народних песама „Сусрети у пивничком пољу“ у Пивницама (новембар) и фестивал забавне музике за децу „Лети песмо, лети“ у Ковачици (децембар).

Прво словачко позориште је основано већ 1866. године у Бачком Петровцу. Богатство словачке позоришне традиције наставило је аматерско позориште "Владимир Хурбан Владимиров" (ВХВ), са сценама у Бачком Петровцу, Старој Пазови и Ковачици, као и аматерско позориште „Јанко Чеман“ у Пивницама. Данас словачка национална мањина има и професионално позориште - Словачко војвођанско позориште са седиштем у Бачком Петровцу.

Издаваштвом на словачком језику се баве две установе: Словачки издавачки центар из Бачког Петровца и Новинско-издавачка установа „Хлас људу“ из Новог Сада. Часопис за књижевност и културу на словачком језику „Нови живот“ излази свака два месеца. Завод за културу војвођанских Словака издаје свој двојезички годишњак „Мајак“ на словачком и српском језику.

Образовање – Предшколско васпитање и образовање на словачком језику је организовано у предшколским установама У Бачком Петровцу, Кулпину, Гложану, Ковачици, Падини, Старој Пазови, Селенчи, Кисачу, Лугу, Јаношику, Пивницама, Арадцу, Силбашу и Новом Саду са укупно 48 одељења. Постоји и седам одељења у којима се предшколско васпитање и образовање изводи двојезично (на словачком и српском језику) у Лалићу (1), Белом Блату (1), Бачкој Паланци (1), Челареву (2), Новом Саду (1) и Сланкаменачким Виноградима (1).

Основно образовање и васпитање на словачком језику се изводи укупно у 149 одељења у основним школама у Селенчи (11), Старој Пазови (11), Падини (20), Јаношику (6), Гложану (8), Бачком Петровцу (17), Кисачу (12), Кулпину (8), Арадцу (6), Пивницама (9), Ковачиви (16), Ердвику/Љуби/Бингули (4), Лалићу (6), Силбашу (6), Лугу (6 – само у нижим разредима), Сланкаменачким Виноградима (1) и

Белом Блату (2). Изучавање словачког језика са елементима националне културе је организовано у 47 основних школа, и то у Бачкој Паланци (4 школе), Челареву, Бачком Петровцу, Савином селу, Арадцу, Белом Блату, Ковачици, Новом Саду (19), Сремској Каменици, Петроварадину, Кисачу, Бегечу, Бачу, Степановићеву, Панчеву, Хајдучици, Ердевику/Љуби/Бингули, Шиду (2), Пивницама, Бачком Маглићу, Старој Пазови (3), Лалићу, Кулпину и Деспотову.

Средњошколско образовање и васпитање на словачком језику обезбеђује Гимназија са домом ученика „Јан Колар“ у Бачком Петровцу (10 одељења), Гимназија „Михајло Пупин“ у Ковачици (4 одељења) и Средња медицинска школа „7. април“ у Новом Саду (4 одељења). Учење словачког језика са елементима националне културе је омогућено у седам средњих школа: Гимназији „20. октобар“ у Бачкој Паланци, Средњој техничкој школи и Гимназији „Јован Јовановић Змај“ и Средњој музичкој школи у Новом Саду, Гимназији „Михајло Пупин“ у Ковачици, Гимназији и Средњој економској школи у Старој Пазови.

На Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду је 1962. године почео са радом Лекторат, који је прерастао у катедру, сада Одсек за словачки језик и књижевност. Крајем 1998. године у Бачком Петровцу је отворено одељење Учитељског Факултета из Сомбора ради образовања наставног кадра за рад на словачком језику.

Информисање – Од штампаних медија, на словачком језику излази информативно-политички недељник „Хлас људу“ (тираж 3.250 примерака), месечно једном излази омладински часопис „Взлет“ (1.200) и дечји лист „Зорњичка“ (1.100). Породични магазин „Ровина“ излази од 1994. године, сада га двомесечно издаје Словачки издавачки центар из Бачког Петровца у тиражу од 550 примерака. Месечно једном се објављују локалне „Петровске новине“ (700), као и верски „Евангелистички гласник“ (1.500). У Бачком Петровцу се издаје годишњак „Народни календар“ (1.000), а у Старој Пазови „Пазовски календар“ (700). Црква издаје „Годишњак Словачке евангелистичке цркве а.в. у Србији“ у тиражу од 800 примерака. У петојезичком недељнику „Зрењанин“ се објављују написи и на словачком језику.

Радијски програм на словачком језику сада емитује шест радио-станица: РТВ – Радио Нови Сад свакодневно (180 сати месечно), Радио Бачка Бач четири пута недељно (најмање 20 сати месечно), РТВ Ковачица свакодневно (164 сати месечно), Радио Петровец Бачки Петровац свакодневно (720 сати месечно), РТВ Стара Пазова свакодневно (84 сати месечно) и Радио Шид један сат једном недељно. Телевизијски програм емитује пет телевизијских станица: РТВ Други програм Телевизије Нови Сад свакодневно (62 сата месечно), Радио-телевизија Ковачица свакодневно (82 сата месечно), Телевизија Петровец свакодневно (720 сати месечно), РТВ Стара Пазова свакодневно (22 сата месечно) и Новосадска ТВ радним данима емитује информативну емисију у трајању од 2-3 минута.

Службена употреба језика – Словачки језик је један од језика у службеној употреби у раду покрајинских органа. „Службени лист АПВ“ се објављује и на словачком језику. Словачки језик и писмо је у службеној употреби у Алибунару, Бачу, Бачкој Паланци, Бачкој Тополи, Бачком Петровцу,

Зрењанину, Ковачици, Новом Саду, Оџацима, Пландишту и Шиду на целој територији јединице локалне самоуправе. Словачки језик и писмо је службеној употреби и у местима Стара Пазова (општина Стара Пазова) и Луг (општина Беочин).

Национални савет - Према попису становништва 2011. године, у Републици Србији живи 52.750 Словака, од тога је 29.509 (56%) уписано у посебан бирачки списак. За избор чланова Националног савета словачке националне мањине на новембарским изборима 2018. године биле су четири листе. Листа „Словаци напред! – Павел Сурови“ освојила је 8 мандата, листа „Матица словачка у Србији – Љибушка Лакатош“ освојила је 14, листа „Хеј Словаци! – Михал Балаж“ 4, а листа „Лига Словака Војводине“ 3 мандата. Национални савет словачке националне мањине са седиштем у Новом Саду има 29 чланова (19 мушкараца и 10 жена), просечна старост чланова је 47 година. Председница савета је Љибушка Лакатош.

Национални савет словачке националне мањине је оснивач/саоснивач пет установа: Завода за културу војвођанских Словака и НИУ “Хлас Људу” у Новом Саду, Музеја војвођанских Словака у Бачком Петровцу, Спомен-дома Мартина Јонаша и Галерије наивне уметности у Ковачици. На Национални савет словачке националне мањине пренета су оснивачка права Гимназије “Јан Колар” са домом ученика у Бачком Петровцу.

СЛОВЕНЦИ

Словенци се досељавају на територију Србије и Војводине крајем XVIII и почетком XIX века. Долозак је био индивидуалан или у мањим групама, али не у значајном броју. Први период досељавања је период од краја XIX и почетка XX века до Другог светског рата, када су се Словенци (најмасовније из Беле Крајине, Долењског и Нотрањског) исељавали у државе Западне Европе и на оба америчка континента са основним мотивом да стекну зараду са којом би се враћали у своју домовину. Мада је Запад захваљујући развијености био привлачнији, неки су се ипак определили за Исток због блискијег начина живота, обичаја, навика. Насељавање Словенаца у овом првом периоду добија веће размере након стварања заједничке државе, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 1918. године. Досељени Словенци су били углавном интелектуалци, професори, лекари, ветеринари и умешне занатлије, који су се настањивали у већим местима. Дочекани су као вредан, миран и дисциплинован народ, а они су, с друге стране, лако адаптирали уз осећаје да живе у проширеној домовини. Други период досељавања (1941-1945) Словенаца има битно другачији карактер, јер их је окупатор из Словеније плански принудно исељавао у великом броју. Тако је 1941. године прispело једанаест транспорта изгнаника из Штајерске, Горењске и Коруске. Убрзо је уследио и други талас исељавања у Србију и Војводину. Трећи период у историји Словенаца са овога подручја је период од окончања Другог светског рата. Велика послератна колонизација је у Војводини населила око 500 породица из Словеније Велики број Словенаца склапа мешовите бракове па се досељава и из личних побуда, а и знатан број, служећи у ЈНА, бива пресељен у Војводину. Распадом СФРЈ и осамостаљивањем

Републике Словеније 1991. године Словенци у СРЈ постају једна од „нових“ националних мањина. Контакти Словенаца са домовином и родбином у Словенији постају тешко изводљиви, те је читава деценија протекла у својеврсној изолацији и препуштености самим себи, да би тек после 2000. године поново оживели бројни контакти, чему је допринело и отварање словеначке амбасаде у Београду у октобру 2001. године.

Према попису становништва 2011. године у Војводини живи 1.815 Словенаца (за 190 мање него приликом претходног пописа) и они чине 0,09% укупног становништва покрајине. Највише је Словенаца у Новом Саду (412), Суботици (169), Вршцу (146) и Панчеву (120), док је њихов број у другим местима испод 100.

Територијални распоред словеначког становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	3	Нова Црња	1
Алибунар	11	Нови Бечеј	8
Апатин	22	Нови Кнежевац	7
Бач	4	Нови Сад	412
Бачка Паланка	39	Опово	1
Бачка Топола	50	Оџаци	17
Бачки Петровац	10	Панчево	120
Бела Црква	14	Пећинци	1
Беочин	70	Пландиште	29
Бечеј	12	Рума	26
Врбас	35	Сента	9
Вршац	146	Сечањ	7
Жабалъ	4	Сомбор	74
Житиште	3	Србобран	9
Зрењанин	94	Сремска Митровица	60
Инђија	46	Сремски Карловци	15
Ириг	78	Стара Пазова	27
Кањижа	7	Суботица	169
Кикинда	39	Темерин	16
Ковачица	4	Тител	11
Ковин	33	Чока	14
Кула	44	Шид	6
Мали Иђош	8		

Просечна старост словеначког становништва Војводине је 52 године. Словеначки је као свој матерњи језик означило 630 грађана. Словенци су римокатоличке вероисповести.

Прво удружење Словенаца, Друштво Словенаца "Кредарица", основано је 1997. године у Новом Саду, као нестраначко и непрофитно друштво отвореног типа, које се посебно

ангажовало око бесплатног учења словеначког, односно усавршавања знања матерњег језика, организовања пригодних културних и забавних манифестација, а пре свега брине о очувању националног идентитета, нарочито код млађег нараштаја. У Војводини делује још и Удружење Словенаца „Кула“ у Вршцу, Друштво Словенаца „Триглав“ у Суботици, Удружење Словенаца јужног Баната „Логарска долина“ у Панчеву и Друштво Словенаца „Планика“ у Зрењанину.

У покрајини се не изводи настава на словеначком језику ни у једној предшколској установи, основној или средњој школи. Изучавање словеначког језика са елементима националне културе је организовано у Основној школи „Прва војвођанска бригада“ у Новом Саду у једном одељењу.

Не постоје штампани медији на словеначком језику. Телевизија Канал 9 из Новог Сада повремено емитује програм на словеначком језику.

Национални савет словеначке националне мањине, са седиштем у Београду, има 15 чланова. Председник националног савета је Саша Вербич.

УКРАЈИНЦИ

Украјинци се на војвођанским простирима појављују у XVII веку, после распада "Запорошке Сичи", козачко-хетманске државе на Дњепру. Један део украјинских Козака је тада кренуо на Запад и око Дунава на јужном делу данашњег војвођанског и румунског Баната оснива "Задунajску Сич", која је током историјских превирања нестала. Данашњи Украјинци у Војводини су потомци Украјинаца које је Аустроугарска Монархија крајем XIX и почетком XX века плански населила из Галиције (Трнопољска и Лавовска област) у Босну и Херцеговину, стварајући војну крајину ради обезбеђивања границе од могућих упада Турака. Процењује се да је у том периоду у Босну и делом у Славонију насељено 15.000 – 20.000 људи. Захваљујући украјинској цркви, бројним културно-уметничким организацијама, а посебно друштву "Просвета" основаном 1912. године у Прњавору и релативно великој концентрацији живља у појединим местима у том периоду између два светска рата, очувана је вера (до Другог светског рата у Босни је изгорело 26 цркава и капела), сачуван је у народу украјински језик и свест о националној припадности. Један део Украјинаца се у том периоду преселио у Војводину, која је ушла у састав Краљевине СХС, због повољнијих економских прилика, индустријализације и развијености занатства, нашавши запослење првенствено у пољопривреди и занатству, међутим услед њихове дисперзивности не долази ни до каквог облика организовања на националној основи. После Другог светског рата уследило је велико расељавање Украјинаца из Босне. Један део, посебно Украјинци у мешовитим браковима са Пољацима, одлази у Пољску, део се исељава у прекоокеанске земље (Канаду, Аустралију, Јужну Америку), мањи део тадашња држава плански колонизира у Војводину, док се највише њих појединачно и спонтано насељава у

Војводини, углавном на два основна потеза: у Бачкој од Сомбора преко Куле, Врбаса и околине до Новог Сада, а у Срему од Шида, Сремске Митровице и Инђије до Земуна. Услед тако неорганизоване сеобе, Украјинци су у Војводини насељени у великом броју места, на великој удаљености једни од других и у малим концентрацијама у појединим местима, али су они и у новој средини одувек упражњавали основне елементе свог идентитета и обредности: обичаји, свадбе, неговање музичке културе, верски обреди и сл.

Према попису становништва 2011. године у Војводини живи 4.202 Украјинац (за 433 мање него 2002. године) и они чине 0,22% укупног становништва покрајине. Највише је Украјинаца у Бачкој (2.991) и Срему (1.055), а најмање у Банату (156). Са изузетком Кањиже, Украјинци живе у свакој јединици локалне самоуправе. Они су најбројнији у општини Кула (1.290) и Врбас (836), те граду Сремска Митровица (534) и Нови Сад (484). Просечна старост украјинског становништва је 45 година. Већина припадника украјинске националне мањине је гркокатоличке вероисповести.

Територијални распоред украјинског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	4	Нова Црња	2
Алибунар	3	Нови Бечеј	2
Апатин	4	Нови Кнежевац	4
Бач	82	Нови Сад	484
Бачка Паланка	27	Опово	10
Бачка Топола	20	Оџаци	27
Бачки Петровац	6	Панчево	38
Бела Црква	4	Пећинци	3
Беочин	13	Пландиште	5
Бечеј	13	Рума	24
Врбас	836	Сента	6
Вршац	13	Сечањ	2
Жабалъ	45	Сомбор	23
Житиште	1	Србобран	29
Зрењанин	26	Сремска Митровица	534
Инђија	391	Сремски Карловци	7
Ириг	9	Стара Пазова	47
Кањижа	-	Суботица	46
Кикинда	23	Темерин	20
Ковачица	5	Тител	3
Ковин	6	Чока	2
Кула	1.290	Шид	47
Мали Иђош	15		

Култура – Украјинска национална мањина у Војводини има један културни центар са јасним националним карактером. То је Украјински културни центар “Кобзар” са седиштем у Новом Саду. Очувањем националног идентитета се бави Украјинско културно-уметничко друштво “Калина” (Инђија), Културно-просветно друштво “Карпати” (Врбас), Културно-уметничко друштво “Иван Сењук” (Кула), Друштво за неговање украјинске културе “Коломејка” (Сремска Митровица) и Друштво за украјински језик, књижевност и културу “Просвита” (Нови Сад).

Три најзначајније културне манифестације су Фестивал украјинске културе “Калина” (јун), Дани украјинске културе (октобар) и Фестивал украјинског дечијег стваралаштва “Веселка” (новембар).

Не постоји професионално позориште нити сцена на украјинском језику. Издаваштвом на украјинском језику бави се Новинско-издавачка установа “Ридне слово” из Куле. Часопис за културу „Слово“ излази једном годишње, а часопис „Украјинска култура“ два пута годишње.

Образовање – настава на украјинском језику се не изводи ни у једној образовној установи. Украјински језик са елементима националне културе се учи у шест основних школа: “Петефи Бригада” Кула (2 одељења), “Иса Бајић” Кула (2 одељења), “20 октобар” Врбас (1 одељење), “Ђорђе Натшевић” Нови Сад (1 одељење), “Душан Јерковић” Инђија (1 одељење) и “Јован Поповић” Сремска Митровица (1 одељење). У средњим школама није организовано учење украјинског језика са елементима националне културе.

Информисање - Радио Нови Сад на Трећем програму свакодневно емитује информативну емисију на украјинском језику у трајању од 15 минута. Осим тога, недељно се емитују и тематске емисије (књижевност, историја, музика) у трајању од 30 минута до сат времена. Радио Инђија недељно емитује „Украјинске таласе“ (30 минута), а једном месечно „Светионик“ (30 минута). „Q” Радио Кула једном недељно има једночасовну, а Радио Срем из Пећинаца полусатну емисију на украјинском језику.

Телевизијски програм на украјинском је заступљен на РТВ Војводине: једном недељно се емитује полусатна „Украјинска панорама“, једном у три недеље „Палета“, једном месечно десетоминутна емисија за децу, те једном месечно „Говоримо украјински“ и „Пулс младих“ у трајању од по 30 минута.

Службена употреба језика – Украјински језик и писмо није у службеној употреби ни у једној јединици локалне самоуправе.

Национални савет - Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 4.903 Украјинца, од тога је 2.677 (55%) уписано у посебан бирачки списак. За избор чланова Националног савета украјинске националне мањине у новембру 2018. године је предато пет листа. Листа „Коломејка – Никола Љаховић“ освојила је 3 мандата, листа „Твој народ – твој глас – Заједно за Украјинце – Мирослав Хочак“ 4, листа Група бирача „Сењук“ 5, листа „Славко Барановски“ – „Добра Воља“ 2, а листа „Калина“ – Петар Закамарок 1 мандат. Национални савет украјинске

националне мањине са седиштем у Кули има 15 чланова (11 мушкараца и 4 жене), просечна старост чланова је 47 година. Председник савета је Никола Љаховић.

Национални савет украјинске националне мањине је оснивач Новинско-издавачке установе „Ридне слово“ са седиштем у Кули.

ХРВАТИ

Хрватско становништво у Војводини потиче од становништва које се у различитим временским интервалима и с различитих подручја данашњих држава Хрватске и Босне и Херцеговине насељавало на територију Бачке и Срема и, у незнатном броју, Баната. Велики број Хрвата у Војводини, нарочито оних на северу Бачке, потомци су становништва које се током XVII века досељавало из западне Босне, Далмације, нарочито Далматинске загоре. Буњевачки Хрвати су највећим делом пореклом из западне Херцеговине који су се након протеривања Турака са ових простора крајем XVII века под вођством фрањеваца као војни граничари доселили у северни део Бачке (околина Суботице и Сомбора). Некако у исто време један део шокачких Хрвата је такође под вођством фрањеваца због интензивне исламизације хришћана и тешких животних услова почео да се досељава из Босне у југозападну и Бачку и западни Срем, а крећу и миграције Хрвата из Покупља према Банату (Бока, Неузина, Перлез). Сремски Хрвати важе за „праве“ староседеоце, јер њихова присутност на том подручју у континуитету траје још од времена доласка Јужних Словена. Послератном колонизацијом (1945-1948) око 4.000 Хрвата из Далмације (Метковић, Бенковац, Сплит, Шибеник, Задар) долази у Војводину. Хрватски досељеници стижу и из Горског Котара и Босне и Херцеговине. Нова комунистичка власт покреће стварање хрватских институција, па долази до оснивања Хрватског народног позоришта и балета у Суботици, почиње излагање недељника „Хрватска ријеч“, активирају се културно-уметничка друштва. Ово време препорода се прекида политичко-административном забраном из 1956. године, када многе хрватске институције бришу свој национални предзнак и постепено се гасе. До неке врсте реafirмације долази у седамдесетим годинама прошлог века, међутим процес се поново прекида ратовима на простору бивше СФРЈ, током којих велики број Хрвата напушта земљу. Потписивањем међудржавног споразума о нормализацији односа између Републике Хрватске и СР Југославије, Хрватима – некад једном од конститутивних народа федерације – посредно је признат статус националне мањине.

Према попису становништва 2011. године у Војводини живи 47.033 Хрвата (за 9.513 или 18% мање него 2002. године) и они чине 2,43% укупног становништва покрајине. У Бачкој има 35.437, у Срему 8.758, а у Банату 2.838 Хрвата. Од укупног броја припадника хрватске националне мањине највећи број Хрвата живи у Суботици (14.151), Сомбору (7.070) и Новом Саду (5.335). Хрвати чине 10% укупног становништва општине Апатин и града Суботице.

Територијални распоред хрватског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	50	Нова Црња	27
Алибунар	43	Нови Бечеј	66
Апатин	3.015	Нови Кнежевац	64
Бач	1.209	Нови Сад	5.335
Бачка Паланка	819	Опово	167
Бачка Топола	330	Оџаци	225
Бачки Петровац	91	Панчево	880
Бела Црква	61	Пећинци	42
Беочин	557	Пландиште	34
Бечеј	301	Рума	1.719
Врбас	549	Сента	84
Вршац	214	Сечањ	113
Жабалъ	137	Сомбор	7.070
Житиште	63	Србобран	118
Зрењанин	527	Сремска Митровица	2.112
Инђија	1.569	Сремски Карловци	576
Ириг	232	Стара Пазова	1.336
Кањижа	67	Суботица	14.151
Кикинда	204	Темерин	165
Ковачица	48	Тител	165
Ковин	65	Чока	61
Кула	569	Шид	1.748
Мали Иђош	55		

Просечна старост хрватског становништва је 49 година. Хрватски је као свој матерњи језик означило 14.576 грађана. Хрватско становништво Покрајине је готово искључиво католичке вере и за своје религијске потребе на располагању су им цркве у већини места у којима живе.

Култура - Завод за културу војвођанских Хрвата са седиштем у Суботици је прва професионална установа у култури војвођанских Хрвата основана Одлуком Скупштине АПВ и Одлуком Националног вијећа хрватске националне мањине 2008. године, ради очувања, унапређења и развоја културе хрватске мањинске заједнице у Војводини. Основна програмска мисија завода је рад на научним, стручним, развојним и примењеним истраживањима у подручју културе, уметности и науке војвођанских Хрвата, затим рад у подручју библиографије и архивистике, менаџменту и едукацији у култури и, на крају, у подстицању, организовању и приређивању културне продукције хрватске мањинске заједнице у Војводини. Хрватска мањина има три локална културна центра са јасним националним карактером: ХКЦ „Буњевачко коло“ (Суботица), ХКЦ „Сријем“ (Сремска Митровица) и ХКУД „Владимир Назор“ (Сомбор). Осим њих делује још 56 институција за очување националног идентитета у Бачу, Бездану, Бачком Брегу (2), Ђурђину, Гибарцу, Голубинцима, Светозар Милетићу, Љутову (2), Љуби, Малој Босни, Бачком Моноштору, Новом Саду (2), Новом Сланкамену,

Петроварадину (2), Плавни, Руми, Сомбору, Сонти, Станишићу, Старом Жеднику, Суботици (23), Шиду, Таванкуту (2), Бођанима, Вајски (2), Врднику и Зрењанину (2). Најзначајније културне манифестације су јануарска прела (Суботица, Сомбор), Фестивал аматерских театара (март), Дани Матице хрватске (мај), Међународни фестивал тамбуре, сусрет песника „Лири наива“ (јун), Фестивал маријанског пучког пјевања, колона наиве у техници сламе, централна манифестација „Дужионица“ (јун), „Дужијанца“, ликовна колонија „Бунарић“ (август), фестивал фолклора „Младост плеше“, ликовна колонија „Колорит“, фестивал духовне музике „Хосанафест“, Фестивал буњевачке песме (септембар), Бербал, Дани Балинта Вујкова (октобар), Шокачко вече, Јесењи дани културе, Дан бана Јосипа Јелачића (новембар), а у децембру се организују различите манифестације религиозног карактера и концерата.

Упркос некад богатом позоришном животу, данас у Војводини не постоје професионална позоришта нити позоришне сцене на хрватском језику.

Новинска издавачка установа »Хрватска ријеч« прва је професионална институција Хрвата у Србији, основана Одлуком Скупштине АПВ 2002. године, с циљем информисања на хрватском језику. Основна делатност НИУ је издавање истоименог информативно-политичког недељника, а 2005. године је покренуто и издавање књига и других публикација. НИУ се финансира из месечних дотација Покрајинског секретаријата за културу и јавно информирање и из сопствених прихода. Поред ове установе, издавачком делатношћу се бави и Завод за културу војвођанских Хрвата, као и Огранак Матице хрватске у Суботици. Часописи за културу на хрватском језику су „Класје наших равни“, „Суботичка Даница“, Годишњак за знанствена истраживања, „Нова ријеч“ и Ривија Дужијанца, а вишејезични „Руковет“, „Мост“, „Ех Република“ и „Museion“.

Образовање – Предшколско васпитање и образовање на хрватском језику се реализује у четири предшколске установе са укупно осам одељења: ПУ „Бамби“ Мала Босна (1), ПУ „Марија Петковић – Сунчица“ Суботица (3), ПУ „Марија Петковић Бисер“ Суботица (2) и ПУ „Владимир Назор“ Ђурђин (2). Постоји и једна двојезичка образовна група при ПУ „Петар Пан“ у Таванкуту.

Основно образовање и васпитање се изводи у осам школа са укупно 32 одељења у ОШ „Иван Милутиновић“ (6), ОШ „Матко Вуковић“ (8) и ОШ „Свети Сава“ (1) у Суботици, у ОШ Иван Милутиновић“ (5) у Малој Босни, ОШ „Владимир Назор“ (2) у Ђурђину, ОШ „Матија Губец“ (6) у Таванкуту, истуреном одељењу у Сонти (3) апатинске Музичке школе „Стеван Христић“ и ОШ „22. октобар“ (1) у Бачком Моноштору. Изучавање хрватског језика са елементима националне културе је организовано у 14 основних школа са укупно 39 одељења у Вајски, Плавни, Сремској Митровици (3 школе), Старом Жеднику, Таванкуту, Бездану, Ђурђину, Бачком Брегу, Бачком Моноштору, Сонти и Шиду (истурено одељење Сот).

Средње образовање и васпитање на хрватском језику се реализује у четири средње школе у Суботици, са укупно 14 одељења, у Гимназији „Светозар Марковић“ (4), Политехничкој школи (5), Бискупској класичној гимназији „Паулиnum“ (4) и Средњој медицинској школи (1). Матерњи језик са елементима националне културе се изучава у шест средњих школа у Сремској Митровици:

Митровачкој гимназији, Економској школи „9. мај“, Техничкој школи „Никола Тесла“, Медицинској школи „Драгиња Никшић“, Прехтамбено-шумарској хемијској школи и Музичкој школи „Петар Крањчевић“ са по једним одељењем.

У јуну 2018. године у Ректорату Универзитета у Новом саду потписан је Меморандум о сагласности о оснивању лектората хрватског језика и књижевности. Рад лектората за хрватски језик на Филозофском факултету треба да допринесе развоју језичких компетенција наставника који изводе наставу на хрватском језику у Војводини.

Информисање – Од штампаних медија, кључно место у информисању на хрватском језику припада листу „Хрватска ријеч“, чији је први број изашао у мају 1945. године као латинично издање „Слободне Војводине“. Од августа исте године тај дневни лист мења назив и почиње да излази као „Хрватска ријеч“, која крајем 1946. године постаје недељни лист. Средином 1956. године се њен назив поново мења, сада у „Суботичке новине“. Као „Хрватска ријеч“ новине се обнављају 2003. године. Двонедељне и месечне новине су дечји лист „Хрцко“ и часопис за младе „Кужиш“ - издања НИУ „Хрватска ријеч“, „Глас равнице“ Демократског савеза Хрвата у Војводини, верски лист „Звоник“ у издању Католичког друштва „Иван Антуновић“, „Гласник Пучке касине“ суботичке Пучке касине 1848 и „Хрватске новине“ у издању Хрватске независне листе. Тромесечно излазе „Мирољуб“ ХКУД-а „Владимир Назор“ из Сомбора и Информативно-пасторални лист Сремске бискупије „Нада“. Вишемесечна или годишња издања на хрватском језику су „Отац Герард“ (Кармелићански самостан, Сомбор), „Хрватски мајур“ (ДСХВ), „Гупчева липа“ (ХКУД „Матија Губец“ Таванкут), „Хосана“ („Хосана“ Стари Жедник) и „Бунарић“ (Маријанско светиште суботичке бискупије). Написе на хрватском језику објављује и „Нови глас комуне“, лист СО Апатин.

Радијски програм на хрватском језику емитује пет радио-станица: Радио Суботица – независна продукција "Cro News" (2 сата месечно), Радио Бачка Бач – независна продукција „Дукат“ (8 сати месечно), Радио Фортуна - независна продукција „Владимир Назор“ Станишић (8 сати месечно), Радио Нови Сад 2 (4 сата месечно) и Радио Марија.

Телевизијски програм на хрватском језику емитује Други програм РТВ Војводине (10 сати месечно), ТВ Спектар Сомбор (2 сата месечно) и Независна продукција УН „Cro Info“ (16 сати месечно).

Службена употреба језика – Хрватски језик и писмо је у службеној употреби у раду покрајинских органа, „Службени лист АПВ“ се објављује и на хрватском језику. Хрватски језик и писмо је у службеној употреби на целој територији града Суботице. Овај језик је у службеној употреби и у насељеном месту Стара Бингула (град Сремска Митровица), у Бачком Моноштору и Бачком Брегу (град Сомбор), Сонти (општина Апатин), те Соту и Батровцима (општина Шид).

Национални савет - Припадници хрватске националне мањине су чланове свог националног савета бирали на електорској скупштини. За избор 29 чланова националног савета хрватске националне мањине предложена је једна листа. Хрватско национално вијеће са седиштем у Суботици има 29 чланова (19 мушкараца и 10 жена), просечна старост чланова је 47. година.

Хрватско национално вијеће има оснивачка права над две установе: Новинско-издавачком установом "Хрватска ријеч" и Заводом за културу војвођанских Хрвата. ХНВ врши оснивачка права над НИУ „Хрватска ријеч“ од 2004. године када је Скупштина АПВ пренела оснивачка права над покрајинским медијима на језицима националних мањина на националне савете националних мањина, а од 2008. године ХНВ је заједно са Скупштином АПВ саоснивач Завода за културу војвођанских Хрвата.

Хрватско национално вијеће је за празнике хрватске националне мањине одредило дан Светог Јосипа (19. март), Дан рођења бискупа Ивана Антуновића (19. јун), Велику Госпу (15. август) и Дан рођења бана Јелачића (16. октобар).

ЦРНОГОРЦИ

Историја јужнословенских народа од средњег века до данас обележена је бројним миграцијама и сеобама које су често биле последице ратних дешавања, а њихову крајњу дестинацију је представљала данашња Војводина. У почетку се Црногорци у Војводини појављују спорадично у XVII веку. Најзначајнији догађаји који су утицали на знатну промену етничке слике Војводине су Први и Други светски рат. У склаопу аграрне реформе после Првог светског рата у Војводину је досељено око 1000 црногорских породица, углавном на север Бачке, те североисток и југ Баната. Крајем 1945. године почиње друга организована колонизација Црногораца, који се настањују у централну Бачку и улазе у напуштене куће прогнаних Немаца и Мађара који су у рату сарађивали са окупаторима. У периоду од 1945-1948 године у Бачку је дошло између 5000 и 7000 црногорских породица који су населили Фекетић, Ловћенац, Крушчић, Сивац, Врбас, Равно Село, Змајево, Црвенку, Савино Село, Бачко Добро Поље и Кулу. Према неким подацима, у тим првим годинама колонизације се између 600 и 700 породица вратила у Црну Гору. Уништавањем индустрије од средине 50-тих до краја 70-тих година прошлог века почело је и озбиљније опадање броја Црногораца у "колонијалним" насељима, јер су у потрази за запослењем и образовањем Црногорци масовно одлазили у веће градове где су били изложени и бржој асимилацији. Распадом СФРЈ, па СРЈ и проглашењем независности Црне Горе стекли су се формалноправни услови за признавање статуса националне мањине за Црногорце у Србији и Војводини.

Према подацима пописа становништва 2011. године, у Војводини живи 22.141 Црногорац, за 13.372 мање него 2002. године и то је највећа депопулација неке националне мањине како у апсолутном броју, тако и процентуално изражено. Црногорци чине 1, 15% укупног становништва покрајине. Највише Црногораца живи у Врбасу (7.353), Кули (4.334), Новом Саду (3.444), Малом Иђошу (1.956) и Суботици (1.349), а у другим јединицама локалне самоуправе је њихов број испод 1000.

Територијални распоред црногорског становништва:

Град/општина	Број	Град/општина	Број
Ада	8	Нова Црња	25
Алибунар	37	Нови Бечеј	27
Апатин	74	Нови Кнежевац	40
Бач	45	Нови Сад	3.444
Бачка Паланка	133	Опово	12
Бачка Топола	349	Оџаци	121
Бачки Петровац	16	Панчево	529
Бела Црква	66	Пећинци	22
Беочин	61	Пландиште	12
Бечеј	107	Рума	54
Врбас	7.353	Сента	48
Вршац	139	Сечањ	24
Жабалъ	18	Сомбор	541
Житиште	22	Србобран	82
Зрењанин	280	Сремска Митровица	131
Инђија	117	Сремски Карловци	41
Ириг	21	Стара Пазова	122
Кањижа	33	Суботица	1.349
Кикинда	99	Темерин	53
Ковачица	34	Тител	25
Ковин	92	Чока	19
Кула	4.334	Шид	26
Мали Иђош	1.956		

Просечна старист црногорског становништва је 43 године. Црногорски је као свој матерњи језик означило 1.193 грађана. Припадници црногорске националне мањине су православне вероисповести.

Култура – У одговору на питања из упитника Национални савет црногорске националне мањине је навео да у Војводини не постоје културни центри са јасним националним карактером, ни организације цивилног друштва за очување националног идентитета, да нема професионалног позоришта или сцене на црногорском језику, али да је национални савет оснивач Црногорско драмско-рецитаторског друштва са седиштем у Врбасу, као и Црногорског културног центра, такође у Врбасу. Према сазнањима Покрајинског заштитника грађана – омбудсмана, прво црногорско удружење са националним предзнаком је било Удружење Црногораца Војводине из Новог Сада, које је окупило један број интелектуалаца у циљу очувања црногорског националног идентитета. Нешто касније је регистровано и Удружење Црногораца „Крсташ“ у Ловћенцу. Црногорска колонијална насеља су створила и мрежу завичајних удружења, тако да су у Врбасу основана Удружења Црногораца пореклом са територије данашњег Никшића, Удружење Голијана "Голија",

Завичајно удружење Жупљана-Врбас, Бањско-Вучедолско Удружење, у Савином Селу делује Завичајно удружење "Шекулар" и Удружење Васојевића, Подружница Удружења у Савином Селу, у Змајеву Завичајно удружење Пипера "Пипо"- Змајево, у Крушчићу Удружење Ровчана "Гојак" – Подружница Крушчић, у Бачком Добром Пољу Завичајно удружење "Бајо Пивљанин" (са разним секцијама по осталим насељима општина Врбас и Кула), у Ловћенцу Удружење "Црмница" (за сада дјелује неформално), у Равном Селу Удружење Равноселаца (неформално). У Новом Саду је "централа" и Завичајног удружења Горњојабланичана (за Војводину) и Завичајног удружења "Радан". Црногорци имају и КУД "Дурмитор" у Кули, које врло активно делује кроз певачке секције.

Образовање – у покрајини не постоје предшколске установе, основне и средње школе у којима се настава изводи на црногорском језику. Изучавање црногорског језика са елементима националне културе није организовано ни у једној установи.

Информисање – у Војводини не постоје ни штампани, ни електронски медији на црногорском језику.

Службена употреба језика – црногорски језик и писмо је у службеној употреби на територији општине Мали Иђош. Мада учешће црногорске националне мањине у општини Врбас премашује 15%, та општина одбија да промени свој Статут и у службену употребу уведе и црногорски језик и писмо.

Национални савет - Припадници црногорске националне мањине су као и 2014. године, чланове свог националног савета на изборима 2018. године бирали на електорској скупштини. За избор чланова националног савета црногорске националне мањине предложена је једна листа са 23 кандидата. за чланове националног савета. Национални савет црногорске националне мањине са седиштем у Врбасу има 23 члана (16 мушкараца и 7 жена), а просечна старост чланова је 45 година. Председник савета је Драгољуб Маловић.

Национални савет црногорске националне мањине је прогласио три датума за национални празник: Дан независности Црне Горе (21. мај), Дан државности Црне Горе (13. јул) и Дан оснивања националног савета (26. октобар).

Ч Е С И

Први чешки досељеници у нашим крајевима јављају се истовремено са колонизацијом Словака. Познати као људи вични земљорадњи и занатству, радо су прихватани од стране власти које су вршиле насељавање. Већ 1762. године, заједно са Словацима, насељавају се у Бездану, са Србима у Купусини, као и на имању грофа Хадика у Футогу. У време владавине цара Јосипа II – опет заједно са Словацима – године 1793. насељавају се у Новом Сланкамену. Биле су то мање групе досељеника које су се временом стопиле са околним становништвом. Нешто значајнија колонизација вршена је у Банату, у првој половини XIX века. Наиме, група Чеха, углавном из насељених места из околине

Плзена, Брна, Оломоуца и Прага, спушта се 1827. године реком Дунав у крајњи југоисточни део Панонске низије. Населили су празан простор клисурног подручја планине Аљмаш и назвали га "Шентал" (Лепа Долина). Први објекти за становање биле су брвнаре и полуземунице. Због тешких услова живота и услед болести, након десет година организовано напуштају ове крајеве и насељавају питомија подручја у околини Беле Цркве. Једну групу Чеха од 24 породице ондашње власти насељавају у пустару Аблиан (данас Чешко Село). Данашње становништво води порекло од старих колониста, који су се пре око 155 година доселили из околине Пањска код Карансебеша у Румунији. Нешто касније, организовано долазе прве веће групе Чеха и насељавају Белу Цркву, Крушчицу, Кусић и Јасеново (данас у општини Бела Црква), Велико Средиште (данас у општини Вршац) и Гај (данас у општини Ковин). Због малог броја Чеха у појединим местима, веома брзо долази до њихове асимилације са локалним становништвом. Прва школа на чешком језику отворена је 1852. године у Чешком Селу, а потом и Белој Цркви и Крушчици, које су радиле скоро 120 година. Прва чешка црква сазидаана је у Чешком Селу 1900. године, а касније и у Крушчици. Прво културно друштво Чеха основано је 1921. године у Белој Цркви под називом Чехословенска Беседа, које је између два светска рата имало значајну улогу у културном и духовном животу овдашњих Чеха.

Према попису становништва из 2011. године у Војводини живи 1.399 Чеха, што је за 249 мање него 2002. године и они чине 0,07% становништва покрајине. Републички завод за статистику је након пописа из 2011. године објавио податке само о територијалном распореду оних националних мањина чија се бројност на простору Републике Србије креће изнад две хиљаде припадника, те због тога није исказан број Чеха по јединицама локалне самоуправе. Приликом претходног пописа је највећи број Чеха живео у општини Бела Црква, и то у насељеним местима Бела Црква, Крушчица и Чешко Село, затим у граду Вршцу, и то у Вршцу и Великом Средишту, у општини Ковин у насељеном месту Гај. Један број Чеха живи и у граду Новом Саду. У општинама Бела Црква и Ковин Чеси су католичке вероисповести, а у Вршцу и Великом Средишту су евангелисти.

Култура – Чешка национална мањина има три културна центра са јасним националним карактером: Матицу Чешку у Белој Цркви, Музеј Чеха у Чешком Селу и Библиотеку Чеха у Белој Цркви. Поред њих, делује још 18 институција и организација цивилног друштва за очување националног идентитета: „Чешка беседа“ у Белој Цркви, Крушчици, Чешком Селу и Срему, Културно-уметничко просветно удружење "Ческа беседа Вршац", Удружење "Школа плус" Бела Црква, Чешки медијски центар - студио „Сунце“, Удружење „Нопа“, Удружење Чеси Србије, Удружење ИО „Жарко Зрењанин Уча“, КУД "Чешка Беседа Бела Црква", КУД "Чешка Беседа Крушчица", КУД "Чешка Беседа Гај, КПУ "Чеси јужног Баната", Мушко чешко певачко друштво Бела Црква, Мешовито чешко певачко друштво Крушчица и Дечији хор „Радост“ Школе плус. Најзначајније манифестације културе су „Света три краља“ (јануар), Маскенбалски дани – „Фашанке“ (фебруар), „Паљење вештица“ (фебруар), манифестације везане за ускршње обичаје (март), „Морана“ (март), „Јаје-фест“ (март), Учешће у националној Ноћи музеја (Бела Црква, Чешко село, Крушчица – мај), „Свети Јан Непомук“ (мај), Дан Националног савета Чеха (мај), Представа Чешког аматерског позоришта (јуни), фестивал „Лепота различитости“ у Крушчици (јули), рок и џез фестивал „Српски Банат“ у Чешком селу (август),

Паприкашијада у Чешком селу (август), „Свети Вацлав“ (септембар), Месец чешке културе (септембар), манифестација „Новосадске радости“ (октобар), Караван чешке музике (октобар), Бициклистички Караван чешко-српског пријатељства (октобар), Катарински бал (новембар), „Свети Микулаш“ и предбожићни концерт (децембар).

У покрајини не постоји професионално позориште или позоришна сцена на чешком језику. Не постоји ни таква издавачка установа. На чешком језику квартално излази један илустровани часопис за културу – „Под Крушком“. Такође квартално се издаје илустровани додаток „Очување чешких обичаја и културе“ двојезичког часописа „БЦ Флеш“.

Образовање – У предшколским установама се на чешком језику се не изводи васпитно-образовни рад. Основно и средње образовање на чешком језику није организовано. Чешки језик са елементима националне културе се изучава у четири основне школе, и то у ОШ „Жарко Зрењанин“ (8 одељења) и ОШ „Доситеј Обрадовић“ (8 одељења) у Белој Цркви, ОШ „Сава Мунђан“ (8 одељења) у Крушчици и ОШ „Миша Стојковић“ (7 одељења) у Гају.

Информисање – Од штампаних медија се на чешком језику квартално објављује илустровани додаток „Очување чешких обичаја и културе“ двојезичког часописа „БЦ Флеш“ у тиражу од 500 примерака. Радијски програм на чешком језику је заступљен на Јавном медијском сервису РТВ Радио Нови Сад 3 који једном недељно емитује полусатну емисију „Ческе слово“. Белоцрквански БЦ Инфо радио једном недељно емитује једночасовну емисију „Крајанка“. Телевизијски програм на чешком језику не емитује ниједна телевизијска станица.

Службена употреба језика – Чешки језик и писмо је у службеној употреби на територији општине Бела Црква.

Национални савет - Према подацима пописа становништва 2011. године, у Републици Србији живи 1.824 Чеха, од тога је 1.483 (81%) уписано у посебан бирачки списак. За избор чланова Националног савета чешке националне мањине су на новембарским изборима 2018. године учествовале три листе. Листа „Чешка будућност – Даворин Шкорњичка“ је освојила 4 мандата, листа „Заједница Чеха у Србији“ 9, а листа „Чеси Војводине, Београда и Шумадије – за Чехе целе Србије“ 2 мандата. Национални савет чешке националне мањине са седиштем у Белој Цркви има 15 чланова (8 мушкараца и 7 жена), пресечна старост чланова је 49 година. Председница националног савета је Љиљана Стехлик.

На Национални савет чешке националне мањине пренета су оснивачка права на Музеју Чеха у Чешком Селу и Библиотеци у Белој Цркви.

ЗАКЉУЧЦИ

1. Ова анализа је резултат плодне сарадње коју Покрајински заштитник грађана – омбудсман, задужен за праћење стања у области остваривања права националних мањина, још од првих дана постојања успоставио са националним саветима националних мањина, као легитимним представницима националних заједница и најпоузданијим извором података о степену и ефикасности остваривања њихових права и културне аутономије. Национални савети су задовољни положајем, правима и слободама припадника својих мањинских заједница и њихова је општа оцена да је стање у овој сфери на завидном нивоу.
2. За Аутономну покрајину Војводину, као уосталом и за целу Републику Србију, карактеристичан је тренд сталног опадања броја становништва, што је последица ниске стопе наталитета и напуштања земље, првенствено из економских разлога, а делом и због спајања породица. У периоду између пописа 2002. и 2011. године укупан број становништва је опао за нешто више од сто хиљада људи. Ова тенденција је заједничка за целокупну популацију, али док је број већинског српског становништва мањи за 32.000, број припадника националних мањина (заједно са неизјашњенима и непознатима) опао је за 68.000, што указује на то да је ова категорија становништва изложенија и у већој мери погођена негативним демографским кретањима. Све то на свој непосредан или посредан начин утиче на остваривање Уставом и законима загарантованих колективних и индивидуалних права у области културе, образовања и информисања на матерњем језику и у области службене употребе језика и писма, у којима се конзумирање појединих права везује за бројно стање или процентуално учешће припадника националних мањина у укупном становништву.
3. Готово се у свакој озбиљнијој анализи констатује да је наш нормативни оквир за заштиту права и слобода припадника националних мањина на завидном нивоу, да уставне гаранције и законска решења одговарају највишим европским стандардима и пружају довољно могућности за остваривање и неговање језичког, културног и верског идентитета сваког појединца. Изменама и допунама Закона о заштити права и слобода националних мањина, те Закона о националним саветима националних мањина отклоњене су неке недоумице које су се раније јавиле у пракси, изменама Закона о матичним књигама уведена је опција уписа националне припадности у матичне књиге, а тумачењем Министарства за државну управу и локалну самоуправу и могућност издавања двојезичких извода из матичних књига. Међутим, норме које се односе на права националних мањина се налазе и у низу других закона, те одсуство њихове кодификације утиче на ефикасност примене, нарочито када се решења у различитим правним актима не подударају.
4. На изборима за чланове националних савета су само четири национална савета бирања путем електорске скупштине, па стога охрабрује чињеница да се, уз пуно поштовање принципа заштите података о личности, све више припадника националних мањина пријављује и уписује у посебан бирачки списак, чиме стичу легитимацију да непосредно

одлучују о саставу свог националног савета и непосредно бирају његове чланове, односно своје представнике.

5. Не постоји аутоматска парламентарна заступљеност националних мањина, али је њихова политичка партиципација обезбеђена слободним учлањењем у било коју политичку странку или покрет, као и преко могућности оснивања посебне политичке странке националне мањине, за коју се примењују преференцијални критеријуми.
6. У оквиру система образовања, васпитно образовни рад се изводи и на језицима националних мањина, а где таква настава није организована, омогућено је изучавање матерњег језика са елементима националне културе. Бројније националне заједнице већ традиционално имају изграђену мрежу образовних установа на свим нивоима. Тешкоће се јављају због недостатка стручног кадра за извођење наставе на мањинском језику, недостатка одговарајућих уџбеника (нарочито за средње стручне школе), али и због све мањег броја ученика и све мање заинтересованости за похађање наставе на мањинском језику.
7. Информисање на језицима националних мањина у АП Војводини има вишедеценијску традицију. Поред штампаних медија, јавни сервис обезбеђује информисање на скоро свим мањинским језицима, у обиму који је пропорционалан броју слушалаца, односно гледалаца. Проблеми који се наводе тичу се евентуално непопуларних термина, недовољно јаког сигнала или непотпуне територијалне покривености емитовања. Публици данас стоје на располагању и нови облици информисања преко интернета и савремених начина комуникације.
8. Примарни циљ сваке националне заједнице је да очува, негује и представи своју културу, традицију и обичаје као битна обележја свог националног идентитета, што доказује и велики број активних организација, удружења и других облика асоцијација културе. Међутим, област културе је стално суочена са недостатком новца, што покрајински секретаријати задужени за област културе и за област националних мањина покушавају да ублаже редовним додељивањем буџетских средстава за редовну делатност, манифестације и инвестициона улагања мањинских институција културе. Средства се додељују путем конкурса, транспарентно и на основу мишљења националних савета. Посебно се суфинансирају пројекти који подстичу да се културни живот ствара и одвија на што више језика, да се илуструје богатство и виталност различитих култура, да се избегне затварање у националне оквире и да се афирмише мултикултуралност, при чему ниједна национална култура не губи своју особеност, аутентичност и аутохтоност.
9. Велика пажња се посвећује остваривању језичког идентитета. Од 45 јединица локалне самоуправе у покрајини само у пет општина поред српског није у службеној употреби и неки језик националне мањине. Вршење надзора над овом области на територији покрајине поверено је Покрајинском секретаријату за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице, који то овлашћење и дужност обавља у складу са својим годишњим планом, издаје решења, налаже отклањање неправилности и редовно извештава о стању на терену. Проблеми који се јављају су у извесној мери повезани са

недостатком стручних кадрова, непознавањем сопствених права међу самим припадницима националне мањине или олаким одустајањем од њиховог остваривања, а само изузетно са опструкцијом од стране администрације.

10. Усвајањем Акционог плана за преговарачко поглавље 23 Република Србија је потврдила своје стратешко опредељење унапређења институционалног и законодавног оквира у области основних људских и мањинских права и слобода. Покрајинском заштитнику грађана – омбудсману припада важна улога да праћењем стања у овој области, указивањем на појаве и давањем препорука допринесе што ефективнијем остваривању мањинских права.